

Firuzə Məmmədli

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

I cild

Bakı-2002

M-52

Firuzə Məmmədli

M-52. Seçilmiş əsərləri. I cild. Bakı: “Yurd”

Nəşriyyat-Poliqrafiya Birliyi, 2002, - 434 səh.

Firuzə Məmmədli müasir Azərbaycan poeziyasının istedadlı nümayəndələrindəndir. Onun bədii yaradıcılığı Beynəlxalq Poeziya festivalının Baş mükafatına və İsa İsmayılovadə adına mükafata layiq görülmüşdür.

Şairin 2 cildliyinə onun şerlərinin külliyyatı daxil edilmişdir.

ISBN 9952-407-03-7

M 4702060202 Sifarişlə
081 - 2002

© F.MƏMMƏDLİ, 2002

CAVABSIZ SUALLAR

İstedadlı şair doğulmaq özü bədbəxtlikdir. Onda ola ki, sürət zamanında, gərgin dövranda. Tufanlar əsrində, Sovetlər adlanan böyük bir imperiyada müstəmləkə olan kiçik bir ölkədə, Imperiyanın dağıldığı zamanda, ürəyin boyda kiçik ölkənə caynaqlar uzandığı vaxtda doğulasan. Özü də şair doğulasan. Şair olduğu az imiş, hələ özü də qadın olasan. Bu atıq elə bədbəxtlikdir ki, ona xoşbəxtlik də demək olar. Yəni bu mərtəbədə adı bədbəxtlik, adı xoşbəxtlik yoxdur. Əsil şairlik var. Bir də var-dövlət əvəzinə, bir ömrün cavab tapa bilməyəcəyi suallar? "Niyələr?" Suallar var. Belə şairi xoşbəxt etmək də mümkün deyil.

ŞİLLER "Qaçaqlar" əsərində obrazın dililə deyir ki "həyat məni bu qədər döyməkdə deyəsən məndən "Adam" eləmək istəyir". Burada "Adam" böyük mənada götürülür. Yəni Filosof, Dahi, heç olmasa, Şair mənasında işlənir.

Böyük DİAGEN sahildə adı bir çəlləyin içində yaşayirdısa, bu artıq "mən dünyaya, onun qanunlarına siğmiram" demək idi.

Əsil şairlərin içində bir didərcin yaşayır. Özünün cənnət deyib vəsf etdiyi dünyada da o didərgindir, cəhənnəm deyib lənətlədiyi dünyada da didərgindi. Cəmiyyətdə, dostlarının arasında da ögeydir, tənəhadır. Öz doğma evində, ailəsinin, övladlarının arasında da tənəhadı, qəribdi, ögeydi.

Yox! Yox! Yaxşı şairlər tək deyil, onların da yaxın qohumları var; o da şairlər və şairanə oxuculardır. Qədir bilən şairanə oxucuların hesabına Nizami, Füzuli yaşayır. Böyük şairlər belə qohumlarının hesabına əsrlərdən-əsrlərə yaşayır, ucalır. Sağlığında tənhaların, qəriblərin zaman keçdikcə doğmaları, qohumları tapılır, artır. Firuzə Məmmədli bu mərtəbədə yaşayır, şairlər və tənhalar mərtəbəsində. Bu mərtəbədə yaşayanlar arasında dedi-qodu olmur. Çünkü onların qarşısında o qədər “niyələr” var ki, onlara cavab tapmaq üçün ömür azlıq edir.

“Niyələr” bağlı qapı kimi qarşısında peyda olur. Əlləşir-vuruşur cavab tapır və qapını açır, yeni bir qıflı qapı ilə üz-üzə dayanır. Firuzə xanım 1992-ci ildə yazdığı "Niyə" şerində deyir:

*Sürülər yol boyu şışə çəkilir.
Bir kənd bir sağlığa başa çəkilir.
İştahlar təzədən daşa çəkilir,
Qeyrətlər əlinə daş almir niyə?*

On il keçib bu şerin yazıldığı vaxtdan Firuzə xanım bu suala cavab tapıbmı? Bəlkə oxucular tapıb? Mən tapa bilməmişəm!

Firuzə xanımın seçilmiş əsərlərinin iki cildindən götürmüşəm bu şeri. Elə həmin şerdən başqa dörd misrani oxuyaq.

*Çırtlayan çiçəkdir satqın anası.
Solur "İgid" kimi adın anası.
Dilənir dünənin xatın anası,
Görən gözümüzdə yaşı olmur niyə?*

*Bəlkə Firzuzə xanimin bu sualına cavab
tapmışıq? Şəxsən mən cavab tapa bilməmişəm.
Həmin şerdə sonuncu bəndi oxuyaq.*

*Bu yollar, bərələr daşqına düşüb,
Yurdsuza, işsizə, qaçqına düşüb,
Bəndələr Allahlıq eşqinə düşüb,
Ay Allah, göyündə daş olmur, niyə?*

*Mən də soruşuram, niyə? Mənim cavab tapmağa
yaşım imkan verməz. Siz, maşallah cavansınız,
qəlbiniz alov ludur. Hələ bu sualları çox
qoyacaqsınız və çox cavablar tapacaqsınız. Yeddi
bəndlilik şerin yalnız üç bəndini misal gətirib təhlil
etməyə çalışıram; bu qədər yazdım, yenə təhlil edə
bilmədim. Sizin iki ciltliyinizdə toplanmış şerlərin
hər biri belə təhlilə layiqdir. Hər kuptətə bu qədər
söz yazsam, mənim yazdığını ikiciltlikdən qalın
çixar. Oxucu da mənim yazımı oxuyub yorular,
şerləri oxumağa vaxtı qalmaz.*

*Əziz oxucu, elə bilin ki, bu kitabdakı, hər bir şeri
mən kitaba giriş sözümdə misal gətirmişəm. Bu
şerlərin hər biri belə diqqətə layiqdir. Oxuyun,
diqqətlə oxuyun. Siz hər şerin axırında mənim
xırıltılı səsimi eşidəcəksiniz.*

"Niyə?"

*Fikrət QOCA
xalq şairi.*

ÖMRÜMDƏN KEÇƏN BAHAR

Bu uzun yolların sınağı öndə,
Öndə arzuların inadı vardı.
Ömür-gün bir mavi nağıldı onda,
Onda yolların da qanadı vardı.

ONDA

Bizim nəslə

Bu uzun yolların sınağı - öndə,
Öndə arzuların inadı vardi.
Ömür-gün bir mavi nağıldı onda,
Onda yolların da qanadı vardi.

Bir qarış addım da uğurdu onda,
Bir addım cığır da yüksəliş idi.
Yollar ciğirlardan doğurdu onda,
Ciğırlar tanrıdan göndəriş idi.

Durmuşduq ətəkdə, başıhavalı,
Zirvələr bığaltı qımışırdılar.
Xəyal elçimizin yoxdu zavalı,
Zirvəyə yollar da gümüşüydülər.

Gümüşü nurlara qanad açırdıq,
Yollar qanad idi, qol idi onda.
Yurdda qaynasaq da, yola daşırdıq, -
Bəndlər, bərələr də yol idi onda.

Biz bəxtəvər idik
gənclik içində,
İçimiz, çölümüz bəxtəvər idi.
Yuxular göründük
dinclik içində,
Hələ kövrək idik vaxta var idi.

Vaxt isə yollardan açdı qapını,
Yuxu döyüslərdən doymuşduq onda.
Ümid yorğunuyduq, -
haqqa tapınan,
Haqdan əlimizi yümuşduq onda.

Biz üz görməmişdik haqqın üzündə,
Haqqın bizə gələn yolları bağlı.
Zaman pərdə-pərdə qalxdı üzündən,
Durduq haqq önungdə qolları bağlı.

Bu uzun yolların sınağı varmış,
Varmış arzuların inadı onda.
Hər nəslin öz nağıl yumağı varmış,
Varmış yumağın da qanadı onda.

1991

VAXT GERİYƏ DÖNƏRMİŞ

*Məzunların "20 ildən sonra
görüşüñə*

Fırlanarmış tərsinə Yer kürəsi,
Vaxt geriyə qayıdarmış, dönərmış.
Bu ömürlər hiss edirmi görəsən
İyirmi il geri dönmək hünərdi.

Budur - açıq qapıları
"əlli"nin,
Bu qapıdan çapacağam haçansa.
Heç bilmədim haçan sıxdı əlimi,
Haçan düşdü "otuz"la - "qırx" küçəsi.

Haçan düşdü "otuz"la - "qırx" küçəsi.
Haçan geydim ahillığı əsynimə.
Kimi dedi - "xala", "bibi" necəsən?
Kimi dedi- "qızım", "bacım" göynəmə.

Mənim kimi yol üstdədir dost-tanış,
Mənim kimi at üstündə çapır vaxt.
Bu dünyani quraşdırın ustəni
Gərək tapıb bu məclisə qaçırdaq.

Cılvelənib o şuluqçu qızımız,
Bu qocanın elə qatsın başını,
Unudulsun saatların düzümü,
Mən unudum, o unutsun yaşıını.

Xatirələr bizi min-bir fənd ilə
Lap təzədən xəlbirləsin, ələsin.
Baxaq görək qabaqdadır sən demə
Taleyin də mükafatı, hədəsi.

Hələ ömrün "otuz" u var, "qırx" i var,
Mənə doğru gəlir illər, fəsillər.
Qabaqdadır otuz hasar, qırx divar -
Yollarımı əlli yəcən kəsiblər.

"Əlli" ildə otuz yazı, qırx yayı
Qəm əleyib, yoğuraram sevinc mən.
"Əlli" ilin "otuz" payı, "qırx" payı
Mükafatmış, heyif çıxdı əlimdən.

"Əlli" yəcən - əlli düşmən itirib,
Əlli də dost qazanaram güman ki.
"Əlli" yəcən - əlli imkan itirib,
Əlli misra yazammaram güman ki...

Hələ açıq qapıları "əlli"nin,
Bu qapıdan çapacağam haçansa.
Heç bilmədim haçan sıxdı əlimi,
Haçan düşdü "otuz"la "qırx" küçəsi.

Fırlanarmış tərsinə Yer kürəsi,
Vaxt geriyə qayıdarmış, dönərmış.
Bu ömürlər hiss edirmi görəsən
İyirmi il geri dönmək- hünərdi.

1988

QIZLAR

*Bir zaman tələbəm olmuş
qızlara*

Bu yaxın keçmişin dəcəli qızlar
Hərə bir ocağı isidir indi.
Bir zaman qubalı, gəncəli qızlar,
Məndən ünvanınız gizlidir indi.

Gedirsiz - fikrimi, intizarımı
Obadan-obaya yönəldirsiniz.
Mənim mənzilimin divarlarını
Çəkib, addım-addım genəldirsiniz.

Orda əməyiniz, hünərinizcə
Burda gəncləşməyim, qocalmağım var.
Sizin arzunuzca, əməlinizcə
Mənim enməyim var, ucalmağım var.

Ay tələbəm qızlar,
barı qoymayın -
Qəlbimi uşaq tək sizə açım mən.
Sizdən nigaranam,
sizdən arxayın,
Sizə həsrətliyəm görün haçandan.

Nola, bu dünənin dəcəli qızlar -
Qırıb uzaqlığın surguclarını,
Sərtliyin, tərsliyin qulunclarını,
Yığışıb, axışıb bizə gələlər.

Arzudan, ümiddən, gümandan çıxıb,
Küləkdən, yağışdan, dumandan çıxıb,
Sürüşə-sürüşə gələlər yenə,
Gülüşə-gülüşə gələlər yenə.
Gələlər - ümidim, təsəllim kimi,
Gələlər - tələbə -
müəllim kimi!

Qonalar gözümə -
təbəssüm olub.

Donalar gözümdə -
təbəssüm olub.

İllərin, ayların qayğılarından
Sivişib, axışib gələlər kaş ki...

Sıxılıb, sığınıb qaranquş təki,
Bir miz arxasına onu sıqlısa.

Bir şeytan
sevincə qalanmış təki
Küncə düşdüyüünü görüb
qımlışa...

Pıqqıltı pırtlaya ağızda, əldə.
Məsələ açıla -
gülüşmə düşə.
Küncə düşdüyündən
"qorxan" gözəl də
Güzgüyə oğrunca bir nəzər salıb,
Gahdan sakitləşə,
gahdan pərtləşə...

Eh, hələ dünənin dəcəli qızlar,
Bu cilvəli qızlar, işvəli qızlar
Hərə bir ocağı isidir indi...
Bir zaman qubalı, gəncəli qızlar,
Məndən ünvanınız gizlidir indi.

1978

ÜRƏYİM SƏNƏ DÖĞRU

Mən sənə doğrù
ürəyimlə,
gözlərimlə,
əllərimlə yüyürmüşəm.
Səni
ürəyimin,
gözlərimin,
əllərimin
ikicə addımlığında görmüşəm.
Susub əllərim,
susub gözlərim:
Əlimin əlinə ərki çatmayıb,
gözümün gözünə ərki çatmayıb.

Ürəyim o qədər dinib səninçin,
O qədər özünü danib səninçin,
O qədər yüyürüb sənə doğru ki...
Bu qədər sürüyüb məni, doğrusu,
İkicə addımda dayanıb, durub,
İkicə addımı keçə bilməyib -
Ürəyim göylərdən enib səninçin.

Bilirsən nə qədər nəsihət görüb,
Nə qədər töhmətlə dağlanıbdı o?!
Nə qədər söz-daşdan əziyyət görüb,
Nə qədər göz altında saxlanıbdı o?!
Bu qədər töhməti, bu qədər gözü.
Bilmirəm heç necə yenib səninçin?

Bir ömür əzab keçib,
yol keçib o,
yüyürüb sənə doğru,
İkicə addımda dayanıb durub,
İkicə addıma ərki çatmayıb.

1977

AYRILIQ

Yavaş-yavaş öyrəşərəm bu ayrılığa,
Üzükərəm əzabımdan, həyəcanımdan.
Çala bilməz məni sarı simində daha,
Bu ayrılıq qətrə-qətrə çıxar canımdan.

Öyrəşərəm sənsiz gülüb sevinməyə də,
Sənsiz açan səhər məni ovutmaz yəqin.
Hər müdrikdən təzə sözə, təzə öyüdə
Ürəyimdə həvəs olmaz, od olmaz yəqin.

Bu ayrılıq hardan-hara əzabım olar,
Qarışdırırar vaxtı-vaxtsız yuxularımı.
Səndən gələn bir hənir də əsəbim olar,
İtiləyər hissələrimi, duyğularımı.

Günah billəm bu yaşında bu həsrəti də,
Ovutmağa, uyutmağa ürəyim gəlməz.
Tale kimi başım üstdə bu qismətin də
Bu tanrıdan duzu gəlməz, çörəyi gəlməz.

Bu musiqi həzin-həzin axar qəlbimə,
Ürəyimdə sənsizliyin daşı ağlayar.
Mən bükərəm dözümümə yuxa qəlbimi,
Alişaram bu qəmindiən naşı ağrıya.

Çarə yoxdu, mən bu ömrü daşimaliyam,
Bir ömrü ki, ömür boyu gördüm eləcə.
Sənli, sənsiz, fərqi yoxdur, yaşamalıyam,
Ölsə, yəqin qəlbimdəki dərdim öləcək.

1988

SƏNİN TELEFON NÖMRƏN

Sənin telefon nömrən
dənələnib,
rəqəmlənib
fikirlərimin təsbehində.
Aşiq kimi aşılanıb,
rənglənib
ovucumun sehrində.
Rəqəm-rəqəm
didəcəyəm,
parça-parça edəcəyəm
mən onu.
Tullayacağam
"doqquz"u
doqquz dağdan
o taya -
(qara daş kimi)
"Yeddi"ni
yeddi dəryanın dibinə. -
(qaravaş kimi)
"Altı"nın başına
altı batmanlıq
dəyirman daşı salacağam.
"İki"ləri
iki yerə bölüb,
iki qutuya quylayacağam. -
(ilan əvəzi)
"Bir"i saxlayacağam

kipriklərimin ucunda -
göz dağı,
göz dustağı.
Bir sözlə,
sənin telefon
nömrəni -
bizə bağlı, biz soraqlı o teli
qıracağam,
dara çəkəcəyəm.
Cib dəftərimdə
sənin üstündən
qara çəkəcəyəm.
Çəkəcəyəm üstünə
kədərimi,
matəmimi,
təəssüfümü.

1978

LİRİK ŞER

Xəyalın -
həzin bir sükutdu bu gün,

Yolların -
itkimin süvarisidir.

Gözlərim yaş dolu buluddu bü gün -
Gözlərim yolunu suvarisidir.

Elə yalqızam ki,
tanış qəmimlə, -
Bu gün dostu-yadı dolaşdırıram.

- Alo, eşit məni,
danış mənimlə, -
Mən səni fikrimlə calaşdırıram.

Həsrətim -
həzin bir mahnidır, gülüm,
Sənin pianonun dilində susur.

Yanar, -
barmaqların ağrıdar, gülüm,
Qoy yatsın dillərdə, -
bir az soyusun.

Bilirəm, -
o sənin yaxın həmdəmin, -
Sevgi anlarında dillənəsidir.
Mən vaxtsız-vədəsiz
sevginəm sənin,
Məni pianonun başına çevir.

Elə yalqızam ki, tanış qəmimlə,
Qorxuram qəlbimi yada oxuyam.
Alo, fikrindəsə danış mənimlə, -
Bu gün yad orbitə düşəm qorxuram.

1977

YADDAŞ

Çıxar yaddaşından, poz yaddaşından,
 Bu adda, bu dadda sevgin yox imiş.
 O yazı, o yayı üz yaddaşından,
 Yox imiş ömründə, o gün, yox imiş.

Yox imiş o günün isti baxışı,
 O günün həsrətli əli yox imiş.
 Bu yaddaş huşuna yoxdan axışıb,
 O günün yaddaşı hələ yox imiş.

Sənin öz əlinmiş o isti əllər,
 O iliq hənirlər öz ovcundaymış.
 Gah həzin, gah müdrik, gah hirsli əllər
 Sənin xəyalının gücündə imiş.

Yox imiş o günlər, yox imiş axı,
 Məni bu yoxluqla doyurmaq neçin?!
 Haqq imiş o günlər, haqq imiş axı,
 Məni öz haqqımdan ayırmaq neçin?!

Gözümün dibində həsrət ağlayır,
 Ağlayır qəlbimin o yox günləri.
 Ürəyim gözümdən xəlvət ağlayır,
 Başlanır ömrümün soyuq günləri.

Əcəl yaşındayam ayaqdan-başa,
 Məni bu yaşimdə ovutmaq olmur.
 Ay Allah, de mənmi, dünyamı çəşib? -
 Özümü özümdən soyutmaq olmur.

Hovxurma ovcuna qəmli yaddaşın,
O ki öz yükünü alovdan tutub.
Bu soyuq fəsilin, bu soyuq yaşın
İsinmiş qəlbini qoyun ovudum.

Çökmüşəm dünyanın əzablarına,
Bir qərib həsrətin qəbir daşıyam.
Qəlbimə yük olan əsəblərimə
Mən səbr daşıyam, cəbr daşıyam.

Mən cəbr daşıyam bu ayın, ilin,
Fələyiin ətəyi əlimdən qaçır.
Bu dünya bu ömrü havayı bilib,
Bəs niyə bu ömür ölümdən qaçır?

Bu dünya bu ömrü havayı bilib,
Havayı-havayı çürüyür bu can.
O göyü Allahın saryı bilib,
Məni pillə-pillə sürüyür bu can.

Qaldırır, endirir pillələr məni,
Aylarım, illərim ələnir hədər.
A bəxti durulmuş, sillələ məni,
Sillələ, özümə gəlim bir qədər.

A bəxti göyərmiş,
silkələ məni,
Ayrılım bu qərib xatirələrdən.
Quyla bu torpağa,
yürgələ məni,
Quyla ki, göyərim xatirələrdə.

Gərəksiz bir ömür durub qəsdimə,
Məni dilimləyir qismətin əli.
Sən də canım-gözüm, məni istəmə,
Sən də kəs ömrümü, əsməsin əlin.

1981

DÜNYA BÖYÜKDÜR

Fikirli gəzirsən, qəmli gəzirsən,
Çiyindən atsana möhnət yükünü.
Bir ulu məqsədi ələ götürsən,
Duyarsan dünyanın böyüklüyünü.

Bilirsən, haqqı yox indi gileyin,
Susursan, önmədə dilin gödəkdir.
Bu qəmi-kədəri gül-çiçək bilib,
Ömrünün bağında sən özün əkdin.

İndi ümidi töküsdür ara,
İndi acığını çıx həsrətindən.
Götür taleyini çırp qayalara,
İnci qismətindən, küs qismətindən.

Ara gümanını əl havasına,
Daha o günlərin məramı - bəlli.
Çək məni yenidən qəlb davasına,
Andını sinənə çırp ikiəlli.

Andından uzağa getmir düşüncən,
Bəxtinin hardasa batıb gəmisi.
Bu qədər tanışlar, dostlar içində
Sən elə tənhasan, elə qəmlisən.

Qır tök fikirlərin dörd divarını,
İndi varlığın da dünyaya yükdür.
Sarıl genişliyin duyğularına,
Sarıl, görəcəksən dünya böyükdür.

1980

DUYĞULAR

Nə yaxşı ayrılıq düşdü araya,
Yoxsa bu yaxınlıq udardı bizi.
Nə yaxşı sayıqlıq uçdu haraya,
Biri-birimizdən qurtardı bizi.

Sən məndən qurtardin, gözlərin aydın,
Qurtardı dünyanın gözəlləri də.
Məndən uzaqlaşan izlərin aydın,
Qoydun öz yaxamı öz əllərimdə.

Məni öz-özümlə döyüsdə qoydun,
Qoydun əllərimi qoynumda, neynək.
Ağlımı hissimlə savaşda qoydun,
Görünür haqqın var boynumda, neynək.

İpək gülüşünün isti dalğası
Gör hardan-haraya qarsır hirsimi.
Ay mənim könlümün sırlı ağası,
Azca gül, azca gül, mənə istidir.

Qəmdir çiçəkləyən budaqlarımда,
Bu qəm budağımdan sən sevinc istə.
Qoparıb adını dodaqlarımdan,
Qoyum bir daş altda, biri də üstdə.

Nə sənin həsrətlə baxanın olum,
Nə yanım beləcə uzaqlığında.
Vallah, istəmirdim yaxının olum,
Durmuşdum öz məğrur ucalığında.

Soyuq vüqarımla hamiya yaddım,
Yaddım qəlbimdəki diləklərimə.
Yada doğmaliqda axı nə tapdım,
Nə tapdım günahkar istəklərimdə?!

Daha yorulmuşam ümid çapmaqdan,
Ümid talamaqdan bezmədi səbrim.
Səni ümidiндə endirdi taxtdan,
Səni ümidiндə gizlədi səbrim.

Mən nöqtə qoymuram bu şerimə də,
Uzansın sahilsiz məhəbbətim tək.
Sənin yerinə də, öz yerimə də
Sahilsiz bir həsrət daşıyır ürək.

Sən arxayın yaşa, sən asudə gəz,
Sənin yerinə də yananın vardır.
Gündə bir duyğuda, bir arzuda gəz,
Mənim duyğularım talanıb artıq.

1988

GÖRÜŞ

Bu baharla üz-üzəydik, göz-gözə,
Gülümsədi ümid bizə, bəxt bizə.
Ovcumuzda, qəlbimizdə tərtəzə
Qızılgüllər, bənövşələr öpüşdü.

Yada düşdü ötən illər, fəsillər,
Bizə çatıb, bizi ötən nəsillər.
Ürəyimdə səsi, ünү kəsilən
Nəğmələrim dilə gəlib ötüşdü.

Sinəmizdə çiçəklədi söz bizim,
Od bizimdi, ocaq bizim, köz bizim.
Nə yaxşı ki, taleyimdə, əzizim,
İki iqlim, iki dünya görüşdü.

Yavrusuyuq bir baharın, bir qışın,
Qanadları biz imişik bir quşun.
Qismətimiz gümanlardan yiğışib,
Bir arzuda, bir ümidi də qovuşdu.

1989

GƏL ÖMRÜMƏ

Gəl ömrümə, gözəl sevgi,
Gəl ki, yanıb külün olum.
Gözəlliin mənə gəlsin,
Gəl, gözəl sevgilin olum.

Yolunda can qıymadılar,
Səni mən tək duymadılar,
Yolkəsənlər qoymadılar,
Gülşənində gülün olum.

Gözəl sevgi, gəl ömrümə,
Ol bir nağıl il ömrümə,
Gün-gün, ay-ay dol ömrümə,
Yar boynunda qolun olum.

Dünyaya yürüşüm sevgi,
Ömürlə görüşüm sevgi,
Ayağına düşüm sevgi,
Ürəklərə yolun olum.

Minlərdən birinəm sənin,
Ömürlük sirrinəm sənin.
Ən gözəl dirinəm sənin,
Ən gözəl də ölüñ olum.

Qəlbimdə daş olmaqdansa,
Gözümdə yaş olsan, - gözəl.
Bu sevgidən ölsəm, - gözəl.
Gəl ömrümə, gözəl sevgi.

1996

CANIM SEVGİ

Ganım sevgi, anam sevgi,
Məndən bir diləyin yox ki?
Göylərin mələk-mələkdir,
Bu gün bir kələyin yox ki?

Açıdım gözümü, göylər də
Uçdu, gözümə siğmadı.
Canım sevgi, yum gözüünü,
Eşqi gözümə siğmadı.

Ömrün soyuq bucağından
Ha boylanım, boyum çatmaz.
Canım sevgi, o göylərə
Bu sevginin göyü çatmaz.

Qəlbimdə bir mələk yaşar,
Sən biçimdə, mən biçimdə.
Canım sevgi, götür apar,
Qoyma qala qəm içində...

1996

Canım sevgi, köçün olum,
Məni mənə qayıb getmə.
Yollarında keçid olum,
Sən ömrümün toyu, getmə.

Mən ki, sənə and içmişəm,
Getdin, məni diri sanma.
Əlindən yüz fənd içmişəm,
Ölərəmsə, biri sanma.

Məni dilə-dişə salan,
Sabahını at üstümə.
Canım sevgi, qayıt mənə,
Günahını at üstümə.

Canım sevgi, anam sevgi,
Üzündə üz görən - mürtəd.
Varlığın - dərd, yoxluğun - dərd,
Səndən üz döndərən mürtəd.

1996

SONUNCU SÖHBƏT

Səninlə bir daha danışam gərək, -
Sonuncu olağaq, fəqət,
bu söhbət.
Sonuncu söhbəti qoruyuram
özümdən də,
səndən də.
Sonuncu söhbətdə sən varsan, axı -
səni qoruyuram
sonuncu söhbətdən də.
Bilirəm, bu söhbət
ayrılığındır,
bilirəm, bu söhbət
necə çılgındır.
Bu söhbətin sonu -
bizi ayıran
dərin bir uçurum,
keçilməz bir dağ.
Sonuncu söhbətə doğru
gedirik,
Sonuncu söhbətdən qaçıraq
ancaq.
Mərmiyə bənzəyir
sonuncu söhbət -
Sonuncu güllə tək
sixılacaqdır
sənli kədərimə,
sənli ağrıma.

Körpəyə bənzəyir
sonuncu söhbət -
sonuncu günədək
sixacağam
bağrıma.

Sonuncu söhbətdə
giley-güzərim,
acığım, kinim gizlənib.
Qəlbimdə gizlənib
sonuncu söhbət,
qəlbimdə sonuncu günün
gizlənib.
Sonuncu gününü qorudum bəlkə.

1978

SƏN BELƏ DEYİLSƏNMİŞ

Sən belə deyilsənmış,
necə olub, bilmirəm, -
mən səni öz ömrümə,
taleyimə qatmışam?
Sənli işiq qəlbimə
hardan dolub, bilmirəm, -
Səni fikirlərimdə
mən belə yaratmışam.

Bu aldanış, bu riya
heç bilmirəm gözümdən
necə oğurlanıbdır,
necə doğrulanıbdır?!
Necə olub, mən səni
qəlbi təmiz sanmışam?
Belə əziz sanmışam?
Sən belə deyilsənmış -
səni fikirlərimdə
mən belə yaratmışam.

Səni xəyallarımda
necə yaratmışamsa, -
fikrim, sözüm, söhbətim
elə sənlə başlayıb,
elə sənlə qurtarıb.
Guya ki, həqiqətin,
mərdliyin, ləyaqətin,
ağlın, gözəlliyin

ilki sənlə başlayıb,
sonu səndə qurtarıb.
Səni mən xəyalımda
necə yaratmışsam,
Ağilda daha üstün,
daha nurlu sanmışam.
Özüm açdığınım yolu
sənin adına çıxıb
işə bax ki,
uğurlu sanmışam.
Səndən öyrənməyi də
mən ehtiyac bilmışəm.
Hətta səadətimi
sənə möhtac bilmışəm.
Fikrimdə sual doğub
fikrinə göndərmişəm.
Duymamışam sorğuma
özüm cavab vermişəm.
Ürəyimdə səninlə
o qədər danışmışam,
o qədər
"öyrənmişəm" səndən ki,
mənimçin -
mən - kim, sən - kim?
Eh, bilmirəm mən sənə
hansı rəngdə çatmışam.
Sən belə deyilsənmiş, -
səni duyğularımda
mən belə yaratmışam.

1978

VƏ SONRA

«Sənin telefon nömrən»
silsiləsindən.

Kədər məni təkləmişdi,
Qəm məni ətəkləmişdi.
Təkliyimin kədənri bir yana,
Kədərimin təkliyini
çəkə bilmirdim.
Hara zəng elədim sə,
hara ərk elədim sə,
"Səsim sənə çatmadı".
Çatmadı ərkim sənə,
Çatmadı dərdim sənə.
Axırda
didim-didim didişdirdim
yaddaşımın
doqquz dağ aşib,
yeddi dəryadan səsi gələn
dəmir əsalı,
dəmir çarıqlı ümidiyi:
Doqquz dağdan qayıdan
"üç" əks-sədada
altı batmanlıq
dəyirman daşını
"Səkkiz" nəfəsə qaldırdım.
"Yeddi" dəryanın dibini
"üç" gün ələk-vələk elədim.

Kipriyimin ucunda
asila qalmış
göz dağı,
göz dustağını görməyə
"iki" göz də
satın aldım.

Ömrü - tərəddüdlə,
İnadla
Sürüüb gətirdiyim
"dörd" yol ayrıcında
qaldım;
Heyif!..
Sən hardaydın?
Kim idin?
bəlkə mənə qayıdan,
bəlkə məni ayıldan
elə öz səsim idi?!
Yetmədi qəmim sənə,
Heyif, güvəndim sənə!..

1979

BAHAR FƏSLİDİR

Səsinə səs verim, ay bulaq, sənin,
 Boyuna boy verim, ay budaq, sənin.
 Ömrünə od düşsün, ay sazaq, sənin -
 Bahar fəslidir.

A bağça, çiçəyin, gülün hardadır?
 A zirvə, dumanın, tülün hardadır?
 O tər bənövşəni - görün, hardadır? -
 Bahar fəslidir.

Ay səhər, şəhindən bizə də göndər,
 Ay külək, mehindən bizə də göndər,
 Ay Günəş, sehrindən bize də göndər -
 Bahar fəslidir.

Qaçaq yaşıllığın tünd yaşıllına, -
 Şəhər yaşıllından kənd yaşıllına.
 Qaçaq çəmənlərin ən yaşıllına -
 Bahar fəslidir.

Səsinə səs verək, ay bulaq, sənin,
 Boyuna boy verək, ay budaq, sənin.
 Ömrünə od vuraq, ay sazaq, sənin -
 Bahar fəslidir.

1981

BU GÜLLƏR

Arzularım söz bağından gül dərər,
Burda nərgiz, burda inci mənimdir.
Ətirindən kim məst olar, bilmərəm,
Bu güllərin
gül sevinci mənimdir.

Bu güllərin rənglərini siz deyin,
Səma düşüb, dəniz düşüb baxtına.
Ağlığında yeddi rəngi gizləyib,
Yeddi rəngdə duruluğa baxsana.

Bu güllərin fəsilləri mənimdir,
İstisindən, şaxtasından qaçmaram.
Uğurları, kəsirləri mənimdir,
Ögey, doğma baxmasından qaçmaram.

Bu güllərlə yay adladım, qış aşdım,
Ağarası saçım daha qalmadı.
Hər addımda dincliyimə iş açdım,
Töküləsi dişim daha qalmadı.

Bir sərtlikdə
tikan olub kiminə,
Bir tənədə
məni süzüb gözücu.
Səbrim alıb bu minnəti ciyninə,
hey daşıyır,
hey yaşayır özüyün.

Arzularım söz bağından gül dərər,
Burda nərgiz,
burda inci mənimdir.
Ətirindən kim məst olar, bilmərəm,
Bu güllərin
gül sevinci mənimdir.

1985

BU QIZ

Bu ünvana bir qız köcüb gəlibdir,
 Bu ünvana bir naz köçü gəlibdir. -
 Nəğmələnib pəncərələr, qapılar -
 Bu qız deyən nəğmə içib gəlibdir?!

O, sevincin, o, nəşənin tacıdır,
 Deyir - bütün oğlanlara bacıdır. -
 Bir oğlan da elə yanar, yaxılar...
 "Bu qız neçin belə diliacıdır?!"

Cılvəsində - bərə qurmuş torçudur,
 Cəsarət də, məlahət də ovcudur.
 Sanki dünya bu gözələ tapınar, -
 Bu qız bəlkə ovsunçudur, ovçudur.

Bu ünvana bir qız köcüb, o gündən,
 Düşüb bura bir naz köçü o gündən.
 Qonşu oğlan gedib, - çətin tapıla...
 Bu qız deyən kədər içib o gündən.

O yollara baxan gözdə nəm nədir?
 O baxışda kolgələnən qəm nədir?
 O qollar da sinə üstə çatılar?!
 Bu qızın ki, gülüşü də qəmlidir.

Susur nəğmə, susur qapı-pəncərə,
 O işvələr, o cilvələr dincələr.
 Darıxacaq mərtəbələr, qonşular,
 Gel, bu qızın xiffətinə qoşulaq.

Bu ürəkdən o ürəyə yol çəkək,
Bu sevgiyə, bu vüsala qol çəkək.
Deyək-gülək, qanadlı bir quş olaq, -
Gəl, bu toyun karvanına qoşulaq!

1978

ƏLİM İŞİĞİN ƏLİNDƏ

Üzümə gecənin işığı düşüb,
Üzümü işığa tutub gedirəm.
Gecəyə girirəm - üzümdə işiq.
Məni sevindirən, məni güldürən
Bir səhər doğacaq başımın üstdə.

Açıdığım qapılar "qismət"miş hələ,
"Qismət"im özümə güvenə bilmir.
Yastıq təriflərə, təsəllilərə
Gözümün çımırı ovuna bilmir.

Günəşə əllərim uzalı qalıb,
Mənim əllərimə düşür bu gecə.
Qarşısında vərəqlər yazılı qalıb,
Səhərə daşacaq işim bu gecə,

Gecədən səhərə yaşıl bir yolam, -
Misralar düzənləib keçəcək məndən.
Bu qədər mənimlə baş-başa qalan
Xeyallar, duyğular köçəcək məndən.

Üzümə gecənin işığı düşüb,
Üzümü işığa tutub gedirəm.
Gecəyə girirəm - üzümdə işiq,
Məni sevindirən, məni güldürən
Bir səhər doğacaq başımın üstdə.

1984

MİRVARİ YETİRƏN QIZ

Gündoğandan bir qız endi gözümə,
Yanağında dan yerini gətirdi.
Şəfəq endi, ulduz endi gözümə -
Cılveləri, işvələri ətirli.

Dil ayriydi,
fəqət hər gün qarşımı
Dostluğunu baxışıyla tökdü o.
Yanağıma, gözlərimə, saçımı
Əllərinin hənirini çəkdi o.

Gözlərində ölkəm adlı bir maraq,
Həqiqəti öyrənməyə gəlmışdı.
Çətirvari hücrəsindən çıxaraq,
Səmaları bürünməyə gəlmışdı.

Əllər, qollar, işarələr
dil açdı;
Şirin-şirin söhbətlərə qapıldıq.
Üzümüzdə təbəssümlər
gül açdı,
Ürəyimiz bir-birinə tapındı.

Baxışında kölgələnən bir ahi
Gizləsə də kirpiyinin çətiri,
Bilirdim ki, onun ana torpağı
Düyüdən çox
yenə şúa bitirir.

Cəlladlığı hünər bilən ordudan
Bir qatılı nişan verdim, -
tanıdı.
Gözlərinin ram olmayan odunda
Xirosima, Naqasaki yanındı.

O qız getdi,
deyilməmiş sözləri,
Oxunmamış nəğmələri qalıbdır.
Üfüqlərin arxasında
dan yeri,
Ürəyimdə
onun yeri qalıbdır.

1974

DƏNİZÇİLƏR

Gecələri ulduz-ulduz
yolarına döşənər,
Gündüzündə
Günəş boyda ümidi var onların.
Yuxuları gecələrin qayğısında isinər,
Qayğısında dəniz-dəniz
öyüdü var onların.

Yelkən-yelkən arzularla
qanadlanıb uçarlar,
Günlərinə gah lal sular,
gah tufanlar yerləşər.
Sevinci də, kədəri də
dəniz kimi udarlar,
Ürəyinin tutumuna okeanlar yerləşər.

Yerişində ləngərlənər,
yırğalanar dənizlər,
Baxışında səma-səma
qağayılar qıy vurar.
Tufan-tufan acılayar,
ləpə-ləpə əzizlər, -
Söhbətində ümmanların
mətahı var, duzu var.

Gəlişləri, gedişləri
qanadlansa sübh ilə,
Günəş kimi
şəfəqlərə boyanarlar üfüqdə.

Dəfələrlə ayrı düşüb,
qovuşduğu sahilə
Həsrət ilə, heyrət ilə
boylanalar üfüqdən.

Gəmilərin sinəsində
parçalanan, yarılan
Sular - ayna -
qırıldığca zərrin-zərrin səpilər.
Yola düşən gəmilərin izlərində
sanıram
Göy sulara dəniz boyu
meridianlar çəkilər.

1975

SALAM SƏNƏ, AY İŞİĞİ

Salam sənə, Ay işığı,
Salam sənə, alma işığı,
Salam sizə, dayı uşağı,
əmi uşağı.
Ürəyimi götirmişəm isindirməyə
istinizdə,
ışığınızda.

Salam sənə, çəmən ətri,
Salam sənə, nənə ətri,
bacı həniri, qardaş həniri...
Canımda əsrin soyuğu,
isinməyə gəlmışəm,
gözünüzdə,
sözünüzdə,
üzümə toxunan nəfəsinizdə.

Salam sənə, bulud qatarı,
Salam sənə, durna qatarı, -
Ümid qatarı,
hərəkət qatarı,
bərəkət qatarı.
Baxışlarım ardınızca düşüb
hara gedib, -
bilmirəm.
Heyrətimi yiğışdırmağa gəlmışəm
sürətinizdən.

Salam sənə, sünbül sığalı,
anadil nəvazişi,
bülbüл sığalı.
Dedi-qodudan qulağı sırgalı
illərimi, aylarımı
gün-gün əzizləməyə,
gün-gün təmizləməyə
gətirmişəm
səsinizə,
ününüzə.
Salam sizə!

1981

PAYIZ

Oxşadıqca yarpaqları sərt külək
yanaqları allanar.
Təbiətin qulağından sırgatək
qızıl payız sallanar.
Köynəyini dəyişdikcə sıx meşə,
ışqlanar cığırlar.
Yaxındamı, uzaqdamı həmişə
qərib quşlar çığırar.
Qara bulud göydən elə alçalar,
gəlib yerlə öpüşər.
Göylər tez-tez şaqqıldayar, əl çalar,
dərələrə səs düşər.
Yolda, izdə gediş-geliş azalar,
biyabani andırar.
Çördən, çöpdən yiğib-yiğib ayazda,
yolçu tonqal yandırar.
Külək gəlib pülədikcə gizlicə -
yaş kösövlər fişıldar.
Ocaq yanar, yuxu dolar gözlərə,
kolda xəzəl xışıldar...
Küçələrdə külək görcək, yel görcək, -
salamlayalar xəzəllər.
Örpəyinin arxasından günəş tək
gülümsəyər gözəllər.

1969

İŞİQLI YUXULAR

İşıqlı yuxular görür gözlərim,
Görür ki, gündüzü uzanıb gedir.
Göylərdə ulduzlu yollar közərir,
İşıqlı göyüzü uzanıb gedir.

Uçuram - küləklər qolumu tutub,
Qanadım dirənib üfüqlərəcən.
Üçuram - göyüzü yolunu tutub.
Uçuram, uçuram
ümidlərəcən.

Məndən uzaqlaşan, məndən ayrılan
Ayların, illərin ipi əlimdə.
Əllərim fələyə çatır az qala,
Günəş hərarətlə öpür əlimdən.

İliq bir təbəssüm qonur üzümə,
İlahi duygular baş alıb gedir.
Baxıram - yolların yönü üzümə,
Baxıram - ömrümün quşları gedir.

1980

İNDİ

İndi xırda ümidlərə inam yox,
İndi böyük arzularla yola çıx.
Əldə qılinc yol üstündə duran yox,
İndi böyük əməllərə yol açıq.

Müdriklərin yumruğunda düyülüb
Dəliqanlı həvəslərin örkəni.
Bu müdriklər
ucalıqda göy olub,
Bu həvəslər
bu göylərə söykənib.

İgidlər də pələngdimi, şirdimi -
Boy-buxunu çinarlara kölgədir.
Di gəl, durub xoşbəxtliyin sərrini
Bir körpənin gülüşündən öyrənir.

İstəklərin, əməllərin saflığı
Səadətə, ağ günlərə tuşlanıb.
Ömürlər də acı-şirin,
dadlıdır,
Ömürlər də baharlıdır, qışlıdır.

Gözəllərin gözlərində nazlanır.
İgidlərin baxışları
indi də.
Cəsarətin çılgın, dişi aslanı
Gözəllik tək alqışlanır indi də.

Batıb xırda ümidlərdə itən yox.
İndi böyük arzularla yola çıx.
Tikan olub yol üstündə bitən yox,
İndi böyük əməllərə yol açıq.

1985

BU YOLLAR GERİYƏ QAYIDAN DEYİL

Dağlara üz tutub, yaxşı-yaxşı bax;
Bu yollar qıçına geyildi daha,
Sənin ayağında yeyildi daha.
Tozunu, dəmini çək ayağına,
Otunu, nəmini çək ayağına.
Səninlə başladı yola çıxmağı,
Səninlə yoldaşdır son mənzilədək.
Ya bir şimşeyində - oda yaxmağı,
Ya bir küləyində vurub yıxmağı,
Bu yolun yeganə nəvazişidir.
İndi ki çıxmışan, -
Nə sin, nə əyil;
Bu yollar geriyə qayidan deyil.

Çökəcək ağrına, əziyyətinə,
Çökəcək hissinə, xasiyyətinə,
Sənin biçiminə, boyuna dolub,
Səndə yeni bir "sən" oyadacaqdır.
Ayın da, ilin də borclususansa,
Sözündə, gözündə, təbiətində,
İşində, duygunda, hərarətində
Neçə yol sarsılıb, neçə yol ölüb,
Dirilib yenidən boy atacaqdır.
O səni təzədən yaradacaqdır.
Çiynində keçəcək fəsillər daha,
Çiynindən uçacaq əsrlər daha.

Gəl, dəlisov ömür - gəl, dəlisov sel,
Bu yollar geriyə qayıdan deyil.

O öz qayğısında, yüksəlişində,
Axır ki, səxavət əlini açar,
Sənsə bir bu qədər sərvət içində
Bir ümid möhtaci, təsəlli acı.
Uyma nə şöhrətə, nə ada uyma,
Uyma bu sərvətə dünyada, uyma.
Qəlbindən açılıb sərilibsə, bil,
Bu yollar geriyə qayıdan deyil!

1980

SEHRLİ ÇIRAĞIN QARA QULLARI

Sehrli çırağın qara qulları
Sehirlili istəyin qarovulları,
Səni əsir edib bura gətirər;
Uzaq əsrlərin əhdini üzər,
Uzun fəsillərin əhdini üzər -
Qırar damarını ağır yolların,
Tutub,
qollarını burar gətirər.

Çıxaram qarşına üzümdə qürur,
Duraram qarşında kefim dupdur.
Qəlbimin günəşi gözümdə güller.
Üzünə vurmaram keçənləri də,
Üzünə durmaram ötən günlərin.
O gündən qəlbimdə çadrimi qurub
Məni qaya bilən,
məni daş bilən dözüm də gülər.

Ondaca bilərəm dözümsüzəmmiş,
Ondaca bilərəm nə "gücsüzəmmiş".
Nə kövrək duygular şıltagyammiş!
Ondaca bilərəm dəcəl taleyin
Sevincə susamış,
qəmə küsənmiş
Vüqara sığınmış uşağıyammiş.

1970

ƏLLƏRİM, ƏLLƏRİN

Əllərim əllərinçin
yaman darıxıb, gülüm,
Əllərim əllərinə
ümidlə baxıb, gülüm.
Bu hərarət, bu istək
elə şirin duyğudur -
Ürəyimə əlindən,
əlimdən axıb, gülüm.

Əllərim əllərinin
həsrətindən alışar,
Əllərim əllərinin
xiffətindən danışar.
Danışmağı, sevməyi
necə öyrəndi əlim?
İndi də...
özü gəlib
əllərinlə qovuşa.

Əllərim əllərinçin
elə darıxıb, gülüm -
Elə bil ki, qəlbimi
ovcunda sıxıb, gülüm.
Bir az məni sürüyüb,
bir az səni səsləyib, -
Əllərim əllərinlə
görüşə çıxıb, gülüm.

Çıxb ümidlərinin
yollarında
görüşüb.
Ümidinə gün düşüb,
arzusuna gün düşüb.
Mənə məhəl qoymadan,
məni saya salmadan
Əllərimdə üzə bax-
əllərinlə öpüşür.

Əllərim əllərinçin
yaman darıxb, gülüm.
Əllərim əllərinlə
görüşə çıxb gülüm.
Çıxb ümidlərinin
yollarında görüşüb,
Ümidinə gün düşüb,
arzusuna gün düşüb.
Əllərim əllərini
ovcunda sıxb, gülüm.
Əllərim əllərini
qoynuna sıxb, gülüm.

1971

AD GÜNÜ

Otağın - dünyanın gündoğan yeri,
 Çarpayın rəngarəng qövsi-qüzehdür.
 Bu gün ad günündür;
 bu gün dan yeri
 Sən yaşayan evdən söküləcəkdir.

Bu gün sənin üçün açacaq səhər,
 Günəş sənin üçün güləcək, qızım.
 Bu gün ad gününə tökülüb gələr
 Bir nəsil,
 dilində "mübarək" qızım.

Çiçəklər bağçadan,
 uluduzlar göydən
 Ananın əlilə üzüləcəkdir.
 Bu gün yer üzündə quş südü desən -
 Tapılıb, süfrənə düzüləcəkdir.

Təbiət dönəcək öz adətindən,
 Başqa cür yanacaq od-oçaq bu gün.
 Sənin bayramından səadətindən
 Hərəyə bir qədəh çatacaq bu gün.

Bu gün sənin üçün açacaq səhər,
 Günəş sənin üçün güləcək, qızım.
 Bu gün ad gününə tökülüb gələr
 Bir nəsil, dilində "mübarək", qızım.

1974

ÜMİD HEYKƏLİ

Yox, acıq etmədin,
səfərə çıxdın.
Hələ qulağında ayaq səslərin.
Sən bircə anlığa şəhərə çıxdın,
Üstündən gün keçir
dəqiqlərin.

Üstündən gün keçir ümidlərin də,
Arzuda soyumuş bir acıgam mən.
Dönməsən,
bir ömrün görüş yerində
Ümid heykəli tək
qalacağam mən.

Ürəyəm -
nəbzin də döyüntümdədir,
Ömrünүn köksündən asılışıyam.
Həzin bir şer olub,
sətirbəstir
Sənin xəyalına yazılışıyam.

Mənli ümidlərin
neçə ki, sağdır,
Ayaqdan salacaq mənsiz yolları.
Neçə yol qapıdan qayıdacılardır
Mənsiz küsülərin,
mənsiz vüqarın.

Gün keçir üstündən ümidlərin də,
Həsrətdə soyumuş bir acıgam mən.
Dönməsən,
bir ömrün görüş yerində
Ümid heykəli tək qalacağam mən.

1975

O GÜN

O gün
mənim dilimdəydi sənin adın,
əlimdəydi sənin əlin -
əllərini geri aldın.

Baxışını görməmişdim belə qəmdə;
çixıb getdin - məlul-məhzun, -
baxışların qaldı məndə.

O gün mənə əl elədi əllərinlə;
əllərindən
yollar düşdü aramıza,
aylar düşdü aramıza.

Əllərini qaytar gəlsin bu günümə -
Aylar gün-gün müştuluğa qaçan olsun.
Qaytar, -
sənli qatar gəlsin bu günümə, -
Sənli səhər
qapımızı açan olsun.

1975

BİR DƏFƏ

Bir dəfə baxsan mənə,
doğacaqdır günəşim
nurlu baxışlarından.
Yağacaqdır sevincim
həsrət yağışlarından.
Bir dəfə baxsan mənə,
təzələşəcəyəm mən,
gözəlləşəcəyəm mən.
Bir dəfə baxsan mənə,
dünya gözəlləşəcək
mənim gözəlliymən.
Baxışlar dənizində
"Ümid limanım" mənim,
ay mehribanım mənim,
haçansa, haradasa
bir həsrətin gözündən
nür ələnir üstümə, -
qədəminə səpirəm.
Baxışından ulduzlar
səpələnir üstümə, -
ulduzları öpürəm.

1973

BİR YAĞIŞ, BİR ÜMİD

Arzum yağışları yiğar ovcuna,
Yağar ümidimə bu günlər mənim.
Çıxaram yağışda yolayrıçına, -
Ümidə bürünən görsünlər məni.

Keçərsən, izlərin düşər yağışa,
Qıymaram izindən bircə qəm keçə.
Salaram əksimi şüşə yağışa, -
İzlərin əksimin üstündən keçər.

Bilməzsən kim idi,
bilməzsən neçin
Atdı sevincini qədəmlərinə.
Sənin sakitliyin səssizcə keçib
Tələsər,
bəlkə də görüş yerinə.

Qalarıq
bir yağış, bir ümid, bir mən...
Beləcə qırılar əksim "şüşədə".
Səni qısqanaram "dilsizliyimə",
Səni qısqanaram
o görüşə də.

1975

O SEVİRSƏ

Düşüb tərslik kəməndinə,
qayıtmaz...
Ay dolanar, il sovuşar ömürdən.
Qürurluyam, vüqarlıyam mən bir az,
İnadlıdır, inamlıdır o deyən.

Bilirmi ki, dözümlüdür həsrətim,
Gözləyəcək son ümidi sonacan?!
Davamlıdır, dözümlüdür xisləti...
Fəqət,
hissim vüqarımıda donacaq.

Donacaqdır zərif-zərif əllərim
Onu gəzən ümidlərin qoynunda.
Xiffətimi əsən mehlə bölərəm
O pərişan söyüdlərin qoynunda.

Qarışaram yarpaqlara, şıvlərə,
Pöhrəlikdə məlul-müşkül itərəm.
Nadan əllə doğransam da yüz kərə,
O yollarda söyüd olub bitərəm.

Vüqarımıdır sevgimin də ünvani,
Sınamaqcın onu qırmaq nə gərək?!
O sevirsə, öz inadı bir yana,
Vüqarımı sindirmayıb gələcək.

1976

NƏĞMƏ

Mən nə deyim o günə,
mən nə deyim o ana, -
bir suqovuşanında
düşdük bir burulgana.
Sevinc - sənin qismətiin,
sevinc - mənim qismətim.

Mən nə deyim o aya,
mən nə deyim o ilə, -
Araz düşdü araya, -
döndük iki sahilə?!
İndi görüşmək - çətin,
indi qovuşmaq - çətin.

Harayıma ümid ver -
harayına yetişim.
Çıx Aydan məni səslə,
ürəyimlə eşidim.
Ümidin üzülməsin,
ümidiñ üzülməsin.

1976

HƏVƏS

Çəkə həvəs bu dağları gəzməyə səni,
 Axtardığın yollar-izlər dolaşiq düşə.
 Duman sinə,
 yalquzaq tək izləyə səni,
 Sürü keçə, -
 yollarına bir işıq düşə.

Qarışasan qoyun-quzu mələrtisinə,
 Dördgöz ola ürəyində qorxuya dözüm.
 Qoyun iti qəfildəncə gələ üstünə, -
 Kəsilincə heyin
 yetə çabanın özü.

Baxışından minnətdarlıq oxuya çoban,
 Sağ-salamat qalmağına fərəhlənəsən.
 Çomaq çəkə qəlbindəki qorxuya çoban, -
 Bu dağların vüqarıyla zirehlənəsən.

Dura çoban uşaqları
 gözündə maraq,
 Yaxınlaşış saçlarını sığallayasan.
 "Qız oyanıb" -
 anasına çatınca soraq
 Tez yetirib beiyini yırğalayasan.

Zirvələrin gümüşündən gözün qamaşa,
 Sərinliyin çeşməsində təzeləşəsən.
 Bir qüzeydə bir leysanla düşüb savaşa,
 Bir güneyin qırımında gözəlləşəsən.

Varlığında - dağ vüqarı, qartal həvəsi,
Qayıdasan
başa vurub bu səyahəti.
İnamına qonub gələ dağların səsi,
Hisslərinə hopub gələ dağların ətri.

1974

YOLUMA BAHAR DÜŞÜB

İlk bahar...

Həvəsim kəndə üz tutub -
gedib çiçəkləri qarşılıamağa,
gedib şimşəkləri qarşılıamağa.

Yolu tonqalların qoynundan düşüb,
yolu "Qapı pusdu" oynundan düşüb.

Qayıdırpusulmuş ümidlərilə.
(O ki, bir qızılmış ümidlərilə!)

Kəndin meşəsini, kəndin bağını
dolanıb gəlib.

Kəndin baharına
boyanıb gəlib.

Qonub gözlərinə
sözlü bənövşə,
heyrəti Şahdağdan ünvan alıbdır.

Bu yazdan gəlmisə,
kənddən gəlmisə
həsədim,
həsrətim
heyran qalıbdır.

1975

A QIZLAR

*Zaqatalanın qızılgül
bəsləyən qızlarına*

Sizi güldən, gülü sizdən seçməyən
Sözlü könlüm izə düşüb, a qızlar.
Yurdumuzu neçə yerə bölmüşük -
Çiçək payı sizə düşüb, a qızlar.

Bu torpağın nəğməsi-gül, sözü- gül,
Gül bəsləyən gəlini- gül, qızı- gül.
Ləçəyində şəh saxlayıb qızılgül -
Ətirlənmək bizə düşüb, a qızlar.

Kürlük etsə, bura cala oğlanı,
Gülə qala, oda qala oğlanı.
Qızılgülə ünvan alan oğlanın
Qəlbi burda közə düşüb, a qızlar.

Siz incəsiz, çiçək - inci, söz inci -
Axtar indi, topla indi - döz indi.
Sətirlənib Firuzənin sevinci,
Dağa düşüb, düzə düşüb, a qızlar.

1977

QƏLƏBƏ SEVİNÇİ

Bu oğlanın nəşəsində bulaqlar daşır,
 Görən ona nə olmuş ki, sevinir belə?!
 Yəqin yenə haradasa
 pəhləvanlaşıb
 Çətinliyin kürəyini vurubdur yerə.

Gülüşünə toxunmayın -
 qırıla bilər,
 İndi onun həvəsinin atlı çağıdır.
 Ədasından, qürurundan vurula bilər -
 Adiləşər gözlərində
 ucalmağı da.

Duya bilməz heyrətin də nağıllığını,
 Adiləşər,
 sevinməyi yadırğayar o.
 Dözə bilər sal daşların ağırlığına,
 Dözə bilməz soyuqluq tək bir ağrıya o.

Gəlin onun sevincini bölüşək, gülək,
 Heyrət görsün hünerinə gözlərimizdə.
 Qürur dolu baxışını zirvələşdirək -
 Zirvələr də, sevinclər də öz əlimizdə.

Bu oğlanın nəşəsində bulaqlar daşır,
 Yoxsa sevir, sevgisindən sevinir belə?!
 Bəlkə yenə haradasa pəhləvanlaşıb
 Çətinliyin kürəyini vurubdur yerə.

GÖRÜŞ

Rastlaşdıq - diksindik,
baxdıq qımışdıq,
Hər gözdə yüz ilin savaşı vardı...
Mənim gülüşümde -
bir udum acıq,
Sənin gülüşündə göz yaşı vardı.

Duymazsan,
soruşma sən əbəs yerə -
Nədir gözlərimdə bu düşmənçilik.
Məndə - o günlərdən acı xatırə,
Səndəsə - bir dərin peşimançılıq.

Mən -
itən ömrümün intiqamında,
Sən -
ötən səhvinin yalvarışında.
Mənim məsumluğum -
sənin yanında,
Mənim ilk baharım -
sənin qışında.

Yox,
Nə acıqlanar, nə saxlaram kin;
Vermərəm
qəlbimdə sənə yer daha.
Sən də yoxluğununu qoru mənimçin,
İnanma - görəsən məni bir daha.

Yoxsan,
yoxa çıxdın öz varlığında,
Bir duyum yoxluq var məhəbbətimdə.
Varsan duyğuların bezarlığında,
Varsan buza dönmüş hərarətimdə.

1971

SƏNİN AD GÜNÜΝ

Nə yaxşı bu həyata
Sən gəlmisən mənimçin.
Mənim bayram günümdür
Sənin doğulduğuñ gün.

Nə yaxşı bu həyata
Mən gəlmışəm səniñçin.
Sənin bayram günündür
Mənim doğulduğuñ gün.

Qəlbimin şad günüdür,
Həsrətin yad günüdür,
Eşqimin ad günüdür -
Sənin doğulduğuñ gün.

1970

MƏN Kİ...

Mən ki sənlə darixib
Səndən uzaqlaşmışdım,
Sənsiz darıxdığımı
Yenə kim dedi?
Bir peşiman, ümidsiz
Qəmlə qucaqlaşmışdım,
Xiffətdən iç-in-için
Qəlbimi sıxdığımı
Sənə kim dedi?
Biz tərəfdən yürüyüb,
Zirvəli dağlar aşan,
Bahar üzlü vətənin
Səmasını dolaşan,
Torpağını dolaşan
Buludmu dedi sənə?
Dumanmı dedi sənə?
Yoxsa tənha dayanıb,
Sahilində gizlicə
Köksümü ötürdüyüm
Ümmanmı dedi sənə?
Sənsiz darıxdığımı
Bəs necə duydun, necə?
Qəlbimi sıxdığımı
Bəs necə duydun, necə?
Görünür,
ürəyimdən
Sənin qəlbinə yol var:
Sən demə bir-biriylə
Bağlı imiş bu yollar...

1970

SƏNƏ

*Kölgədə bəslənmiş quzey qarışan,
Baharin nəfəsi tez dəyər sənə.*

Qurbanı

Deyərdim, baharın özüsən, ay qız,
Heyif ki, qorxuram söz dəyər sənə.
Bəlkə gözmuncuğun olum ömürlük,
Götür apar məni, göz dəyər sənə.

Üzündə gün doğub, yaz açılıbdır,
Hüsnünə min heyran göz açılıbdır,
Qoy deyim, indi ki, söz açılıbdır,
Qorun ki, bəd nəfəs tez dəyər sənə.

Nə odlu baxışsan, nə şux çiçəksən!..
Sözlü ürəklərdə xoş bir diləksən.
Sən ki cilvələnən bir kəpənəksən;
Qonma çiçəklərə toz dəyər sənə.

Səndən uzaq olsun bədnəzər gözü,
Əyilsin səcdənə Günəşin özü.
Belə gözəlliyi Firuzə, düzü,
Gözəllər tacına düz, deyər sənə.

1971

DAMLA

Damla -
Üzülməmiş ümiddən iz,
min il damsə, - göl, dəniz.
Damla -
Səhrada sudan soraq,
çiçəklərin sırgası.
Damla -
Daşın sinəsində oyuq,
qışın qapısında: - Tıq, tıq...
Damla -
tabla;
damla-damla -
bir səhəng ağ gümüş topla!

1969

BİR ARZUNUN KƏMƏNDİYƏM

Bir arzunun kəməndiyəm -
Qayalara atılmışam;
Qüzeylərdə azib qışım,
Güneylərdə itib izim.
Arayıram dizin-dizin -
Harda bitib gülüm mənim?

Bir şirincə gümandayam.
Ağarası saçım -öndə,
Səfərdəyəm, köcüm - öndə.
Nə olsun ki, ağrılıdır,
İşıqlıdır, uğurludur
Ayım mənim, ilim mənim.

Mən göyəmsə, həmin göyəm,
Mən Yerəmsə, həmin yerəm -
Bölüm-bölüm, tirə-tirə...
Yüzillərdən, minillərdən,
Dözümlərdən sinirlərdən
Keçiribdir elim məni.

1977

BU YOLLARDA

Sıyrılan qılincını qına qoyub qəzəb, kin,
 Kölğəmi uğursuzluq
 addim-addim izləmir.
 Bu dünya başdan-başa sevinc olub
 mənimçin,
 Hara qədəm qoyuram bahar məni gözləyir.

Bahar məni izləyir, qəlbim dolu baharla,
 Əllərim yarpaqlayıb,
 əllərim çiçəkləyib.
 Arzularım baş alıb qanadlanıb daha da,
 Bir budaq sevinc verin gözlərimə çəkməyə.

Əlbəyaxa fikirlər durulub bulaq kimi,
 Seçməyə, seçilməyə deyəsən vaxtim da var.
 Qəlbimdə söz kələfi açılır yumaq kimi,
 Duyğularım göllənib -
 yol verin axsın daha.

Qol verin, ay budaqlar, sayınızca varam mən,
 Budanıb qırılsam da, yenidən pöhrələnnəm.
 Gərək açan səhərin qapısında duram mən, -
 Günəşin bütün zəri üstümə səpələnə.

Üstümdə zərrin şəfəq səhərdən enib gələm,
 Enib gələm taleyin adı pillələrilə.
 Günün qayğılarına gərək elə bölünəm -
 Böyüklükdən, saflıqdan işiq ala hər giləm.

1980

SÖZLƏRİNDƏN ÜMİD DAŞAN QIZ...

Sözlərindən ümid daşır o qızın,
 Gözlərini sevinc qıyıb qiyğacı.
 Saçlarına şəfəqləri kim düzüb?!
 Əllərinə səhərləri kim düzüb?
 Görüşündən Gün gizlənib, Ay qaçıb...
 Utanıbmı,
 qışqanıbmı, bilmirəm, -
 Gecə-gündüz dolaşdırıb yolunu.
 Uzanıbmı,
 qısalıbmı, bilmirəm, -
 Dərə-təpə calaşdırıb yolunu.

Arzusundan əməlinə tuşlanan
 Bir sürətin özü olub o gəzəl.
 Əllərində
 zərifliyə,
 Yerişində
 xəfifliyə tuşlanan
 Bir cürətin özü olub o gözəl.
 Bu cürətdən yolu üstə dağ düşüb.
 Bu cürətdən
 bəxti-günü ağ düşüb.
 Zirvə çıxıb yolu üstə -
 zirvələrə dırmanıb;
 İnamı var
 bu zirvədə durmağa,
 Bu düzlərdə hünərdən dağ qurmağa.

Elə yanıb bu hünərin oduna, -
Günəş enib çöhrəsində gizlənib.
Elə yanıb bu şöhrətin oduna, -
Ağ gül açıb ağ günləri düzlərin.

1983

YETKİNLİK YAŞI

Bu gözəlin sevinc tutub gözünü,
Gül açıbdır yanağında gülüşü.
Yer bu qızın ayağından üzülüb,
Bu qız göyün sinəsində sürüşür.

Qollarından qanad açıb bu gözəl,
Hara sözür, hara uçur istəyi?!
Çöhrəyə bax, Ayla, Günlə çəkişər,
Saçlara bax, Ayı, Günü gizləyir.

O buludlar topa-topa yundumu? -
Bu qız uçur - buludları daraya.
Alça gülü kəpənəyə döndümü? -
Uçub getdi oba-oba haraya.

Yazın günü çəşib qaldı qaranqus,
Göyərçinlər heyrətindən ağardı:
"Uçuşa bax! Elə bircə bu qalmış,
Heç olmasa, bizdən qanad alardı".

Bu qızınsa qanadları qol açıb,
Sevinc olub uçuşunun ünvanı;
Ömrü-günü ilk bahara yol açıb, -
O yenidən tanıydır dünyani.

Bu gözəlin sevinc tutub gözünü,
Gül açıbdır yanağında gülüşü.
Yer bu qızın ayağından üzülüb,
Bu qız göyün sinəsində sürüşür.

1986

ÖZBƏK QIZI

Nə tez durub daranıbdır bu gözəl,
Sübh şehindən yaranıbdır bu gözəl,
Hörüyünə sarınıbdır bu gözəl,
Gözlərində qara gölə düşərsən.

Mahnıları həsrətlidir, həzindir,
Bir az onun, bir azı da bizimdir.
Al dütarı, o simlərdə gəzin bir,
Bəm tutarsan,
dönüb zilə düşərsən.

Qonaq oldun,
qohumusan, dostusan,
Süfrəsindən can dərmanı istə sən.
Çıx səfərə,
burda yolun üstə sən
Doğma günə, doğma elə düşərsən.

Çöhərsinin bədirlənmiş ayı var,
Deyirlər ki, bu payızda toyu var.
Xəzərimin o üzündə tayı var.
İki üzdə birgə dilə düşərsən.

1984

KƏNDİMİZİN QIZLARI

İçib tingli dərədəki bulaqdan
Həvəsini,
ilhamını bu qızlar.
Səhəng dolub,
güyüm dolub bayaqdan, -
Kənddə barmaq silkələyir intizar.

Bir igidin "xoş səhəri" gecikdi, -
Ürəyindən nələr keçdi oğlanın!...
Söyüd altda görüşləri gecikdi, -
Baxışları çənə düşdü oğlanın.

Nənələrin hövsələsi - darısqal,
Analar da ev-eşiyə sığmayırlar.
Bir cavabı haraylayır min sual,
Samovarın su həsrəti sizlaysırlar.

Qanadlanır dərədəki bulaqdan
Cılveləri, işvələri qızların.
Bir lətifə çözələnir bayaqdan,
Axşam düşür,
yox xəbəri qızların.

Birdən vaxtın qarmağına düşürlər, -
Çiyinlərə birdən qonur güyümlər.
Gəlib naxır ayağına düşürlər,
Şər qarışıb,
iş qarışıb...
Düyünlər...

Qürub çağrı yanaqlarda dan gülür, -
Sınağından keçib axı gözlərin.
Baxışlardan şəlalələr tökülür, -
Bir bulağı içib axı gözləri.

Əməlləri yer şumlayar, gül dərər,
Məhsulları aşib-daşan dənizdir.
Bir baxışda yüz təbəssüm göndərən
Ürəkləri, amalları təmizdir.

1973

AY İNADIM, NƏ YAXŞI Kİ...

Ayağından daş asılı tərəddüdlərin,
Diliqısa imkanların biri durmadı.

Ay inamım, nə yaxşı ki, daim göyərdin,
Ay inadım, nə yaxşı ki, geri durmadın.

İndi bir az dözüm gərək, bir az cəsarət,
İndi bir az kürlük gərək, bir az siyasət.
Bir az mərdlik, bir az sərtlik, bir az sədaqət...
Ay inadım, nə yaxşı ki, geri durmadın...

Sürünəcək bu ilanlı, əqrəbli yollar,
Görünəcək istiqanlı, qəzəbli yollar,
Bu əzabdan, bu nəşədən əsəbli yollar.
Ay inadım, nə yaxşı ki, geri durmadın.

Bu ürəyim demə elə zərbə udanmış,
Bu ümidiim zərrə tutan, zərrə udanmış.
Vaxt nə qəfil sırə pozan, cərgə udanmış,
Ay inadım, nə yaxşı ki, geri durmadın.

1981

BU UŞAQ AYAQ AÇIR...

Bu uşaq ayaq açır -
anasının əllərinə doğru,
atasının çiyinlərinə doğru.
Bu uşaq ayaq açır -
nənəsinin cavanlığına,
babasının gümrahlığına doğru.
Ayaq açır bu uşaq -
dilində açılası çiçəklərə doğru,
səsində oyanası gülüşlərə doğru,
qəlbində cüccərəsi sevgilərə doğru.
Ayaq açır bu uşaq;
Dünyanın Günəşinə,
Günəşin işığına doğru.
(Atom işığı da vardır dünyanın...
Ona doğru ayaq açan
xirosimalı uşağı da).

Bu uşaq ayaq açır;
dünyanın sevincinə,
kədərinə doğru,
İnsanına,
heyvanına doğru,
müdrikinə,
nadanına doğru.
Dünyanın başı üstündə
atom bombası -
Eşidirsinizmi, əmilər?
O bombanın altından keçəsi
yolu var bu uşağı.

1983

OXŞAYIM TELLƏRİNİ

Oxşayım tellərini,
ovuclayım su kimi,
Axsın barmaqlarından
süzələnsin, dinməyim.
Rəngini gözlərimə
çəkim
bir yuxu kimi -
Sürmələsin gözümü
saçlarının ipəyi.

Elə gəzsin baxışım
çöhrənin səhərini,
Yanağında alışan
laləyə meyli düşsün.
Qəlbim keçə bilməsin
tərəddüd çəpərini,
Arzum
ümidlərindən
elə gileyli düşsün.

Yaxınlığın tilsimi
salsın uzağa məni,
Bükülsün gözlərimin
xumarına
diləyim.
Elə yarıyuxulu
bənzət uşağa məni.

Sənə arzularımdan
yaxın düşə bilməyim.

Elə arzularımın
çəpərindən boyanıb
Qəlbimə çəkim səni,
ruhuma töküm səni.
Elə ümidlərimin
şəfəqinə boyanıb,
Xəyalda əzizləyim,
xəyalda öpüm səni.

1982

HƏYAT EŞQİ

M.P. Vaqifə

Bənövşə duruşu olacaq boyum,
Səhərin şəhini içəcəyəm mən.
Yaşayıb dünyanın baharı boyu,
Bir yarpız ətinə çökəcəyəm mən.
Hardasa, hardasa bir quru çöpüm
Bir çinqı olacaq təzə ocağa.
Yaşamaq,
yaşamaq istəyim ilə
Bir bulaq gözünü oyadacağam;
A dünya, mən sənə qayıdacağam!

Səndə nə görmüşəm -
hesabdan deyil,
Səndə nə çekmişəm -
hesabdan deyil.
Gördüyüm, çekdiyim əzabdan deyil.
"Toy-bayram" dözümlü işığım, odum,
Bir udum suyunu, havanı udub,
Kəpənək ömrümü ayıldacağam,
A dünya, mən sənə qayıdacağam!

1982

Kürəyimi günəşə söykəyib
oturmuşam -
üzü kölgəmə.
Sənsə kölgəmlə mənim
aramızdasan.
Səndən danışırıq.

Məni kölgəmə
beləmi qısqanırsan? -
Durmusan aramızda,
Amma unutmusan ki,
gölgəm üzündədir.

1993

Sənə köynək tikirəm
Günəş şəfəqlərindən.
Sənə köynək tikirəm.
Durmusan Günəşlə aramızda,
Kölgən düşür tikdiyim köynəyin üstünə.
Sənə köynək tikirəm,
Köynəyin üstündə-kölgən.
Tikirəm kölgəni köynəyinə.

1993

MƏNİM

Gözümün işığı azalıb, Allah,
Qəlbimin istisi sozalıb, Allah,
Alnıma gör nələr yazılıb, Allah,
Gör nələr yazılıb adıma mənim.

O gedib, əlimin hərarəti yox,
O gedib, qəlbimin məhəbbəti yox.
Bəxtimin ömrümə sədaqəti yox,
Yetəmmir bir kimsə dadıma mənim.

O gedib, işıqlı göyüüm gedib,
Ardınca dünyanın gündüzü gedib.
Şerimin ən kamil düzgüsü gedib,
Gedəndə salmayıb yadına məni.

Mənə rəva gördü bu sərtliyi o,
Mənə rəva gördü bu pərtliyi o,
Bu qədər mərd ikən namərdliyi o
Caladı, qaladı oduna məni.

Bu gün mən necə də dilavər idim,
Mərtəbə-mərtəbə gilavar idim.
Bir xəbər ardımcı canavar idi,
Tutub, basmalılmış orduna məni.

Gözümün işığı azalıb, Allah,
Qəlbimin istisi sozalıb, Allah,
Adıuma gör nələr yazılıb, Allah,
Gör nələr yazılıb alnıma mənim.

1981

LÖVHƏ

Bu bahar yolları yiğib əlinə,
Qapısı dinşənib bu ilk baharın,
Arzusu dinşənib bu ilk baharın,
Odur ki, yollardan yiğışmaq olmur.

Bu qızın üzünə günəş çekilib,
Səsinə, sözünə gülüş çekilib.
İzinə tökülüb durna qatarı,
Odur ki, yollardan yiğışmaq olmur.

Tökülüb eşiye, evi qalmayıb,
Daha yol çəkməyə heyi qalmayıb.
Göydə saxlamağa göyü qalmayıb,
Odur ki, yollardan yiğışmaq olmur.

Gilas budağından sallanıb elə
Şeh də nənnilənir belədən-belə.
Açmayıb bir çəmən, bir çiçək hələ,
Odur ki, yollardan yiğışmaq olmur.

Tökülüb üzünə teli bu qızın,
Elə gözü üstə əli bu qızın,
Küləklər nazlayır elə bu qızı,
Odur ki, yollardan yiğışmaq olmur.

Bu yazın qapısı dinşənib daha,
Ünvani, arzusu dinşənib daha.
Alnında yazılı dinşənib daha,
Odur ki, yollardan yiğışmaq olmur.

1971

NƏ GÖZƏLDİR

Nə gözəldir çiçəklərin mürgüsü,
Sarmaşığın çəpərlərdə hörgüsü.
Arzuların, əməllərin sərgisi
Nə gözəldir, nə gözəl.

Zərif-zərif qırçınlınır tər sular,
Xumarlanır, tumarlanır arzular.
Alnimizda naxışlanan yazılar
Nə gözəldir, nə gözəl.

Bulaqların cilvəsində tər gülüş,
Təzə-təzə səma gülür, yer gülür.
Budaqlarda çıraq-çıraq nar gülü
Nə gözəldir, nə gözəl.

Dünya tərdi, ömür tərdi, sevgi tər,
Tər ilhamın istəyi tər, zövqü tər.
Məni təzə duyğulara sövq edən
Nə gözəldir, nə gözəl.

1973

TÖVSIYƏ

Bu yolu özündən qabağa salma,
Səndən əvvəl gedən tapdaya bilər,
Tapdaya-tapdaya toplaya bilər
Bu yolun dərdini, ağrilarını,
Bu yolun haqqını, haqlarını.
Bu yolu enişdən, yoxuşdan apar,
Enişə, yoxuşa bağla bu yolu,
Özündən sonraya saxla bu yolu.

Salınmış yolların aydınlığında
Sən də bir cığırı tutub gedərsən,
Gedən yolcularla itib gedərsən,
Bu yolu özündən qabağa salma.
Qalxdın, hələ sanma ayaq üstəsən,
Qanadın kövrəkdir, uçmaq istəsən,
Əlinin torpağa dirənməyi var,
Başının dizindən öyrənməyi var.
Hələ çox əngəllər yaxandan tutub,
Köhnə palaz kimi çırpacaq səni,
Günün qarasından, ağından tutub,
Dənləyəcək səni, qırpacاق səni.
Fikir ciblərində bir siqaretçə
Sümürüb atası söz qalmayacaq,
Nəşə qalmayacaq, həzz qalmayacaq.
Bu yolu özündən qabağa salma,
Özündən sonraya sal ki, bu yolu,
Ardınca gələnə açıq olasan.

Ağrınca gələnin acı olasan.
Bu yolu özündən qabağa salma,
Özündən sonraya saxla bu yolu,
Özündən qabaqda bağla bu yolu.

1997

BƏNÖVŞƏ

Xurşidbanu Natəvana

Boynu bükükmüdü binadan-başdan?
Ayrı düşmüsdümü yordan, yoldaşdan?
Bəlkə də qaçıbmış bir qəlbidaşdan,
Düşüb qar üstündə qara bənövşə.

Belə bitməmişdi heç kol dibində,
Çəkin qəlbinizə bir yol dibindən.
Açılıb həsrətə bir qol dibindən,
Olub tənhalığın yarı bənövşə.

Ay duruşu məğmun, ay ətri incik,
Saldın tilsiminə qocanı, gənci.
Ayrılıq gözləyir əlində xəncər,
Vuracaq qəlbimə yara, bənövşə.

Yazın xəbərini gətirdin, əcəb,
Libasın, rayihən, ətirin - əcəb.
Mənim ürəyimdə xətirin - əcəb,
Gəl ol sinəm üstdə aram, bənövşə.

Mən də sənin kimi qəlbidağlıyam,
Nisgil soraqlıyam, qəm çıraqlıyam.
Bir sıniq taleyə elə bağlıyam,
Çəkib varlığımı dara, bənövşə.

1965

Fikirlərim cəm olmadı,
Başqa bir peşəm olmadı.
Sənsiz gün axşam olmadı,
Qaldı uzana-uzana.

Niyə yortduq qəm atında?
Endik simurq qanadından.
Ömrün nağıl cənnətindən
Çıxdıq utana-utana.

Tale yazan cəza verib.
Gətiriblər gözə, verib.
Əziyyəti bizə verib,
Bəxti yetənə-yetənə.

1994

DURNA QATARLANDI

Durna qatarlandı payıza doğru,
İlahi, qəlbimin gözü ağladı.
Uzandı əllərim ulduza doğru,
Uzandı, əlimin sözü ağladı.

Ağrıdı əlimin xatirə yazı,
Gözümdən uzaqda öldü çicəklər.
Düzdüm durna kimi qatara yazı,
Yazın dibçəyində öldü çicəklər.

Durna qatarlandı, bir şülək vida
Açıldı qatardan endi qatardan.
Bu qərib, nigaran, tənha dünyada
Bircə mən qalmışdım indi qatardan.

Bircə mən qalmışdım - sakit, pərişan,
Vida anlarından qayıdır gələn.
Bircə mən qalmışdım gedən qatardan,
Bircə mən qalmışdım, - payızı gələn...

1995

Dilində bir sözlü qıfil,
Nə susursan, dillən, tifil.
Bu dünyada kifir-kifir
Üzlər sənə tənə edir.

Gör nə çiçək yağışıdır,
Qızlar ömrün naxışıdır.
Tut birinin baxışını,
Gözlər sənə tənə edir.

Sən də bir elin toyusan,
Bir "qurban olumun" boyusan.
Durub gözünü döyürsən,
Qızlar sənə tənə edir.

1997

PARAŞÜTÇÜLƏR

Birdən-birə
nöqtə-nöqtə
çixıb işıq selindən,
səmaların yaxasında
düymələnib qaldılar.
Sualların,
nidaların arxasında
düyünlənib qaldılar.
Bu nöqtələr,
bu düymələr
yavaş-yavaş
dönüb vergül oldular,
bu düyünlər
bir dəstə gül oldular.
Gül deyilmiş -
yelləncəkmiş -
asılmışdı topa-topa
buluddan,
enirdilər asta-asta
tuta-tuta
sükutdan...
Şəfəqlərin üstü ilə
süzə-süzə
çixırdılar
sual dolu,
nida dolu atəşdən,
enirdilər

dağa-düzə
Aydan, Marsdan,
Yupiterdən,
enirdilər
Günəşdən.

1977

ƏLİNDƏ

Bu bülbülün səsi həzin,
Oxusun, qəlbim titrəsin.
Aman, bir də inləməsin, -
Haray vəfasız əlindən.

Niyə çıxdım bu sahilə? -
Bülbülləri həsrət gülə.
Dünya bu yorğun könülə
Darlıq edir qız əlindən.

Tanrı bizi xərcə salıb,
Hikmətinə pərdə salıb.
Şairləri dərdə salıb, -
Çırpınırlar söz əlində.

1994

Kimi arayıb axtarım?
Ötdü sevgili vaxtlarım.
Qapandı sevgi dəftərim,
Qapandı gözlərim kimi.

Küylənərəm, haylanaram,
Dosta, yada paylanaram.
Dönə-dönə boylanaram,
Bilmərəm gözlərəm kimi.

İnnən belə külüm qalar,
Boynumda borc ölüm qalar,
Arxamca "sağ olum" qalar
Nigarən izlərim kimi.

1997

Bir qərib ümmana düşüb,
Əvvəlimi sona düşüb?
Ürək sevib qana düşüb
Əllisindən yüzünəcən.

Çıxım dedim bu qəmdən də,
Sevgi adlı aləmdən də.
Ömür kimi qələmdən də
Yol çəkirəm özüməcən.

Çətin daha gülə yazım,
Gülə-gülə gələ yazım.
Allah, elə elə yazım
Dilimin son sözünəcən.

1997

TÜFƏNG SƏSİ

İndi bu ev yaxasını cırası,
İndi bu ev hayqırası dərdini.
Başa çatıb orda bir toy xınası,
Burda isə gözləyirlər gəlini.

Sehrlənib, bəyin gözü yol çəkir,
Şam tuturlar, toy tuturlar gecəyə.
Xırda bacı bədirlənmiş Ay təki,
Hey boylanır, hey uçunur küçəyə.

Hecalanır bir tarixin əvvəli,
Gəlin gəlir, nağıl belə başlanır.
El dağılır, - toy dağılır, nöqtələr,
Toy dağılır? Toy ki, hələ başlanır...

Darıxırlar,
Bu gecədən xəbər yox,
Əsəbləri, dözümləri xof alır.
Dillənməyə, danişmağa təpər yox,
Sükuta bax, gəzir başıhavalı.

Sükuta bax, ətək salib oturub
Qızbacının, Gülbadamin dizində.
Sükuta bax, bir maraqdan ötürü
Mürgüləyir nənələrin gözündə.

Gecə keçir, dan yerinə nə qaldı?!
Narahatlıq indi cilov gəmirir.

Bu toy-mağar olmaya bir nağıldı? -
Tapan yoxmu bu tilsimin çəmini?

Talan oldu qanadların həvəsi,
Talan oldu könüllərin sevinci.
Neçə günlük rəqslerin əvəzi
Tövşüyürdü eşik indi, ev indi.

Tövşüyürdü gözlərdəki cəsarət,
Səsi, sözü tövşüyürdü sağdışın.
Gecə keçir, bəyi saran xəcalət
Əllərində titrəyirdi soldışın.

Ana özü saç yolurdu bu dərdə,
Cadu-pitik qanad açıb ueturdu.
Quru çırpı qalmamışdı çəpərdə,
Hürzad qarı həyətdə fal açırdı.

Fal açırdı o yan, bu yan qonşular,
Fal açırdı ən zirəyi qızların.
Baş bəzəyən, paltar biçən, qaş alan
Ayçıçəyin çöhrəsi də qızarıb.

Kənd qulaqda, tūfəng səsi susurdu,
Uzaq evlər nə düşünür, nə duyur?
Tūfəng səsi açılmasa, qüsurdı,
Tūfəng səsi -
son nöqtəsi hər toyun.

Tūfəng səsi açılmasa, - qəbahət,
Qız evinin - Tənə yükü, qəm yükü.

Tüfəng səsi açılmasa, - əsarət,
Qız günahkar, qız müqəssir, qız - nökər ...

Amma indi...
Oğlan özü qəm yeyir,
Ovsunlanıb toy evinin hasarı.
Geçə keçir, aydınlaşan dan yeri
Bir ananın gözlərində qızarır.

İndi bu ev yaxasını cirası,
İndi bu ev hayqırası dərdini.
Əllərində qızaran toy xinası
Çöhrəsini kölgələyib gəlinin.

1985

SƏNİ DAĞ BİLMİŞDİM...

Səni dağ bilmişdim ağır animda,
Demə, öz-özümü aldatmışamış.
Bir qəfil tufanın burulğanında
Mən saman çöpünə əl atmışamış.

Yaxşılıq adında dünyada nə var -
Sənə arzuladım,
pis mənə gəlsin.
"Bəxtim günəş olsa" - dedim - "al apar", -
Duman mənə gəlsin,
sis mənə gəlsin.

Qəfil bir şübhənin izləri üstdə
Bəlkə də hiddətlər udmuşdu səni.
Yaxşı ki, dostluğum əlləri üstdə
Ən uca zirvədə tutmuşdu səni.

Əslində ufacıq bir əvvəstandın,
Yel olub ötmədim mən ki, yanından.
Özün mərtəbəni çox uca sandın,
Özün də yixildin öz ünvanından.

1974

BELƏ DOST...

İndi düşüb səmimiyyət dəryasında çıməsən,
Ən füsunkar təbəssümü yamayasan hüsнünə,
Bu sehrdə bəlkə, desək, xoş gələrsən kiməsə.
Aman-amən, bu görkəmlə gəlməyəsən üstümə...

Gəlməyəsən - əsəblərim sakit düşmüş quzudur,
Gəlməyəsən - bu itkidən alışmaram, yanmaram.
Nə gərəkmiş, dostun ola, astarı - bir, üzü bir?!
Nə gərəkmiş, beləsinə dostluq üçün yalvaram?!

Ağrı dişdə, sevinc gözdə, kədər qəlbdə güclüdür, -
Ağrılıdır, sevinclidir, kədərlidir taleyim.
Mənim tənha siğnacağım bir səadət bürcüdür;
Belə sadə səadətlə mən sehrli qalayam...

1979

Nə gündüzdü, nə də gecə,
Qələm dönmüşdü qılınca.
Əl atdim, əlimə keçə,
Qaldım əlimin altında.

Dərdim, qəmim üzə durdu,
Bir hayıma yüzü durdu.
Dedim yazım, susub durdu
Əlim qələmin altında.

Tanrim məndən üz gizlədi,
Neçə-neçə iz gizlədi.
Ən gərəkli söz gizlədi
Mənim dilimin altında.

1995

Mən də o gözəl dünyanın
Gözəl yükünə girmişəm.
Baxıb görmüşəm özüməm,
Adam kürkünə girmişəm.

Çıxmışam adam içindən,
Biri olmuşam üçündən.
Qalıb bir fikir köçündən,
Sözə sürgünə girmişəm.

Yolumdadır ölüm-dirim,
Gül açmayır mindən birim.
Nahaq Dədə Füzulinin
Şahlıq mülkünə girmişəm.

1999

MÖVQE

Sənə yaraşmaz bu qələm,
Sən bu qələmdən qocasan.
Dur ayağa, qəddini aç,
Gör ki, nə şaxsan, ucasan.

Aç ovcunu, yürüş quşum,
Sənə də bir quruş düşüb.
Bax, qanadın qırış düşüb,
Aç ki, açılsın, ucasan.

Sən də, a ruhum, fağırsan,
Ağrı, qələmin çığırsın.
Səni ötənə - ciğırsan,
Sənə yetənə - küçəsən.

1997

YAZA DÖĞRU

*Tərəvəzçi qızlarımız Südabə,
Gövhər və Maisə üçün.*

Yaza doğru dartınır
bu qolların həvəsi,
Yaza doğru dartınır
axıb gedən küçələr.
Yenə əkin növbəsi,
yenə alaq növbəsi...
Gündüzün əitəyinə
tikiləcək keçələr.

İş gününün vaxtı da -
dartınmaq həvəsində.
Gözdə xumarlanacaq
yorğunluğun acısı.
Bir ağaç kölgəsində,
bir arxin köbəsində
Açılaşsı süfrələr -
xoş günlərə açılsın!

Açılaşsı süfrələr -
xoş üzlərə açılsın
Gündüzün al Günəşi,
gecənin ayı kimi!
Bu əllərdən düşəcək
bol tərəvəz bağçası
Dünyanın dincliyinə
qızların payıdımı?!

Hələ ki, növbədədir
payız, qış qayğıları,
Hələ ki, növbədədir
hünərlərin təzəsi.
Bu qızların ömründə -
hələ yaş qayğıları
Payızın eldən gələn
adətinə tələsir.

Toyların, büsatların
bolluğu dur bu payız,
Bulaqların gözündə
nişanlı baxışı var.
Bu qızlar üçün yenə
çal-çağırdı bu payız;
Buludların gözündə
toy-mağar yağışı var...

Açılib süfrələri
payızın ortasında,
Pendir, çörək götürən
əllərdə Günəş yanır.
Bu gün bir əsgərdilər
bu əmək ordusunda -
Sabahın gəlinləri -
təzə toy ünvanları.

1985

XƏYALPƏRƏST

Açar qanadını səmalara o,
Uzağa zillənər, yaxını görməz.
Yumar gözlərini zamanlara o,
Yenə istədiyi yuxunu görməz.

Görməz əllərinə düşən anı da,
Hürküdər fürsətin şahlıq quşunu.
Elə gözüqipiq, - bəxtin yanında,
Elə çeynəmədə ağlı huşunu.

Ağlından bir qarış ucala bilməz,
Eşqi dünənlərin keşməkeşində.
Ay ötər, il ötər, qocala bilməz,
On altıca yaşı ağlar huşunda.

Ovutmaz əlibərk qisməti onu,
Döndərər Araza, döndərər Kürə.
Ağladar, güldürər həsrəti onu,
Qəlbində yıxılar, qəlbində durar.

Elə isti olar həzinliklərə,
Bir soyuq baxışdan dərdi üçunar.
Neçə yol ölümü gözüylə görər,
Neçə yol çevrilər dərd ağacına.

1988

NEYLƏYƏYDİ MƏLƏK QARI

Arzu, ümid günlərinə zəncir idi,
Danlaq, öyündə boğazında kəndir idi,
İlk gördüyü, son gördüyü kənd yeriydi;
Neyləyəydi Mələk qarı, neyləyəydi?!

Əllərini əl içində görəmmədi,
Saçlarını ağ günlərə hörəmmədi.
Qız qarıldı, düz qarıldı; görən dedi: -
"Neyləyəydi Mələk qarı, neyləyəydi?!"

Uşağa da, böyüyə də "Mələk" idi,
Özünə də, özgəyə də dilək idi.
Qız qarıldı, - bu da bir cür kələk idi,
Neyləyəydi Mələk qarı, neyləyəydi?!

Tüstüləndi, qarsımadı yeri-göyü,
Kişiləşdi əli-qolu, nitqi, boyu.
İnək sağdı, odun yardı, taya qoydu,
Neyləyəydi Mələk qarı, neyləyəydi?!

Yaşıdları ona "sərhəd", "qala" dedi,
"Qız qapısı - xan qapısı ola" - dedi.
Subay-salıq cavamlarsa "xala" dedi,
Neyləyəydi Mələk qarı, neyləyəydi?!

1982

ÇƏLƏNG

Yazın qoynundan çırtlayan qız,
Güləş gözlü ulduzlar
üzünü yusun.
Gözlərin
açan güllərə,
güllər
gözlərinə vurulsun.
Səni ağ günlərin aynasına boyلاناسان.
Günəşin
qəlbində yanın arzular,
Arzuların
taleyin üstündə işıq olsun.
O işığın içindən keçən,
o işığın nuruna düşən
sənin cazibəndə dolaşib qalsın.
Xoşbəxtlik
ardınca düşən pişik kimi
yalmansın sənə.
Yazın içindən
Gün kimi,
gül kimi,
boylanın qız,
bu dünyada mən
daşın da vurğunu oldum,
divarın da.
Təkcə özümə vurula bilmədim.
Təkcə özümə öyrəşə bilmədim.

Uzaq sevgilərin
kökü var qəlbimdə, -
xatirə ağacı çiçəkləyir hərdən
yaxşılıq görəndə,
gözəllik görəndə.

Baharın qəlbində çiçəkləyən qız,
mənim də haçansa baharım olub,
bir ümid dolusu,
öyüd dolusu,
qəhqəhə dolusu,
sevinc dolusu,
yolları dizimdə,
ayrılığı gözümdə,
ağlı-qaralı taleyi alnımda
şəhərim olub.

Çöküb gözlərimin dibinə
sevinci - kədərilə,
axşamı - səhərilə.

Çöküb huşumun dərinliyinə
sakit küçələrilə,
qarlı gecələrilə,
yosma evləri,
sadə həqiqətləri,
yalanlarıyla...

Mənim haçankı baharımdasa
xirdaca-xirdaca imkanlarına söykənib
böyük arzularına, böyük ümidlərimə
qanad açmağım olub.

Baharı gözlərində çağlayan qız,
gözün bulaq görsün,
əllərin səhəng.

Mənim gəncliyimin ciyni
o bulaq üstündəki
səhəngə əyilib hələ də.
O səhəng yerə yapışib,
zamana yapışib,
dövrə yapışib -
qalıb mənim ciyni əyili
gəncliyimin qaldığı yerdə.

Baharı saçlarında oynayan qız,
əllərin,
ayaqların "Tərəkəməyə" süzsün,
toyunda çəglasın
ata-ananın,
nənənin, babanın,
elinin, obanın
isti, həzin, coşqun, sakit havaları.

"İnnabi",
"Qəşəngi",
"Bəxtəvəri",
"Naz eləmə",
"Xalabacı",
"Aman nənə",
"Yüz biri" oynatsın səni.
"Vağzalı" üstündə köçəsən, qız!

Fəsillər ömrünə
vaxtında gəlsin.
Ən uzun fəslin ömrünün qışı -
nəvəli,
nəticəli,
kötükçəli fəslin olsun!
Elincə,
obanca nəslin olsun, qız!...

1989

QARI

Odur, gəlir asta-asta bir qarı;
Ötən illər addımını gəmirib.
Arxasınca zorla çəkib aparır
Bir ömürün sevincini, qəmini.

Təngişdikcə, darixdıqca nəfəsi
Xəstəliyi, nasazlığı qarşıyır.
Hələ dünən deyib-gülən həvəsi
Bu gün çöküb iliyində ağrıyır.

Öləziyir yoxsa ömür çeşməsi,
Gecə çökür gözlərinə sərasər.
Dünənidən bu gününə keçməsi -
Şəhrədləri adlamağa bərabər.

Səbiridir, təmknidir obanın,
Bir nəslin əvvəlidir gəncliyi.
Bu gün iftar namazına yubanıb;
Ən balaca nəvəsindən inciyib.

Yola getmir qaş-gözüylə qızların,
Oğlanların saçlarına darılır.
Hamı üçün o utanıb-qızarır,
Hamı üçün - keçmişinə sarılı.

1984

OVÇU MACƏRALARINDAN

Çiçək-ciçək açdı dərə, açdı düz,
Çeşmə-çeşmə daşdı dərə, daşdı düz.
Ayaq altdan
qaçdı dərə, qaçdı düz -
O sözümüzün izi qaldı havada.

Hənir aldı, sevincindən qışqırdı,
Göz açınca o, hədəfi boş gördü.
Kol dibindən bir pırıltı fışqırkı -
Uçub getdi -
gözü qaldı yuvada.

Ov həvəsi barmağında partladı,
Ovu tutdu, ürəyinə yatmadı.
Tikələri boğazına çatmadı -
Oda döndü,
közü qaldı tavada.

1977

Burda bir dəli-dolu var,
Sağa-sola min yolu var,
Çiyninə yük əl-qolu var,
Görən haçan ağıllanar?

Həddi-buluğu tərləyib,
Azacıq bığı tərləyib,
Gözünüzü çəpərləyin,
Baxışınız oğurlanar.

2001

DÜNƏNDƏN BUGÜNƏ

Yenə bahar havasına qapım - açılı,
Yenə bahar rayihəsi götürüb məni.
Hələ dünən dözümünlə yendim əcəli,
Bu gün alıb təbiətin ətiri məni.

Nə sözüm var bu hikmətə, nə etirazım,
Bir gün döyən, bir gün öyən dünyadı bu da.
Bu sevgiyə, bu nifrətə gümanıb azıb,
Oyunçudur, öz oynunu oynadır bu da.

Deyən Günəş gülümsəyir başımın üstdə,
Bu tufandan, qasırğadan çıxıram deyən.
Üğur üstdən uğur gəlsin işimin üstdə,
Bəxtim ilə qolboyundur axırim deyən.

Təzələşən təbiətmi, ya ömrümmüdür?
Ağlımmıdır, hissimmidir? - Ayırammırıam.
Bu duygular yalanmıdır, ya doğrumudur?
Nədir axı içərimdə bu bayram quran?

Hələ dünən dözümünlə sovdum əcəli,
Daha yaxın düşməz mənə yüz canı ola.
Baxıb gördüm, dadi-bidad, dünya gözəldi,
Yaşamağa, yaratmağa imkanın ola.

Baxıb gördüm min yaşda da, milyon yaşda da
Gözəlliyi, xoşluğuya cavandı dünya.
Sığalla da, dümsəklə də, sev də, daşla da,
Oynamağı bilirsənsə, havandı dünya.

Oynamağı bilirsənse, utanma, qol aç,
Çalan kimdi, çalınan kim, sənə borc deyil.
Çıx meydana, ətəyindən tutana qol aç,
Tumurcuq ol, bu yaşda da, hələ gec deyil.

Tumurcuq ol, arzu çırtla, ümid çiçəklə,
Səni udan əjdahanın ağızından od qap.
Div önungdə iməkləmə, yetir, ətəklə,
Ünvanından ünvan qopar, adından ad qap.

Tumurcuq ol, ömrün qışı, ağ günün gəlir,
Daha qaçar söhbətindən, sözündən ələm.
Neçə illik yasdan çıxıb ruhun dincəlir,
Gözəlləşir, cavanlaşır gözündə ələm.

2000

MİNİ POEZİYA

Hava yanıq qoxuyurdu...
Günəşdən sonra.

Sərçələrin dimdiyi
aralı qalmışdı...
Külək başlamaq bilmirdi.

Yay hamını soyundurmuşdu.
Paltarlıları xoşlamırdı dəniz də.

İsti canına hopmuşdu yarpaqların.
Axırıncı yağışı
xatırlayanı qalmamışdı.

Yumruqlarını bir qədər də möhkəm düydü.
Başına dəyən
dəyənəyin ağrısı ovundai.

Dodaqlarını bərk-bərk kipləşdirib,
Dişlərini bir-birinə sıxmışdı, -
canı ağızındaydı.

Gözləri iri-iri açılmış,
Ağzı aralı qalmışdı;
Ruh qəfəsin qapılarını
örtməyi unutmuşdu.

Ölümü özündən çox sevən insan,
Səni kim sevəcək,
Özün sevməsən?!

İşığa tutulmuş dəsmal kimidir,
Üzündən-gözündən
yaş süzülür.

Binalar - diz üstdə,
yollar övkəş-övkəş,
pəncərələr, qapılar -
ayı mağarası;
Mühəribə qurtarmışdı.

Ölümün üstünə
ayı dərisi çəkilmişdi;
Güllə ölümcül imiş.

Duman, özünü asmağa tələsmə,
Qarşında səni dağ gözləyir.

Çarıqdan çıxdı,
nə qazandı?
Dünya, qayıt çarığının içində.

Balığı buraxmışdilar
dəryaya,
Xalıqın isə
bundan xəbəri yox idi.

Bütün yaxşılıqlar
çay aşağı üzürdü.
Orda isə heç kim yox idi.

2002

ƏMƏKÇİ GƏNCLİYƏ

Siz ey ucalıqda
Günəşə bizdən yaxın olanlar,
məhəbbətə,
alqışa bizdən yaxın gözəllər,
bizdən layiq oğlanlar,
bizdən layiq igidlər...
Sizi harda axtarım -
pambıqyığan maşında
zirvələri aşanda.
Sizi harda axtarım -
daşlara can verəndə.
Sizi harda axtarım -
dünyanın hər yerində
dağ yaranda axtarım,
yol salanda axtarım,
bağ salanda axtarım.
Siz hər yerdə, hər zaman
quran, yaradansınız,
ümid yaridansınız,
inam yaradansınız.
Siz, ey şerə, mahniya
bizdən layiq oğlanlar,
bizdən layiq gözəllər,
hansi səmtə dönürəm -
gözüm qarşısındasız.
Hansi səmtə gedirəm -
süfrəmin başındasız.

Siz bacım boyundasız,
qardaşım yaşındasız.
Arzum arzunuzcadır,
ümidim -
sayınızca.

Sizli duygularım var -
gününüz, ayınızca.
Siz ey ucalıqda
Günəşə bizdən yaxın olanlar,
məhəbbətə, alqışa
Bizdən layiq gözəllər,
Bizdən layiq igidlər.

1978

BU BAĞÇANIN

Bu bağçanın mehi sərin,
şehi durudu.
Əyildim bir gülün dərim -
əlim qurudu.

Bu bağçanın gülü qönçə,
tülü zərifdi.
Örpəyini səhər öncə
bura səribdi.

Bu bağçanın barı şirin,
narı məzədi.
Elə gəzdin - qədəmlərin
bağı bəzədi.

Bu bağçanın gülü incə,
dili şirindi.
Dönüb baxdım - gül içində
yerin göründü.

1980

BU MƏHƏBBƏT BƏLKƏ DƏ...

Bu məhəbbət bəlkə də belə yaziq deyildi,
 Bu məhəbbət bəlkə də belə miskin deyildi.
 Belə uzaq deyildi bu torpağa bu göylər,
 Belə küskün deyildi bənövşələr ömürdən.
 Gəlib, gəlib bu qızın qəlbiniə düşənəcən
 Bu məhəbbət bəlkə də belə yaziq deyildi.

O qız kimi sevirdi, o qız niyə sevirdi?
 Qəlbindəki işığa, hərarətə sevindi.
 Haçandan açdı çiçək, yandı, alışdı haçan?
 Bir körpə həvəs olub ömründən çıxıb qaçan
 O cılız, o sisqa qız hayanda qalıb indi?...
 Bir ovuc etir olub,
 bir ovuc nəsim olub,
 Küçə, qapı, pəncərə zara gəlib əlindən.
 Kimdir onun qəlbini
 pəncərədə, qapıda, küçədə qoyub gedən?
 Neçin düşdü bu oda,
 Neçin içdi bu meyi?
 Daşa dəyib istəyi,
 Qişa düşüb ürəyi.
 Leyliyə döndüyüünü, harda kimə deyibdi?
 Bu qızın ürəyində yanana, bişənəcən
 Bu məhəbbət bəlkə də belə yaziq deyildi.
 Arzusunu, sözünü
 gizləməyib kimsədən,
 İstəyinin izini gizləməyib kimsədən.

Hara gedib, -
ardınca dördgöz olub şübhələr,
mərhəmətsiz, səbirsiz dargöz olub şübhələr.

Qəlbindəki həsrətin ünvanı xəyal imiş,
O hərarət, o işıq, demə qara xal imiş.
Mahnılar həzin-həzin axıb, dolub qəlbinə,
Dənizlər mehvərindən çıxıb, dolub qəlbinə,
O şaqraq ədalardan nə iz qalıb, nə əsər,
Dönüb quru nəfəsə, dönüb uzaq bir səsə.
Gözündən həzin-həzin kədər boylanır baxır.
Dünya baxışlarında qəmə boyanıb baxır.
Yoxsa vaxtsız qocaldı,
Yoxsa vaxtsız əyildi?!
Bu qızın ümidiñə, qəlbinə düşənəcən
Bu məhəbbət bəlkə də belə yaziq deyildi.

1980

GƏLİN

Bəxti, günü - ağ gəlin,
Sevgisi çıraq gəlin.
Baxışlarda, gözlərdə
Ağappaq zanbaq gəlin.

Telinə qurban kəsim,
Dilinə qurban kəsim.
Ay belə evdən köçən
Gəlinə qurban kəsim!

Ay gəlin, təzə gəlin,
Götürün biza gəlin,
Üzərriyi mən olum -
Gəlməsin gözə gəlin.

Ay gəlin, gözəl gəlin,
Məclisi bəzər gəlin.
Kəmərini asta çək,
Belini üzər, gəlin!

Şehdən gül əskik olmaz,
Mehdən tül əskik olmaz.
Ay belə gəlin gələn
Evdən gül əskik olmaz.

1978

BAYATI BÖLGÜSÜNDƏ

Xəncərinin qaşı düşməz,
Üzüyünün daşı düşməz.
Bu ömrün xoş sifətinə
Bu yerlərin qışı düşməz.
Düşməz, anam, düşməz, anam.

Üzüm əkdirim - gözüm qaldı,
Ocaq çatdırı - közüm qaldı.
Ürəyimdən diliməcən
Bir kəlmənin izi qaldı;
Gərək udam, anam, udam.

Aman sardı zülüm məni,
Dindirmədi gülüm məni.
İstəyimə çatammasam,
İki yerə bölün məni;
İtmərəm, anam, itmərəm.

Əllərimin yuxusu var,
Yuxuların duyğusu var.
Mən ki, belə yorulmuşam, -
Deyəsən, qış qorxusu var, -
Gələrəm, anam, gələrəm...

1980

NEYNIYİM

Çoban, çalma o neyi, -
Gedən gedib, neyniyim?
O tütəyin istəyi
Məni didib, neyniyim?

Allah, bu gələn yazmı?!
Taleyi gülən azmı?
Mənə düşən yazının
Yazı itib, neyniyim?

Evimiz alaçıqdır, -
Qəlbinə yol açıqdır.
O istəyir qaçıda,
Əmim güdür, neyniyim?

Deməyin ki, Leyliyəm,
Dayımdan gileyliyəm, -
Məni çəkib əyləyən
Yoldan ötür, neyniyim?

Açila bəxtin qolu,
Bəzənə ömrün yolu...
Anama qurban olum, -
Anam edib, neyniyim?

1977

ZÜBEYDƏ NƏNƏ

Zübeydə nənə,
qoyunların quzuladımı?
Quzuların qızılıdımı?
Qıvrımdımı, qumraldımı,
Zübeydə nənə?!

Zübeydə nənə,
Taxçaların izlidimi?
Çanaqda südün üzlüdümü?
Açıqdadımı, gizlidimi,
Zübeydə nənə?!

Zübeydə nənə,
Nəvələrin hirslidimi?
Bir-birinə istidimi,
Soyuqdumu, küslüdümü,
Zübeydə nənə?

Zübeydə nənə,
O yeraltı sərindərin
Dayazdamı, dərindəmi?
Yenə də öz yerindəmi,
Zübeydə nənə?

Zübeydə nənə,
Sarı fərə yuva gəzir,
Yaman yava-yava gəzir.
Yumurtası tərs gəlibmi,
Zübeydə nənə?

Zübeydə nənə,
Kəklikotu, qüşəppəyi,
Yemlikotu, xınaçıçayı,
Səhərgülü, məxmərgülü
Çölə qaldı, düzə qaldı.
Dərə keçdik, dağ adladıq,
Yenə ümid Sizə qaldı,
Zübeydə nənə!

1980

MIĞMIĞA

Elə bircə sən əskiksən,
Sən də mənə tuş gəldin.
Neyləyək, ta gəlmisən də,
A miğmiğə, xoş gəldin!

Didişməyə kimsə yox,
Mən canla əlləşirəm.
Cəlmisən, canım qurtardı,
Ta sənlə əlləşərəm.

Qapım taybatay açıldı,
Pəncərədən gəlirsən.
Oyunun olsun, a miğmiğə,
Hancarıdan gəlirsən?

Dodağında mızıltı,
Sərxoşsan, ya dəlisən?
Dərdivardan yapışma,
Harda "vurub" gəlirsən?

Özünə yazığın gəlsin,
Gendə dur eləcə sən.
Mən başdan-başa dərmanam,
Dişlədin, ölcəksən.

2002

XATİRƏLƏRDƏN FRAQMENTLƏR

Tənhalığı qapayaraq üzümə,
 Bir mən qaldım, bir dörd divar, bir qələm.
 Yenə şükür,
 yenə minnət özümə.
 Qəlbim məni tək buraxmaz-deyirəm.

Divar-divar gözlərimdə agaran
 Tənha otaq sanki məndən qaçırdı.
 Sükut-sükut qulağıma çığırın
 Xəyallarım tavan boyu uçurdu.

Yaxın-uzaq xatırələr-ətirli,
 Bir könüldə yüz "ətir"in vuruşu.
 Məni minnət ayağına gətirdi
 Kür boyunda bir ceyranın duruşu.

Şəlaləsi min ömürə nur saçan
 Bir zirvənin baxışından güc aldım.
 Bir bağbanın bəslədiyi bağçadan
 Bir fəhlənin hünərində ucaldım.

Elm yolu açar verdi əlimə,
 Yol-uğurlu, yol-uğursuz, yol-çətin.
 Sual oldum neçə-neçə alımə;
 Süfrə kimi açıb tökdü hikməti.

Yolum düşdü arana da, dağa da,
 El gücündə-sellər məni apardı.

Açıq alnim, bəyaz üzüm daha da
Bir kəndlinin pambığında ağardı.

Bu dünyanın "ölümü", ya "olumu"
Bir tarixin daşlarında küsmüşdü.
Ulduzlara səfərimin yolunu
Qobustanda timsah qaya kəşmişdi.

Açılmışdı marağımın məcrası,
Gah Xəzərə, gah Göy-gölə boyandım.
Neft daşları - möcüzəmin aynası,
Həsrətimdən, heyrətimdən boylandı.

Yaxın-uzaq xatırələr-ətirli,
Bir könuldə yüz ətirin vuruşu.
Ürəyimin buzlağında itirdim;
İndi hamı onu məndən soruşur.

1973

ÇATACAQ SƏSİN

Axır
yetişib intizarın
sahilinə,
atılacağam qoynuna
görüşünүн.
Yoxalacaq
həsrətinin çırpıntısı.
Bir sevinc töküləcək
o gün
səadətimizə.
Bir hıçqırıq qırıntısı
sıçrayacaq
sevincimizə.
Çağıracaqsan
ahəstəcə adımı.
Qırıq-qırıq
hıçqırıq
qasırqasında
batacaq səsin.
Batacaq,
batacaq,
axır bir qırıntıda
təsəllimə çatacaq
səsin.
Kiriyəcəyəm
istiliyində o səsin.

Tələsəcəyəm kiriməyə
"Bir də itməsin"...

Sonra bir şaqraq
gülüş dalğasından
sınacaq səadətimizin
ayna sinəsi.

Tutub əl-ələ
vuracağıq özümüzü
gülüş dalğalarına.

Toplayacağıq
bütün görüşlərimizi,
bütün qırıq

səadətlərimizi
yan-yana qoyacağıq.
(Bir səmimiyyət baxışı
oxuyacağıq)

Günahlarımızı
bir-bir yuyacağıq.
Bütövləşdirib səadətimizi
atılıcağıq

aldanışsız qoynuna.

Sonra da...

Doyunca güləcəyik
bir sevginin
gecikmiş
toyuna.

1969

İki şəh daması -
üzüm giləsi;
Gilənin qəlbinə yerləşərikmi?
Mən bir sırr açası -
sən dinləyəsi...
İki damla kimi birləşərikmi?

1969

SƏSLƏ MƏNİ

"Salamat qal" şerinin
müəllifinə

Qəlbində zərrəcə ağrı duyanda
Vətən, səslə məni, el, səslə məni.
Küləklər telindən kənar dolansa,
Dalğa, səslə məni, sel, səslə məni.

Görmək isteyirəm sənin hüsnünü,
Kaş ki, gözlərimlə öpüm o günü.
Körpülər alanda Araz üstünü
Müjdələr gətirən yel, səslə məni.

Bu qədər hicrana ürəkmi dözər?!

Bacı qardaşıyla görüşməz məgər?!

Təbrizi Bakıya qoşub bir səhər

Danışiq xəttində, tel, səslə məni.

1968

GÖZÜMÜZDƏN BAXAN VƏTƏN

Kimdir orda keyfə baxır?
Boğazında kəfən, baxır.
Unutduqmu, Vətən baxır
Gözümüzdən uzaqlara!

VƏTƏN

Günəş də vurulub ana yurduma,
 Burda gecələyər, burda qışlayar.
 Çiyninə tikilən ulduzlu səma
 Bu oddan yoğrulmuş yurdu xoşlayar.

Hər gur şəlaləsi -
 bir gümüşü nur,
 Araz, Kür sədası odlu bir nərə.
 Şimşək qəhqəhəsi, çay gülüşü - nur.
 Odlu damarından pay düşüb nara.

Bax, qartal qanadlı o zirvələrə;
 Qaşında min illik baxışı saxlar.
 Şimşək qılıncları bəlkə min kərə
 Vüqarlı köksündə sınavıb dağlar.

Dağı dağ eyləyən qayalar, daşlar
 Bizə səngər olub, yada - göz dağı.
 Çiynindən üzülən düşmən başları
 Burdan diyirlənib üstdən aşağı.

Bağrında tükənməz atəş qaynağı,
 Adında "can" kimi şirin sözü var.
 Bahar gəlisiндə - ana qucağı,
 Qışa baxışında Günəş gözü var...

1970

SİZDƏ, DAĞLAR

Bir yanda çoban - qaya,
Sürülər gəlməz saya.
Qoçun kərəsi sızdır,
Kürəsi sızdır, dağlar.

İsti lavaş sac üzdir,
Tez nənənin qaç üstə.
Nənə hanası sızdır,
Nehrəsi sızdır, dağlar.

Çiçəklər gəlin-gəlin,
Çiçək toyuna gəlin.
Gülün nəfəsi sızdır,
Şirəsi sızdır, dağlar.

Buludlar xəyal-xəyal,
Şimşəkdən od misra al.
Sözün dəryası sızdır,
Bərəsi sızdır, dağlar.

Gələr göylərin təbi,
Çağlayar təbil-təbil.
Saz eydirməsi sızdır,
Ney səsi sızdır, dağlar.

Nəğmədən axar bulaq,
Dodağından bal dadaq.
Dərdin dərmanı sidə,
Çarəsi sızdır, dağlar.

Uca dayanıb vüqar;
Ağ sinəsi gümüş qar.
"Qüdrət qalası" sizdə,
Zirvəsi sizdə, dağlar.

1970

QOBUSTAN HAVALARI

Burda bir az dəcəlləşdim uşaq tək,
 Burda bir az kövrəkləşdi qəlbim də.
 Neçə əsr gözlərimdə yumaq tək
 Çözeləndi -
 ipin ucu əlimdə.

Bir daş alıb Qavaldaşa toxundum,
 Cingirdağ sanıldım bir ox kimi.
 Böyükdaşda şəkil-şəkil oxundum,
 Kiçikdaşa "nəmər" verdim qəlbimi.

Təpələrdən nizə kimi boylandım,
 Zağalarda yoxa çıxdım büsbütün.
 Yamac-yamac oyuqlara quylandım,
 Nizə kimi ötüb keçdi bir günüm.

Əsrləri yükleyərək tonqala,
 Xəyalimdə bir dağ kəli qovurdum.
 Çataçatda sildirim da az qala
 Qəlpə-qəlpə,
 ovum-ovum ovuldu.

Bircə hovur nəfəs aldım dərindən,
 Bəlkə, bəlkə yanılmışam, çəşmişam...
 Demə tutub xəyalimin əlindən,
 Eraları birnəfəsə aşmişam.

1973

AZIX MAĞARASI

Arxeoloqlara

Mağaralar,
mağaralar...
İndi məni
bir səs olub,
bir ün olub
çağıralar,
çığıralar,
bağıralar...
Marağimdən,
diqqətimdən
heyrətimə boylanaram,
heyrətimdən
damla-damla oyanaram;
Bura demə -
ilk insanın ilk beşiyi.
Bura demə -
ilk idrakin körpəliyi...
Bu beşikdən,
bu köşkdən
bəlkə bircə nəfər çıxıb,
bəlkə bütöv bəşər çıxıb...
Əsrlərlə,
nəsillərlə
arzuları,
əməlləri
yaşa dolub;

daş alətlə,
daş idrakla
yaşıd olub...
Hanı görən
ilkin əməl,
şüur adlı inqilaba
ilkin sübut,
İlkin təməl?!
Kömürləşib,
torpaqlaşış...
Bu aləmin,
bu dünyanın
hay-harayı
bir öküzün,
bir qabanın
arxasında
qaçıb-qaçıb -
uzaqlaşış...
Bu beşikdə
bəlkə elə
ilk bəşərin
ilk sakini,
bəlkə elə
icmaçılıq
zirvəsindən düşüb
itən
süqutunu qoyub gedib -
axtarmayıb.
Bir gərəksiz

əşya kimi
sükutunu qoyub gedib -
aparmayıb.
Külüngləyin,
çilikləyin
bu sükutu.
Yaxasından tutun
bərk-bərk
silkələyin.
Qoyun desin -
haçan onu atıb gedib?
Varlığını dəvəyəmi,
mamontamı
çatıb gedib
buranın son sakıləri?
Daş baltanı,
daş çəkici,
daş nizəni
necə yonub?..
Burda deyən
sükut özü
daşa dönüb.
Külüngləyin,
parçalayın,
çilikləyin bu daşları.
Qəlpələyin,
sığallayın
sükut dolu yaddaşları.

1974

QOBUSTAN

Bir nəhəng timsahmı, ya qurbağamı,
Bir nəhəng dəvəmi burda hər qaya?
Əfsanə zağalar,
nağıl zağalar
İstəsən, səninçün şərqi oxuyar.

Qılınc zirvələrin mamırlı qını
Sürüşdün,
əl atıb
tutacaq səni.
Əjdaha yarıghanlar açıb ağızını,
Bir göz qırpmında udacaq səni.

Burda hər qarış yer bir qıfılbənddir;
Bağlayar kimini,
açar kimini.
Qayalar,
qayalar bir himə bənddir -
Başlaya min illik nağıl himnini.

Düşər hər baxışım bir nişangaha,
Düşər hər addımım bir binə üstə.
Burda sirlər -kaha,
tilsimlər -kaha;
Yatır Qobustanım xəzinə üstdə.

1974

QALA HARAYI

Burda qədim bir qala
Yatır daşlarının çopurlarında.
Yatır divarının uçuqlarında.
Başında -
yel olub ötən əsrlər,
məğrur qüllələrin söküklərindən
bir dişləm qoparıb keçən əsrlər.
Tufanlar azibdir burda yolunu -
bəlkə də bir
külək çaparı keçib.
Dolaşıq,
çarpaşıq dolaylarından
canını bir təhər qurtarıb
keçib...
Burda öz ömrünü sayır bir qala,
Burda öz ömrünü yatır bir qala.
Çopur daşlarında bir giley yatır,
Uçuq hasarında mürgülər yatır.

Yatır əfsanəsi,
yatır harayı:
"Məni axtarın,
məni arayın".

1975

İÇƏRİŞƏHƏR

Qollarım arasında qalan
Şəhərim mənim.
Keçmişimə səfərim mənim.
İçərişəhər -
əsrlərin sınağında
zəfərim mənim.
İçərişəhər -
Əsgəri - mənəm.
hələ yazılmamış
əsərim mənim.
Pillələr,
pillələr...
Bu da İçərişəhər!
Küçələr,
küçələr...
Əsrlər burdan
necə
keçərlər?!
Döngələr...
döngələr...
Ordan çıxarlar
burdan dönsələr.
Bura çıxarlar
ordan dönsələr?
Əsəblərindən
itmək istəsən,
gətirməzlik
səbəblərindən
azmaq istəsən,

qalx pillə-pillə
bu qədim qəsrə.
Düş birdən-birə
neçə on əsrə.
Ensizliyindən
keç küçələrin.
Əkizliyindən
keç küçələrin.
Döngələri tut,
Dola qoluna.
Hər dalan boyu
qolun dolanar.
Sarıyar səni
dəhlizlərinə,
səslilərinə,
səssizlərinə.
Sinəsi daşdır,
Qəlbi daş deyil.
Əsəblərinlə
oynayacaqdır.
Çıxmaq ümidin,
tapmaq ümidin
minarə olub
haray salanda
Qız qalasından
boylanacaqdır.
İçərişəhər -
Əsəri mənəm.
Əsgəri itmiş,
Əsgəri mənəm!

1975

BU YERDƏ

Burda səadətin köksü qabarıq,
Burda genişlikdən böyüklük istə.
Səni insanlığın sehri aparar -
Yaxşılıq göyərər yolların üstdə.

Axar neçə kənddən, neçə şəhərdən,
Ululuq, müdriklik dolar qəlbinə.
Elə ucalarsan, dərinləşərsən,
Bu dağlar, dərələr qovuşar sənə.

Özünə o qədər yaxın olarsan,
Ömrünə o qədər doğma olarsan,
Bir isti-işiqli axın olarsan,
Yönü yaxşılığa doğru olarsan.

Pisliyin kölgəsi burdan uzaqdır,
Burda yaxşılıqdan sakitlik istə.
Nə minnət qoyacaq, nə umacaqdır, -
Ululuq çıxacaq yolların üstə.

1981

GƏLMİŞƏM

Ətseyini öpə-öpə o dağın
Günəşinə, kölgəsinə gəlmışəm.
O dağ üçün mən bir körpə uşağam, -
Hikmətinə, ülfətinə gəlmışəm.

Çəmən kimi ayağına döşənib,
Üz sürtərəm torpağına, daşına.
O gədiyin, o qayanın, meşənin
Zaval yoxdu pələnginə, quşuna.

Zaval yoxdu zirvələrin buzuna,
Zaval yoxdu dəli-dolu sellərə.
Dedim - bəlkə bu şairə qızına
Bu dağ özü təmkinində yer verə.

Demə mənə qəzəblidi kölgəsi,
Hey bir ucdn yollarıma qar tökür.
Dirmanıram, dumana lələ yol kəsir,
Dayanıram,
sevincə - kür, dərdə - kür.

Əllərini ova-ova ümidin,
Bağlanıram ürəyimə damana.
Bu inadla
gün üstündən gün ötür,
Mənə qalır həyəcanlar, gümanlar.

Əriyərsə qəzəbində, kinində,
Dağ yerinə bir adicə daş qalar.

Bir qocaman müdrikliyin çiynində
Bir zirvənin yeri-yurdu boş qalar.

Açsın dedim bu dağ mənə sərrini,
Bəlkə elə gəlişimlə haqsızam.
Bildiyinin bəlkə mində-birini
Çözələyəm, ipə-sapa mən düzəm...

Ətəyini öpə-öpə o dağın,
Günəşinə, kölgəsinə gəlmışəm.
O dağ üçün mən bir körpə uşağam,
Hikmətinə, ülfətinə gəlmışəm.

1986

ƏSRİN O TAYI, BU TAYI

Sərhədlər - yolumun sönmüş çırığı, -
Ömür sərhədlərdə dolaşib qalıb.
Əsrin o tayına bir Araz yağıb -
Əsrin bu tayında təlaşı qalıb.

O tay ayırandı - o tay yıxandı,
O tay dağıdandı, sökəndi o tay.
Bu tay ümidlərə elə yaxındı...
Olmaya o taya söykəndi bu tay?

Bəs necə o taya söykəndi bu tay?
Bəs necə o taydan öyrəndi bu tay?
Elə sabahlardan boyanırıq biz -
Elə görürük ki, dünəndi bu tay.

Elə görürük ki, dünəndi bu tay, -
Nə bir qımıldanan, dinəndi bu tay.
Dünyanın gələni-gedəni qədər
Səbrə, düzümə güvəndi bu tay.

Çırığı sönməsin yollarımızın -
Qayalar dayanıb çıyın-çıyinə.
Bu qollar - Babəkin qolundan uzun,
Bu dağlar - Koroğlu igidliyində;
Bəs neçin o taya söykənsin bu tay?

1982

YURD YERİ

Bu nədir, bu həmin yurd yeridirmi?
 Bir elin "beşgünlük" səfəridirmi?
 Bu kərpic, bu ocaq ötəridirmi?
 Bu hasar ömrünü kömüb dərində.

Qədri bilinməyən bir şəhərdi bu,
 Qəbri bilinməyən bir şəhərdi bu,
 Səbri bilinməyən bir şəhərdi bu,
 Qalib bir uğursuz bəxtin əlində.

Yatır ulusunun yerinə, yatır,
 Səsində yüzlərcə qərinə yatır.
 Ləpiri özündən dərində yatır,
 Özü şəhidlərin sümüklərində.

Burda bir ürəyin təlaşı qalıb,
 Süd daşıb, qazanı bulaşıq qalıb.
 Bir tarix - kələfi dolaşıq qalıb,
 Bir tarix eləcə sayır yerində.

Qəfil çapqınlarda dözümü gedib,
 Dünəndən bu günə özülü gedib,
 Məcməyi-məcməyi qızılı gedib,
 Gedib acgözlərin nəfslərində.

İşləyən əlinə vurulan olub,
 Atına, kəlinə vurulan olub,
 Bir zaman gülünə vurulan olub,
 Külünə vurulan mənəm hələ də.

O külün keçmişи yandıra bilər, -
İzini, özünü andıra bilər,
İnandıra bilər, qandıra bilər,
O külün keçmişи özcə elimdi.

1985

SAHİLLƏRİN HƏSRƏTİ

Mədinə Gülgünə

Canə doyub sahillərin həsrəti,
 Üzə durub bu ayrılıq haçındı.
 Ümidləri yumruğunda gizlədib,
 Bu diş bizə gülə-gülə qıçındı.

Bu dil bizi deyə-deyə uğundu,
 Şirinləşdi kürsülərdə yerimiz.
 Bu hiss bizi döyə-döyə doğuldu,
 Arxasınca yerimədi birimiz.

Ümid olub qapı açan fələyi
 Ayrılığa çıraq tutan görmüşük.
 Sözdən - işə!
 Çox vaxt hünər diləyib,
 Arzuları kuyə uçan görmüşük.

Qıymamışq budağını əyməyə, -
 Bu torpağın palidləri kövrəkmiş.
 Haçan döndü bu pələnglər əmliyə?! -
 Palidlərin kövrəlməsi gərəkmiş!...

Bir barmağa -
 dünya üzük - qızıldan,
 Bir hiddətin himə bənddir daşması.
 Bu düyun də
 nəsil-nəsil qıflıbənd -
 Qan diləyir bağlaması, açması.

Cana doyub sahillərin həsrəti,
Üzə durub bu ayrılıq haçındı.
Ümidləri yumruğunda gizlədib,
Bu diş bizə gülə-gülə qı candı.

1983

DANIŞAN QAYALAR

Bir qaya önungdə düşüncəliyəm;
Öküzlər, adamlar, oxlar, qayıqlar...
Orda bir aslanı salıb tələyə,
Tülkülər rahatca parçalayırlar.

Orda - iki barmaq, tək bircə çiçək,
İki cüt arxayın, bəxtiyar ləpir.
Bir cüt göz, bir nizə, ulduzlu gecə, -
Keşikçi yolları gözünə təpir...

Bir qədər kənarda - uçuq bir məzar,
Başdaşı yerində - bir quru kəllə.
Kim imiş, nə imiş, görünmür gözə.
Kömülüüb ürəklə, qazılıb əllə.

Durmuşam qayayla kəllə-kəlləyə,
Durmuşam kəlləylə daban-dabana,
Durmuşam çiçəklə burun-buruna,
Durmuşam istəklə dodaq-dodağa.

Bu günə gəlmışəm - ciyni yabaklı,
Babamın çuxası - başımın üstdə.
Babamın əlində əsrin qabarı,
Babamın əcəli - qasının üstdə.

Macalı olmadı "otuz yeddi dən",
Bakılı, şüsalı, gəncəli oldu.
Sürüldü keçmişə, qayaya, daşa
otuz yeddi dən.

Bu qaya özünü atardı bəlkə,
Bu kəllə ömrünü kəsərdi bəlkə,
Bu çiçək bu əldən küsərdi bəlkə
otuz yeddi də...

1984

BURA UZUN ÖMÜRLÜLƏR ÖLKƏSİ...

"Kəndimiz" silsiləsinən

Başı üstdə Şahdağının kölgəsi,
Sinəsində -
Pirbəhyənin odudur.
Bura - uzun ömürlülər "ölkəsi",
Bura - böyük məqsədlilər yurdudur.

Şöhrətinin gözü elə doyub ki,
Taxtı-tacı yaraşdırırmaz özünə.
Bağ-bağatı yol üstündə qoyub ki,
Mermeyvəsi xonça-xonça düzülə.

Çılçırıqdan boyunbağı bağlayan
Küçəsi var -
qaldırımlı, döngəli.
Qocasında, cavanında çağlayan
Ədaları bir-birinə tən gəlir.

Çiçək yağış payızına, yazına,
Yağış dəyib -
daşı dönüb inciyə.
Burda səs-küy yaşmaq çəkib ağızına;
Qorxur -
birdən aqsaqqallar inciyər.

İgidləri çox özündən deyəndir, -
Söz-söhbəti eldən-elə düşübdür.

Çəşməsində göz var imiş bu kəndin -
Gözəlləri pərən-pərən düşübdür.

Qızırqanmaz o meyvədən, o bağdan -
Yolun düşər - özün görüb tuyarsan.
Qorxuram ki, elə durub uzaqdan
Gözdolusu baxmağınla doyasan.

Dağlarında ürəyincə gəz-dolan,
Əl uzadıb Günəşü üz, gülü üz.
O zirvənin qurşağında bənd olan
Ağ kələgay dumani üz, tülü üz.

Başı üstdə bu zirvənin kölgəsi,
Ürəyində - bu Günəşin odudur.
Bura - uzun ömürlülər "ölkəsi",
Bura - böyük məqsədlilər yurdudur.

1980

KƏNDİMİZDƏ

Qayalar da təpələr də otlanıb -
Yaman düşüb yazın əli bu kəndə.
Yamacları yaşıl-yaşıl qatlanıb,
Görən deyər bir də gəlim bu kəndə.

Zəmilərin dizəcəndir dalğası -
Sünbüllərin sırasına az qalır.
Qızıllanır asta-asta albalı -
Budaqların sırgasına az qalır.

Ağaclara çıraq-çıraq qonacaq,
Baxışlarda daşınacaq almalar.
Göz-göz olub yanağından yanacaq,
Yarpaqlarla yaşınacaq almalar.

Heyif sizə, ay qırılan meşələr,
Heyif sizə, ay uçulan yuvalar.
Yurdunuza haçan qarğa eşələr -
Həsrətqulu tūfəng qapar qovalar.

Həsrətqulu bostançıdır, neyləsin?!
Qurddan-quşdan qorxusu yox kişinin.
Tərəvəzə "it nəfsi" dəyməsin -
Gecə-gündüz
yuxusu yox kişinin.

"Sabah plan baş alacaq gələcək" -
Qayı basib
bostançının başını.

Dolu gedib,
boşalacaq gələcək.
Hüseynin "QAZ-53" maşını.

Məhəmmədşah atıb Yasin - Quranı,
Ülgüt çəkib saqqalına, bığına.
Neçə vaxtdır ölçür dağı-aranı, -
Gözətçidir yenə gilas bağına.

Tavat xala doxsanını adlayıb,
Hara qaçır arxasınca küləyin?
Söz gəzirmiş - "körpü yenə çatlayıb" -
Dözə bilmir,
elnən gedir ürəyi.

Qovladılar bu il kənddən Vəlini,
Gedənəcən yenə "tövbə" deyirmiş.
Ağsaqqallar kəsəcəkdi dilini, -
Deyirlər ki, haram tikə yeyirmiş.

Dünən Səfər güllə atıb bülbülə,
Saray nənə haray salıb görəntək:
"Quş ömrünü qəfil kəsən o güllə
Bu zalımı institutdan kəsəcək".

1975

Bu bahardır,
ürəyimdə titrədi
Açı-şirin xatirələr düzümü.
Kəndimizdə yaxşı nədir, pis nədir
Qələmimdən beləcə də süzüldü.

1975

QAYITSAM O YERLƏRƏ

Mən elə bilirom ki,
məsum körpəliyimi
qoyub gəldiyim yerə
qayıtsam qonaq kimi,
hər döngədə qarşımı
kəsəcək uşaqlığım.
O mavi baxışlara
baxmasam bircə kərə,
uşaq kövrəkliyilə
küsəcək uşaqlığım.
Dönüb giley-güzara
gözlərimə qonacaq.
Bir soyuq baxışimdən
üşüyəcək, donacaq,
uşaqtək dodağını
büzəcək uşaqlığım.
Mən elə bilirom ki,
o yerlərə qayıdib,
o günlərə dəyməsəm,
qar ələnmış başımı
gileyli bir körpənin
qarşısında əyməsəm,
ümidini, əlini
üzəcək uşaqlığım.
Hər addımda arxamca
boylanıb acı-acı
ağır qədəmlərimi

süzəcək uşaqlığım...
Mən elə bilirəm ki,
qayıtsam o yerlərə
mavi gözlü bir uşaq
kəndin girəcəyində
düz qarşıma çıxacaq.
Bir cüt mavi baxışla
mavi suallar verib,
dinləyəcəkdir məni.
İllər ayrısı kimi
bir cüt mavi baxışla
danlayacaqdır məni.
Qoy danlasın,
mən ona
borcluyam gəncliyimi,
rahat nadincliyimi,
narahat dincliyimi.
Kəsir, kəssin qarşımı
bir uşaq vüqarıyla.
Təngə gətirsin məni
mavi sorğularıyla.
Hər addımda qarşımı
kəsən körpəliyimin,
küsən körpəliyimin
qadasını alaram.
Anasının dilində
bir vaxt yarımcıq qalan
laylasını çalaram.
Min sorğulu, suallı

mavi baxışlarını
öpərəm gözlərimlə.
Narahat üzəyinə
rahatlıq vurğuları
səpərəm gözlərimlə.

1969

BU GÜN DAŞKƏND

Bu gün Daşkənd zirvəsindən doğulur,
 Arzusunun səmalarda gözü var.
 Qəhrəmandır hər xatını, oğulu,
 Gök üzündə imzası var, izi var.

Gök üzünə çəkir bizi binalar,
 Gök üzündən asılıbdır istəyim.
 Körpələri göy üzündə analar
 Gök oğlu tək, göy qızı tək bəsləyir.

Asa bilsəm əllərimi göyündən,
 Mən bu yurdun işığına dönərəm.
 Bəlkə elə şöhrətindən deyim mən,
 İşiq olmaq deyil, axı hünərim.

Bu doğuluş bənzəməyir bir kəsə,
 Bu gələcək tutulacaq alqışa.
 O binaya bəzək vurur bir gözəl,
 Bu binada tora düşüb qalmışam.

Bu bəzəyin, bu düzəyin görünümü
 Bir sehirli, bir şəkilli nağılmı?
 Bu gün Daşkənd zirvəsindən hörülüb,
 Əsil özbək gözəli tək doğulur.

Gözlərimdə uçuşu var göylərin,
 Mən bu yerə göydən uçub gəlmisəm.
 Gök üzündə tutub məni evləri,
 Yerdən uçub göyə düşüb gəlişim.

1984

DÜZLƏRİN

Qızılıqum düzlərinə

Payız budağında Xəzələ dönnəm.
Bir hörgü daşında özülə dönnəm.
Qumuna qarışib qızıla dönnəm,
Mən ollam ən sadiq qızı düzlərin.

Burda bir kölgəcə quyu - qızılmış,
Ovcunda bir içim suyu - qızılmış,
Karvan yürüşündə boyu qazılmış,
Çökmüş tarixinə tozu düzlərin.

Bəxtim çıraq imiş - taleyim boyu,
Alışdım bir simurq lələyi boyu.
Sarıdım yolları biləyim boyu,
Asıldım boynundan qızıl düzlərin.

Dəvəsiz karvanlar keçdi gözümdən,
Karvansız sarbanlar keçdi gözümdən,
Günahsız qurbanlar keçdi gözümdən,
Qondu üz-gözümə izi düzlərin.

Gəlmışdım Qızılıqum həvəsi ilə,
Görüşdüm ilanı, kələzi ilə.
Qarşında siçanı, dəvəsi ilə
Durmuşdu büsbütün özü düzlərin.

Mən keçən yolların qolları üstə,
Tarlaları üstə, kolları üstə,

Mən keçən zamanın əlləri üstə,
Çiləndi çiçəyi, yazı düzlərin.

Şirincə bir yazdı, ötüşdü bu yaz,
Gör harda mənimlə öpüşdü bu yaz,
Qayıtdım, qəlbimə çökmüşdü bu yaz,
Daşdı ürəyimdən sözü düzlərin.

1988

AZMAN QALA

"Qala harayı" silsiləsindən

Otaqların sükutuna hörümçək qonub,
Divarların süqutunda tora düşüb vaxt.
Ötüb keçən xatırələr qalib yuxulu,
Burda bəlkə dastan yatır - oyandıran yox.

Neçə əsrin kürəyini vurubdur yerə,
Özülünə igidlərmi çıynını verib!
Neçə əsr ötüşəcək başından hələ:
Bu qalanın hər daşında dözüm cöyərib.

Qapıların, mazğalların ünvanı - bəlli,
Gedəni yox, gələni yox, gözləyəni yox.
Bu daşlara biganədir tişənin əli,
Zaman keçir - bu qasidin izləyəni yox.

Qılınclaşma meydaniymış bu divar üstü,
İndi orda buynuzlaşır dəcəl keçilər.
Bir ordunun o qülləyə yetməzmiş səsi,
Burda indi süfrə açıb yolcu küçələr.

O əzəmət dizi üstə düşüb, amandır,
O qürurun qollarından tutun, qaldırın.
O, bir elin tarixini udan azmandır,
O tarixin yollarını işıqlandırın!..

1981

AY İŞİĞI - SÜD KİMİ

Qış çağrı, ya yaz çağrı
Gecənin ayaz çağrı
Feyzi çıxardı "ova".
Ürəyində çırpinan
Qorxunu qova-qova.

Yığardı-yağmalardı,
Torbasına salardı
Yumurtadan, toyuqdan.
Oğruydu -
oğurlardı
Kiminin yuxusunu,
Kiminin qorxusunu.

Yuxusu oğurlanmışlar
Qorxu tüfənglərini
Boşaldardı oğruya.
Feyzi bu qorxulardan
Kölgəsini qoruya-qoruya
Yol salardı
bir gecədən
gündüzə.
İzləri qalardı bizə-
İzlərini apara bilməzdi.
Feyzinin əvəzinə
Səhər
izlərini tutardılar.

Bir müddət
Feyziyə qəzəblərini
Unudardılar.
O belə yaşayardı -
Gecələr
cəbhə xəttini
kişisiz kəndimizə
daşıyardı.

Daha öyrəncəliydik
Bu ayaz gecələrdə
sülənən
yad nəfəsə.
Göydə Ay görünən tək
Biz verərdik səs-səsə;
"Ay işığı - süd kimi,
Feyzi gəzir - it kimi".
(O isə tülükü kimi gəzirdi)
Bir gecə də
izlərini yumaqlaya-yumaqlaya
çatdilar
Feyzili bir talaya.
Aldılar araya,
tutdular...
Adamlar
Feyzinin pisliyini
bölüştülər.
Gördülər ki, hərəyə
lap bir zərrəcə düşdü -

gülüşdülər.
Özünü də,
Pisliyini də unutdular.
Bizə isə
aylı gecələrin
Feyzili mahnısı qaldı:
"Ay işığı - süd kimi,
Feyzi gəzir it kimi".

1976

BİR QARIŞ UCALIQ

*Alimlərin dediyinə görə, kəndimizin
yaxınlığındakı köhnə qəbristanlığın
bir neçə min il yaşı var.*

İgidliyin çəkisini, ölçüsünü görənlər,
Cəsarətin, ləyaqətin külçəsini görənlər,
Bir yay olub qollarında gərilin,
Bir od olub yollarına sərilin.

Bu yolların alovunu ürəyimə köçürrəm,
Bu qolların ağrısını çörəyimə köçürrəm.
Varlığımı bu daşlara əllərimlə qazaram,
Bu torpaqdan bircə qarış uca durar məzarım.

Bu bir qarış ucalığı kimsə qoşar boyuna,
Bu bir qarış ucalıqda kimsə durub boylanar.
Baxar, -
"Görən hansı dərə uddu yenə sürünü".
Baxar, -
"Bəlkə sevgilisi kənd yolunda göründü".

Bu bir qarış ucalığı ayağına qoşan, hey,
Sən hər kimsən, tanımiram, haçan hardan
göyərdin?
Bir tarixin sırlarından, ya xəyaldan göyərdin,
Bu bir qarış ucalıqda özün olub dayan, hey,
Dözüm olub dayan, hey...

1976

YARALI BAYRAQ

*Bir neçə il bundan əvvəl
Tehranda ölümə məhkum
edilmiş Mərziyə Uskuhiyə.*

O bayrağı ayaq üstə saxlayın -
Ayağının altında qan - gölmədi.
Yaralaları - əsgərində ağrıyır -
Əsgərləri döyüşlərdən dönəmədi.

O, döyüsdə yaralandı sinədən,
Sinəsinin yarasında sarğı yox.
O ağrını alışdırın yenidən -
O sinənin yarasında ağrı yox.

O ağrıya köz sariyin, duz qoyun -
Duz yandırar, qoy yandırsın ağrını.
Bu ürəyə kim bu qədər buz qoyub? -
Gör haçandan söndürübdür yanğını!

Bu tonqallar alışacaq bəs haçan?
Bu bayraqlar o yixılan oldumu?
Bu qapının taleyini kim açar?
Bu qapiya qifil vuran oldumu?

O bayrağı ayaq üstə saxlayın -
Ayağının altında qan - gölmədi.
Yaralaları - əsgərində ağrıyır -
Əsgərləri döyüşlərdən dönəmədi.

1975

ƏLİM ONA YETƏNMİŞ

Qonaq idim, dost tək düşdüm evinə,
Demə elə xoş qılıq da Vətəndi.
Allah, mən ki, o dünyada deyiləm,
Uzatsaydım, əlim ona yetəndi.

Bəs nə imiş bizi çəkən, saxlayan?
Hasarlayan, budarlayan nə imiş?
Elə yandıq qəlbimizdə şaxtaya,
Nisgil oldu "xanımımız", "bəyimiz".

Necə oldu könlümüzə yaxını
Uzaq-uzaq diyarlarda aradıq?
Dərdimizə, odumuza yaxılan
Qardaşlardan durduq elə aralı?

İçimizin Ulduz üzü, Ay üzü
"Oraq-çəkic" astarına açıldı.
Ömrümüzün yazı, yayı, payızı
Qişı kimi ağrılıydı, acılı.

Köksümüzdə qərib-qərib oxuyan
Sevdalardan ölməmişik, ilahi!
Elə "Cənnət" dediyimiz o diyar
Türkiyəmiş, bilməmişik, ilahi!

O diarı qarış-qarış gəzənlər,
Mənim duyğum, mənim qəlbim sizlədir.
Yollar yoran bəzirganlar, ozanlar,
Deyin, bizi kim beləcə gizlədi?

Dünya daşım, ocaq daşım, yurd daşım,
Doğu, Batı türk elimə vətənmiş.
Minillərdən varıb gələn qardaşım,
Uzatsaydım əlim sənə yetənmiş.

Uzatsaydım, kəsilərdi əlim də,
Sayıq idi qadağalar, qorxular.
Girov idi torpağım da, elim də,
Ömrüm vardi, ittiham tək oxunan.

Öz içimi qısib durdum, odur ki,
Zaman-zaman öz oduma közərdim.
Taleyimdən küsüb durdum odur ki,
Bəxt əli də o vaxt məndən bezardı.

Nə yaxşı ki, qərib-qərib oxuyan
Sevdalardan ölməmişik ilahi!
Elə "Cənnət" dediyimiz o diyar
Türkiyəymış, bilməmişik, ilahi.

1992

MƏNZƏRƏ

Xalısını kim toxuyub bu kəndin? -
Mənli günü bu xalıda ilmədi.
Ürəyimdə bir sükunət tərpəndi,
Baxışında kim ağladı, bilmədim.

Kim bağladı dəstəsini bu gülün?
Ləçəyində - bülbüllərin göz yaşı.
O bələnlər dan yerindən sökülüb,
Hər çiçəkdən duyuğu daşır, söz daşır.

Ağ buludlar xaşalanıb yun kimi,
Dürməkləyib zirvələrin səfini.
Ağ çiçəklər düyü kimi, un kimi
Çəmənlərin yaşılına səpilib.

Bulaqları kim beləcə hönkürüb? -
Gözlərindən ceyranları öpəmmir.
Sarı simi ilmələrə kim hörüb? -
Hey çağırır, bayatısı tükənmir.

Çətirlənib, başım üstdə göyləri,
Ulduz-ulduz qənd əzilib dilinə.
İndi kimdən ulduz dili öyrənim -
Şerimdə də şirinliyi bilinə?!

İlmələnib ürəyimdə sözlərim,
Qələmimin ustاد əli - hörmədə.
Hər ilmədən bir möcüzə gözlədim,
Bu kənd kimi bir möcüzə görmədim.

1986

GÜNƏŞİN ÜNVANI

Mən Günəşin ünvanını almışam,
Mən Günəşin qonağıyam bu gündən.
İstəyim var -
bu qayğıdan alışam,
İstəyim var -
bu qayğıya bürünəm.

Bu acını damla-damla içərəm,
Bu istini köçürərəm qəlbimə.
Bu vurğunu qollarımda ölçərəm,
Bu qayığının körpəsi - mən,
gənci - mən.

Mən Günəşin ünvanını almışam, -
Bir neçə vaxt seçilərəm ömrünə,
Bir neçə vaxt biçilərəm boyuna, -
Xəzərlənər günlərimin havası.
Balıqlardan oğurlayıb dənizi,
Yosunlardan oğurlayıb dənizi,
Addımimdə daşıyaram qoynuna.

Mən Günəşin ünvanına düşmüşəm, -
Sehirlənib günlərimin sayı da.
Ümidlərim Ulduzlanıb, Aylanıb.
Soraq düşüb
Saxalindən, Riqaya,
Soraq düşüb
Kamçatkadan Qubaya ...

"Günəşli"nin Günəşini də, Ayı da
Ünvan olub,
Yer üzünə paylanıb.

1978

"Günəşli" anatoriyası

ÖZBƏKİSTAN TORPAĞI

Bu torpağın sevgisimi suçludur?
 Beşiyində yürgələyir xalqını.
 Öz əlilə tarixini uçurdur,
 Silkələyir, yırgalayır xalqını.

Əsrlərlə igidləri döyüşdə,
 At üstündə qılinc səsi doğranıb.
 Yağmalanıb mal-davarı örüşdən,
 Dəvələri karvanında dağlanıb.

Bəlkə,
 insan naləsiymiş bu torpaq,
 Hər addımda bir inilti dəfn olub.
 Əsrlərin kinlisiymiş bu torpaq,
 Bu sükunət, bu sakitlik səhv olub.

Qərinələr - qəzəb üstdə, inadkar,
 Neçə-neçə xəzinəsi məhv olub.
 Tarix boyu -
 öldürənlər günahkar,
 Tarix boyu ölünlər də səhv ölüb.

Dəyanətlər, dözümlərmi tükənib, -
 Bugündə silkələnir sabahlar?!
 Bu torpaq ki, şöhrətinə söykənib,
 Nə deməkmiş bu "təbii günahlar?!"

...Gözlərində yuxusunu ovacaq
 Hələ neçə axşam çağı, sübh çağı.

Silkələnir,
deyirlər ki, bu torpaq
Sinəsindən dağ püskürür, dağ doğur.

Zaman-zaman qəzəb onu təkləyib,
Üzə çıxıb qəlbindəki od kürə.
Keçmişlərin sinəsinə çəkdiyi
Dağları da gərək indi püskürə?!

Bu torpağın sevgisimi suçludur?! -
Beşiyində yüksələyir xalqını.
Öz əlilə tarixini uçurdur.
Silkələyir, yırgalayır xalqını.

Silkələyir tarixini hirsində,
Daha demir gəncliyini oyadır.
Hər sarsılan rahatlığın üstündə
Bir gələcək dincliyini oyadır.

1984

KƏNDİMİZİN DASTANI

Kimin sözü tutdu görən bu kəndi, -
Zəmisinin buğdasına qarğıdı?!
Ağsaqqalı, ağbirçəyi tükəndi,
Qazanının dovğasına qarğıdı.

"Xəyal varmış - Saray xala adında" -
Qara xəbər qapı-qapı gəzirdi.
Həmin ildə gedəcəkmiş atam da, -
Yazlıq atam - yorğan-döşək əsiri.

Qəlbim onu zülüm-zülüm ağlasın,
Barı soyuq üzünə də çatmadım.
Elə qarsdı bəd xəbərin dalğası -
Dedim: - Yəqin ürəyimi partladar.

"Xəyal varmış - Tavat nənə yaşında" -
Qara xəbər yel atında çapırkı.
Bu torpağın ocağının başında
Bəlkə yenə bir ağbirçək tapıldı.

Ağsaqqallıq həvəsindən uzaqlar
Kimə uydu, - kəndimizi qarğıdı?
Küyə düşüb, -
böyükləşib uşaqlar -
Bağban bağa,
bağ bağbana yağıdı.

Həsrətqulu hələ kefi saz gəzir,
Yaşı onu at üstündə yoxlaşın.

Musa kişi ağır gəzir, az gəzir,
Qulağında dülgərliyin sırgası.

Məhəmmədşah saqqal qoyub - yaşica,
Baxsan, ulu babaların tayıdır.

Neçə para kənd dolanır başına,
Deyən köhnə peşəsinə qayıdib.

Neçə para kəndin bircə mollası
Axı əski savadlıdı, yaşıldı.
Bir də gördün, üzə vuran olmasa,
Bir surəni ortasından başladı.

Ulu-ulu ərənlərin ədası
Bu dağlardan ağır sayıb mollanı.
İndi qəfil ölənlərin sədəsi
Bir-birindən oğurlayır mollanı.

Eh, bir kəndin yaşarıdır bu dastan,
Bu dastanın əvvəli yox, sonu yox.
Mənlə birgə köçəridir bu dastan, -
Məndən ayrı, məndən uzaq anı yox.

1982

ATA YURDUM

Bu dünyanın iynə gözü yerisən,
Çölün, düzün, çiçəklərin - adicə.
Dağın yoxdur, yüz ağaçdan görükə.
Arıların, milçəklərin - adicə.

Qoyun-quzun, inəklərin - adicə,
Tarlaların bircə tikə seçilmir.
Şorun, kərən, dürməklərin - adicə
İndi daha bulağından içilmir.

Yollarının daşı, tozu həməndir,
Yaşılığın yolunubdu bir az da.
Qızlarının qaşı-gözü həməndir, -
Öğlanların - həmən arzu-murazda.

Baş aparır məhlə-məhlə çəpərin,
Binaların daş geyinib əyninə.
Həyət var ki, sinəsindən dəbərib,
Göz dikibdir yollarının eninə.

Adicədir gəncliyinin hüsnü də,
Adicədir sevinclərin, dərdlərin.
Naməndlərin - lap adicə pusquda.
Lap adicə qayğıdadır məndlərin.

Qeyri-adi bir istəyim var mənim,
Qəlbim, gözüm adiliyə can atır.
Gəncliyimin sovurulmuş xırmanı,
Ata yurdum, ana yurdum Canaxır!..

Demirəm ki, odun daha istidir,
Demirəm ki, suyun daha dadlıdır.
Məni soyuq torpağın da isidir,
Mənə
acı küləyin də bal dadır.

1986

KƏND AXŞAMLARI

Arıların qanadında düşdü bu axşam,
Qariların deyinməyə vaxtı olmadı.
Çöl-bayırdan ev-eşiyə köçdü bu axşam;
Bu şər vaxtı şər deyənin baxtı olmadı.

Həyət-baca, oğul-uşaq yerbəyer oldu,
Axışdılар talelərin çal-çağırına.
Bilinmədi heç nə zaman dərbədər oldu
İş gününün qollardakı ağırlığı da.

Mal-qaranın gövşeyində - otlaq iştahı,
Toyuq-cüce hündürlüyün ciyninə sindi.
Alabaşın gözlərində dondu
qışdakı
Tülkü himi, çäqqal himi, canavar kini.

Bu gecənin sükutuna süzülüb axdı
Qumruların, ilbizlərin gecə nəgməsi.
Boz keçinin buynuzunda ayağa qalxdı
Qara qoçun şərə-şura süzən ibnəsi.

O buzovun gözlərindən qara-qorxusu
Zillənibdir bağ-bağatın qaranlığına.
"Darvazanın o üzündə oğrumu pusur?
O xoruz da
qorxusundan tara sığınar..."

Yatdı çöllər, yatdı quşlar, yatdı çiçəklər,
Kirpiklər də - gecələrin mürgü bağları.
Bir quzunun gecəsi də özü kimi - tər;
Yuxusunda aşıb-daşdı süd bulaqları.

1987

AYLI GECƏ

"Kəndimiz" silsiləsindən

Bir azdan bu kəndə düşəcək gecə,
 Bir azdan əl-ayaq yığışacaqdır.
 Bir yol uzanacaq Aydan bizəcən,
 Şəfəqlər axışib
 Dünyayla birgə
 Mənim otağıma sığışacaqdır.

Bir dəli marağın bağrını söküb,
 Ay da boyلاناقا pəncərəmizdən.
 Bəlkə heyrətiндən lap yerə çöküb,
 Gəzəcək damımda dan üzünəcən.

Dan üzü
 ulduzlar düşəcək küyə -
 bir kənd səhərinə xəbər çatacaq:
 "Bu gecə yığışib bütün şəfəqlər
 nurunu bu evə səpələyibdir.
 Bu ev süd gölüндə üzür bu səhər,
 Bu evdə Ay özü gecələyibdir".

Bir azdan bu kəndə düşəcək gecə,
 Bir yol uzanacaq Aydan bizəcən.
 Bir azdan əl-ayaq yığışacaqdır,
 Şəfəqlər axışib Dünyayla birgə
 Mənim ünvanıma sığışacaqdır.

FÖVQƏLADƏ VƏZİYYƏT

Qadağan mundiri geyib küçələr,
Döngələr mariğa yatan pişikdir.
Qüllələr boyunu qısılıb içində,
Qısılıb içində qala - keşikçi.

Əprimiş, qartımış ağrılar üçün
Saxta nəzakətlər bazarı, -bağlı.
Qərəzlər, qatillər, yaqlar - üstün,
Qayğılar, qanunlar - "nəzəri ağrı."

Nəzəri qıtlıqda - əməli acliq, -
Növbələr tövbədən doyub qayıdır.
Sırtlıq vədlərin boş əli - açıq, -
Yetən qəpiyini qoyub qayıdır.

Qısılıb taleyini bu çək-çevirdə
Ölümün gözündən baxan təsəlli.
Çapır ölümünü nabələd burda,
Çapır, qollarında tanrı qəzəbi!

Çəkib taleyini başına damlar,
Sökür varaq-varaq qərinələri.
Ağrısı gözündən daşan adamlar
Ağrıdan-acıdan cərimə verir...

Bağlı pəncərədən boylananı yox,
Şəhər qan içində yatdı o gecə.
Xəbərdən-xəbərə paylananı yox,
Diş qana batmış

Gəldi qismətlərin ortağı oldu,
Ay düşdü, il düşdü o qanlı dişdən.
Bir qətlin biçinçi orağı oldu,
Biçildi sünbülüm tufanlı qışda.

Qadağan mundırı - indi küçələr,
Döngələr mariğa yatan pişikdir.
Qüllələr boyunu qısılıb içində,
Qısılıb içində qala - keşikçi.

1991

DOST CİBİNƏ GİRƏN ƏLİ

Nifaq qaranlığı çökür ölkəmə,
Yenə yerli-yersiz qaralanıram.
Düşüncə qılincim enir kölgəmə,
Fikir döyüşündə yaralanıram.

Fikirdən ağrıya ötdü bu yara,
Bu ağrı yarası yırtar dözümü.
Haçansa gözümü örtdü bu yara,
Bu günsə qan kimi tutar gözümü.

Yetər, qaytarmıram, dursun aldiğın,
Yetər, Göycə gölün dadını yedin.
Məndən pay dilənib, umsuq aldiğın
Dağların, düzlərin adını yedin.

Dönüb İrəvanım "Yerevan" oldu,
"Bayandur" ad kimi çıxdı əlimdən.
"Xanım" - öz əlimlə "Stepan" oldu,
Şuşam qardaş deyib, sixdı əlini.

Dost kimi oturub dost süfrəmizdə,
Qazax tikəm üstdə dalaşan oldun.
Nə üzlə, nə adla çıxdın təmizə?
Qara göl qəlbimdə qara qan oldu.

Alışdin-verişdin ilkin izimlə,
Mətləblər, məqsədlər uzandı burda.
Göycə göz yaşımıdı, sildin gözümdən,
Bir kənd də

Mərkəzdə ortaqsan "Tərəkəmə"mə,
"Vağzalı"m üstündə gəlinin köçür.
Haçansa minmisən mənim gəmimə,
Qəbrimdə yatmışan, -
ölənin üçün.

"Uzundərəm" bəlkə Dilican dərəsi,
Ona da, buna da əlin uzalı.
Sənin ki nəğməmçin ürəyin əsir,
Tamsınma balası, babamdan qalib.

Bir dinlə durduğun torpağın altda
"Heyrati" çağırır əcdadım, xalqım.
Yurdumun Zəngəzur papağı altda
Ərənlər qəbrini geyinib qalxır.

Gəmi özümündür, gəmiçi mənəm,
Dənizi daşacaq kinimdən çəkin.
Haqqın Zöhhakına dəmirçi mənəm,
Qılıncım sıyrılar qınından, çəkin!

Yaşa istəyincə, arzunca yaşa,
Fəqət torpağının cibinə girmə.
Nəvənçin, oğlunçun, qızıncın yaşa,
Gəl mənim səbrimin küpünə girmə.

Dostsansa, gəl otur, istimə qızın,
Sənə "ana" deyib sevəndən utan.
Ocağım başında gəlindir qızın,

Seçilmiş əsərləri
nəvəndən utan!

Satqının, daşnakın, aravuranın
Ölkəmə tuşlanan barmağı olma.
Qatma bir-birinə dağı-aranı,
Keçmişin paslanmış qarmağı olma.

Əlim ətəyində min bir diləyin,
Ömür bu yollarda çapır qılınca.
Hər qarış torpağım - Allah ətəyi,
Əllərim kəsilər o kəsilincə.

1988

BU YAZ XƏBƏRLƏRİ

Bu yaz yollarının qaçarağında
Xəbərlər çırpinib yordu özünü.
Döydü gecələrin pəncərəsini,
Açıdı gündüzlərin qapılarını,
Qol atıb, əl atıb cirdi üzünü.
Yoldu saçlarını qəmli xəbərlər,
Çapıb yel qanadlı yaz yollarını,
Məkrdən, qəzəbdən endi xəbərlər.
Endi təmkinimə, səbrimə endi,
Yüz il bundan belə qəbrimə endi.
El ilə, sel ilə gəldi bu qəm də.
Dincliyin, ülfətin ahil yolunda
Atını belədən-beləyə çapdı,
Adını belədən-beləyə çirpdı.
Çirpdı hikkəsini, çirpdı odunu.
Uşağı, böyüyü, qızı, qadını
Barita döndərdi, oda döndərdi...
Bu yaz yollarının qolları üstdə
Bir dəstə günahsız lalə atıldı.
İçindən kükrəyən selə atıldı.
Suyu süzüləsi günahlar üstdə
Neçə günahsızın qanı süzüldü.
Səbəbkar, davakar, günahkarınsa
Bir ani baxışla

Tələ quranların tələsi qaldı,
"Sonrası", "görəyi", "hələsi" qaldı.
Qaldı "sabahların" "get-gəli" açıq,

Qaldı süfrələrin çəngəli, acı.
Barmaqlar ucunda, qapı dalında
Pusqular, küskülər, güzgülər qaldı.
Artdı məzəndəsi qapıların da,
"Özünkülər" keçdi, "ö zgələr" qaldı...

Sevinc - bir adamlıq, dərd ümumidir,
Gözlədik dörd gözlə bir qart ümidi.
Bu bahar yolları - sözlü, xəbərli;
Pələng kim, tülükü kim, qarışqa kimdir?
Haqlını, haqsızı, mərdi, namərdi
Gəl xəlbirlə indi, artıla indi.
Ruhunuz şad olsun, xəlbir babalar.
Ey dilbir babalar, əlbir babalar,
Dünən "yüz" sayırdıq, bu gün "min" saydıq,
Biz də xəlbirləndik, gözünüz aydın!

1988

QANLI ŞƏNBƏ

Başımız nə yaman qarışdı bizim,
Ölüm ömrümüzə daraşdı bizim.
Gözümüz necə də alışdı bizim
Tökülən qanlara, axan qanlara.

Biz belə yaxından tank görməmişdik,
Biz belə yaxından qan görməmişdik.
Biz belə ürəkdən and görməmişdik,
Tutduq üzümüzü şəhid andlara.

Bu qəmin içindən keçidimiz yox,
Bu qanın içindən keçidimiz yox,
Bu ahın içindən keçidimiz yox,
Sarmaşdıq ahlara, hopduq ahlara.

Cölüm-biyabanım oğlum, qızımdı,
Bağım, xiyabanım yolum, izimdi.
Ay ömrü gülleyə ünvan olanlar,
Siz ey cavan qızlar, cavan oğlanlar,
Toxtayıñ, dayanın,
ölüm bizimdir.

Sizi ayaqlayan o yollar - qatil,
Tırtılı, zirehli "oyunlar" - qatil,
Xarici, Mərkəzi

"düyünlər" - qatil,
Dünyanın ən qatil ili bizimdir.

Çökdü ömrümüzə ən qatil gecə,
Sökdü yaxasını ən asi gecə.

Fitnənin, fəsadın imzası gecə,
Səndən ayaq açan zülüm bizimdir.

O bizim nəğmədir, inlədi, susdu.
O bizim "doğmadır" dinlədi, susdu.
Ərzimə baxmadı, kinlidir, susdu, -
O qatil bizimdir, zalim bizimdir.

Gözümüz necə də alışdı bizim
Tökülən qanlara, axan qanlara...

1990

HARAY

Hər addımda mina əkib, qəlpə becərən
O dağları, dərələri yürüyənim, hey!
Ömür adlı qıl körpüdən sayıq keçərək,
Qədəmində azadlığı sürüyənim, hey!

Addım-addım yol açırsan "qələbə" yolu,
Hər addımın düşmənlərin qatından keçir.
Oğul yolun, əsgər yolun, tələbə yolun
"Vətən" adlı bir bayraqın altından keçir.

And üstündə, tank üstündə, top arxasında
Dağ vüqarın yaraşıqdı, işıqdı, nurdu.
Yürü, gümüş zirvələri qopar pasından,
Qoy parlasın o zirvədə doğmaca yurdun.

Yürü oğlum, hünərvərim, milli mənliyim,
Murdarların nəfəsindən tarixi qurtar.
Dəliqanlı, intiqamlı, kinli mənliyim,
Mir Möhsünü, Natəvani, Vaqifi qurtar.

Gözü yolda Şuşam elə, Laçının elə,
Xankəndimin qollarında qandalı qalib.
Kür daşıyır gözlərimin yaşını elə,

Sabahimdə "Araz"

Yürü oğlum, dağ yürüsün, düzən
yürüsün,
Bu yürüşün, bu mərdliyin - tale hikməti.
Addimında Babək kimi izin yürüsün,
Qollarında Koroğlunun zəfər qisməti!

1992

QURBAN SƏNƏ

Sükutunam, bir məni
Dindir, a qurban sənə.
Bu gün dərdi daşmali
Gündür, a qurban sənə.

Kimdir bizi kuyləyən,
Min bir yerə teyləyən?
Səni məndən eyləyən
Kimdir, a qurban sənə!

Sevinc qəmə diz çökür,
Dəyirmanlar duz çəkir.
Məni qəmlı söz çəkir
İndi, a qurban sənə.

Mənəm ömrü təklənən,
Qəm şəlesi yüklənən.
Qəlbim dərdə köklənən
Simdir, a qurban sənə.

1990

FİKRİM MƏNİ GÜLLƏLƏYİR

Çoxlarının kədərinə yamaq vuruldu,
Çoxlarının üzə gülən qılığı itdi.
Əsr boyu çözələnən yumaq qırıldı,
Qapıların şəşələnən qulağı itdi.

"Yeni dünya" dediyimiz o xam müştəri
Aldı, satdı oz-özünü can verə-verə.
Zaman adlı intiqamın qızdı şışləri,
Köhnə dünya üzə durdu, qan verə-verə.

Kimi kimə yamayırdı saxta pınəçi? -
Millətdə qan qarışığı yaman olurmuş.
Biri - könül həsrətlisi, biri - kin acı, -
Barışmazın barışığı yaman olurmuş.

Boğma-boğma "doğmalardan" əlim üzüldü,
Dağım-düzüm köynək geydi alca qanımdan.
Qan hönkürən qız üzüdü, gəlin üzüdü,
Sərilmüşdi ayaq altda xalça qanımdan.

Binə qurub, yurd saldım, toy
gözlədiyim,
210 Elim-əbam qanlı

döyüş meydanı oldu.

Sazım, sözüm görüşümlə əzizlədiyim,
Dünya mənim faciəmə biganə oldu.

Susub durdum dörd divarın sıxıntısında,
Ömür məni sıxcaladı tənha beşikdə.
Heç bilmirəm niyə qorxdum, kimə sığındım,
Fəqət, özüm evdə idim, sözüm eşikdə.

Gördüm məndən-mənə qədər
hissim ağrılı,

Gördüm dərddən-dərdə qədər
həvəsim qalib.

Əllərimi söz çağırırmır, qələm çağırırmır,
Əllərimdə ötən şerin əvəzi qalib.

Qalib şerim əllərimdə xatirə kimi,
Nə yazıram, qan qoxuyur sətirbəsətir.
İlk sətirdən lap sonuncu sətirə kimi
Gördüm qansız düşünmək də,
yazmaq da çətin.

Qan cilənir vərəqlərə şer əvəzi,
Fikrim məni güllələyir fərari kimi.
Hisslərimdə Qarabağın tufanı əsir,
İnləyirəm, qırırlıram yaralı kimi...

Xəyanətin taleyimdə izləri - dərin,
Nə yaş o yaş, nə göz o göz, nə can o
candır.

doğulandan dözür əllərim,
Dözə bilmir qollarımda qan intiqamım.

Fikrim məni güllələyir fərari kimi,
İntiqamı "qan", qışqıran bir hədəyəm mən.
Vətənimin ağrısına yararlı kimi
Sətir-sətir, misra-misra cəbhədəyəm mən.

1992

LAL QAYALAR , SAL DAŞLAR

Qədim insan - kahalara bələdçi,
Bələdçisi yoxa çıxıb bu yurdun.
Yol bələdçi, yol qədimdir hələ ki,
Qədimliyə üz tutanlar buyursun.

Sıra-sıra sıralanıb duruşu,
Yaddaşında tariximi kömübdür.
Heç bilmirəm o dağlara nə düşüb, -
Əsrlərin yurdaşına dönübdür.

Daş dövründə daş olmadı insanı,
İnsanlaşma dünənimə gəlirdi.
Daş dövrünün insanına inanıb,
İnsan oldum, dişlədim öz əlimi.

Öz əlimin göynərtisi - dişimdə,
İnsan idim dünənimə, doğrusu.

idim işimlə,
Bu gün tarix, bu gün ünvan oğrusu.

Unut, neynək, gəl yiğışaq, unudaq,
Mən vətənin bir çöpünə dəymərəm.
İnsanamsa, bu yanğıya, bu oda
Köksüm altda daş da olsa, göynərəm.

Lal qayalar, sal daşlara besikdir,
Bu qayada bu daşlara yapillam.
Mən duraram tariximə keşikçi,
Mən olaram daş dövründən tapilan.

1988

QISMƏT

Divarı hörgülü,
hörgüsü mürgülü,
hündürlüyü ciyninə örüklü
bir qara gecə
aldı başına məni,
çırpdı daşına məni.
Divari hündürdü,
elə astanadaca
arzularıma hürdü,
ümidlərimə hürdü bu qara gecə.
Hürdü bütün keçmişimə,
gələcəyimə bu qara gecə.
İstədi divarına hörə məni,
qara daşlarından biri kimi
görə məni.

divarında
bu qara gecənin.
Fələyin çarxı gecədən keçirdi, -
ilişdi qaldı çiçəklərimə.
Gecə qara dişinə alıb,
məni çekdi fələyin çarxına.
Əriyib itmək əvəzinə
itiləndim mən.
İtiləndim gecənin şıltığına,
 hirsinə,
 hikkəsinə,
adamyeyənliyinə,
xəbisliyinə,

cibgirliyinə itiləndim gecənin.
Gecə məni hardansa sizilan
sısqa işıq şüasına çekdi.
Çekdi ki,
kəsim onun qoynuna axan bu şüacıçı.
Fələyin barmaqlarından sözülmüş
bu şüalar
kəsə bilməzdi kəsərim onu.
Demə elə-beləcə,
əyləncə üçün
sısqa-sısqa,
dəcəl-dəcəl sözülmüş gecəyə.
Məzəli-məzəli
yoxladı kəsərimi
məni vecsizmi bildi,
əzablara yararımı,

Eləcə "var" ilə "yox" arasında
saxladı.

Bu nə ölüm idi,
nə həyat.

İstəyirsən yaşa,
İstəyirsən öl.

Nə gecəyə çırp özünü,
nə gündüzün gözünə gir.

Bu yer, bu göy, bu işıq, bu zülmət
ovcunun içindəsə,
tut ovcunu bəxtinə,
ya qismət...

1986

AZADLIQ ƏSGƏRİ

O gün dodağında inqilab andı,
Qaynayıb çalxanan izdiham idin.
Yaxası duz tərli, kürəyi qanlı
Köynəyin
tarixin ittihamıydı.

Alov püşkürmüdü onda üzünə,
Baxışın, duruşun mərdanə idi.
Qolunda gərilən səbrə, dözümə
Bir zaman mütilik pərvanə idi.

İndi aç ömrünün xoş səhərini,
Keçmişə döyməyə qolunu qaldır.
Dünənin alnından silib tərini,
Bugünün sabaha

Əsrlik həsrəti yanır düzlərin,
Yanır o dağların əsrlik qarı.
O kolun ardında keçmiş gizlənib,
Külüngə sarılma,
tüfəngə sarıl.

Sıxıl qollarında gərilən gücə,
Qaldır o dağ boyda hünəri,
qaldır.
Bugünün zəfəri - sabaha müjdə,
Dünənin diz üstdə, -
dünəni qaldır.

İndi əlindədir bahar da, qış da,
Dözümü, inamı saxla ayaqda.
Ocağın başında gizli, ya aşkar
Düşmən pusqudadır, düşmən oyaqdır.

Sən - yenə bəxtinin körpə yanında,
Bir əlin dağıdır, bir əlin qurur.
Hələ qayğılısan süfrə başında,
Hələ ki, keçmişlər üzünə dürür.

1986

BU YERDƏ

Hər şeyin bahası çıxdı, ay Allah,
Hər şeyin ağası çıxdı, ay Allah,
Darğası nə yaman çoxdu, ay Allah,
Bir udum havanın, suyun bu yerdə.

Saxtalar, yalanlar üzə çıxandan,
Qırğınlar, talanlar üzə çıxandan,
Qatillər, qurbanlar üzə çıxandan,
Başladı ayrı bir "oyun" bu yerdə.

Düşdük dabanına fitnə, fəsadın,
Kükredi bazarı, şişdi kasadı.
Doğrunun oğrudan boynu qıсадı,
Qoyun qiymətinə - toyuq bu yerdə.

Cibi tək qəlbi də, deyən, talanıb,
O küsən igidin,

Firuzə Məmmədli

susan xalanın.

Kəsilib ayağı qonaq-qaranın,
Döyür qapıları soyuq bu yerdə.

Enib səxavətdən ərlər, ərənlər,
Çöküb vicdanlara hərzə, haramlar.
Gözdən tük qapanlar, ümid qıranlar,
"İnsafdan", "mürvətdən" doyub bu yerdə.

Düşmüşük "səbr elə", "döz" tələsinə,
Bir ölkə qırılır öz gülləsinə.
Kədərdən oyulmuş göz giləsinə
Bir qanlı abidə qoyun bu yerdə.

1991

ATƏŞGAH

Donub burda
oda heyrət,
alova heyrət,
istiyə heyrət...

Bu divanə istəyə -
heyrət!..

Bu məbədin Günəşini var -
bu odlarda dualanıb
qalxar bir cida boyunca.

Bu məbədin atəşini var -
dilim-dilim doğranıb
qalxar bir cida boyunca.
Adamları var bu məbədin -
cida boylu;

doyunca,
içməzlər doyunca.
Alovlar baxmaqdan
baxışları alov saçar.
Oxlova bənzər
qolları, qıçları.
Ulu nənələrin
pırtlaşıq düşmüş kələfidir
saqqalları, saçları.
Bu məbəddə çiçək açmaz -
haramdır.
Bu məbədə xatun girməz -
haramdır.

Bu məbədi quranlar da -
insanlar,
Bu ocaqda qurbanlar da -
insanlar...
Bu istidə, bu atəşdə
ışıl görənlər,
yaxşılıq görənlər
eynlərinə almaz
ömürlərinə çökən qaranlıqları;
ışığa -
seyrə səcdədə bulunarlar -
gündə yüz yol
müqəddəs odların
başına dolanarlar...
Oda heyrət,

istiyə heyrət...

Bu divanə istəyə - heyrət!..

1978

QURTARIN

Bu xəbərin ayağından
Bu daşı qoparın, axı.
Bu uşağın yanağından
Bu yaşı qoparın, axı.

Nə gözlərsiz, babam oğlu?
Nə gözlərsiz, atam oğlu?
Ümidlərdə donu qalan
Bu qışı, qurtarın, axı.

Çaşmışam, yolun sonudur,
Şağdakı solun unudur.
Əl tutan qolun unudur.

Bu işi qurtarın axı,

Seçilmiş əsərləri

Dərd üzlərdə qalxan gəzir,
Əcəl hərzə-hədyan gəzir.
Al qanına qəltan gəzir,
Bu leşि qurtarın, axı.

Satan satır, alan alır,
Küçə gedir, dalan qalır.
Gündən-günə artır qalı,
Bu başı qurtarın, axı.

Yas gedib, mağarı qalıb,
Toy gedib, nağara qalıb.
Ağara-ağara qalıb,
Bu dişi qurtarın, axı.

Nə gözlərsiz, babam oğlu?
Nə gözlərsiz, atam oğlu?
Bu işi qurtarın, axı.

1995

AĞI

*Ermənistana yardım üçün
uçan təyyarədə həlak olan
şəhidlərin analarına*

Bu məclisin dərdi daşdı,
Qəm selləndi, bərə uçdu,
Ana, sənin qəlbin daşmı? -
Gözündən bir damla düşsün.

Bu qandır, düşüb araya,
Ovut bu səssiz harayı.
Gözünün yaşı quruyub,
Qəlbindəki qanla düşsün.

Ana, sənin səbrin dağmı?
Ölüm, itim oyuncaqmı?
Ağıcı diddi ağını,
Dilindən bir cümlə düşsün.

Göyə baxma, göylər zülmət,
Fikirlərin ilmə-ilmə.
Oğlun göydən enmək bilməz,
Get oğlunu danla, düşsün.

Baxma ora, belə baxma,
İnadına qara yaxma,
Göylərin üstünə yixma,
Varmı orda canlı - düşsün?!

İgidlər getdi, dönəmədi,
Ümidlər itdi, sönmədi,
Uçanlar göydən enmədi,
Bəs o dönüb kimlə düşsün?

Səbrin olsun, miskin ana,
Taleyindən küskün ana.
Qarilaşdı hüsnün, ana,
Ağla, bəlkə inlə, düşsün.

1989

"YAD" ÖLKƏ

Bir dildir ki, biləni yox,
Bir yoldur ki, gələni yox.
Uğrundasa öləni yox,
Bu necə ölkədir belə?

Dosta arxa duran - qəhət,
Düşmən boynu vuran - qəhət,
Öldün, Yasin, Quran - qəhət,
Bu necə ölkədir belə?

Gedəni qalana qənim,
Doğrusu yalana qənim,
Bir quru salama qənim,
Bu necə ölkədir

belə?

Yoxuşundan enisi çox,
Quyusundan qamışı çox,
Əzrayilla tanışı çox,
Bu necə ölkədir belə?

Əzabına qıvrıldı,
Yol-yol, bənd-bənd qırıldı.
Ölümə də vuruldı,
Bu necə ölkədir belə?

Həsrətini çəkən olmaz,
Səbrinə diz bükən olmaz.
Bu uzunda örökən olmaz,
Bu necə ölkədir belə?

1996

DEYƏ

Bizə görə bu dünyanının
Ağası nə, nökəri nə?
Cəhrəsinə, təkərinə
Sarınmışdıq "çörək" deyə.

Bölünmüşdük ağrıların
Ayığına, keflisinə,
Şeytanına, iblisinə
İnanmışdıq "mələk" deyə.

Kökəlmışdik, yekəlmışdik,
Darlıq edirdi Yer üzü.

üzük -

Yığışmışdıq bələk deyə.

Başımız işlə bişmədi,
Gözümüz yaşa qızmadı.
Heç kim bizi durğuzmadı,
Yıxılmışdıq ölək deyə.

Biləmmədik yıxan kimdi?
Sökülürdük, dağılırdıq,
Söyüşürdük, bağırırdıq,
Savaşırıldıq bilək deyə.

Başımızda Goy - qaçaraq,
Ayağımızda - uçurum.
Üzümüzdən şirim-şirim
Axıb getdik "fələk" deyə.

Səbrimizə Yer xoş idi,
Goyə nə düşdü, bilmədik.
Qovdular da, çəkilmədik,
Getdik, bir də gələk deyə.

1995

Kündələdi zaman bizi,
Qəlbimizə daman bizi.
Buraxmayın, aman, bizi
Özümüzdən uzaqlara.

Haqqa çırpılmış qapıyıq,
Çoxumuz balta sapiyıq.
Başa qaxınc tək çatırıq
İzimizdən uzaqlara.

Kimdir orda keyfə

Firuzə Məmmədli

baxır?

Boğazında kəfən, baxır.

Unutduqmu Vətən baxır

Gözümüzdən uzaqlara?

1994

HİRSLƏN, ALLAH EŞQİNƏ

Döyüşçülərimizə

Qalx mənim hünərimdən,

Sıçra mənim qanımdan.

Qılınca dön əlimdə,

Sıyrıl intiqamımdan.

Yar düşmənin bağrını,

Yuvasını tala keç.

228 Bağçasını, bağını

Tonqallara qala, keç.

Ayaqla, keç qəlbində
Mərhəməti, himməti.
Oyat şimşək təbində
İntiqamı, hiddəti.

Qisasçı ol, dönməz ol,
Vermə aman düşmənə.
Qeyrətindən sınmaz ol,
Kükərə, Allah eşqinə.

Hirslən, Allah eşqinə,
İçimizdə kütlüyə,
"Qorxaq" adlı itkiyə,
"Qaçqın" adlı kütləyə.

Hirslən, Allah eşqinə,
Tamah altda tələyə,

Şeytan izli mələyə,
Rüşvət üzlü kələyə.

O yurdunda qalanan
Yağı ocaqlarına,
Yağmalanan, talanan
Gelin otaqlarına
Hirslən, Allah eşqinə.

İsməti tapdalanan,
Qisməti tapdalanan,

Gelininə, qızına
Hirslən, Allah eşqinə.

Hirslən, Allah eşqinə, -
Düşməninə düşmən ol.
Yumruqları daşdan ol,
Mərhəməti daşdan ol.
Hirslən, Allah eşqinə!

1993

ƏMR ELƏYİR KOMANDİR

Açıl mənim ümidiimin qapısı,
Oyan bəxtim, dur ayağa, amandır.
Avtomatım əllərimdən yapışıb,
"Hücum" deyə əmr eləyir komandır.

Sinə- sinə gədiklərə, yollara,
Od yağdırən o minomyot kimindir?
Gecə qara, qaya qara, yol qara,
"Hücum" deyə əmr

Seçilmiş əsərləri
eləyir komandır.

Sağ cinahim, sol cinahim - hücumda,
Şəhid qardaş, qalx ayağa, amandır.
Görürsən nə təlatümlər içində
"Hücum" deyə əmr eləyir komandır.

"Hücum" deyə əmr eləyir komandır,
Qarabağın "ağ gününə" irəli!
O, dağ deyil, mənim donmuş qanımdır,
Öz qanıma, öz dinimə, irəli!

1994

"QANLI ŞƏNBƏ" ŞERLƏRİ

I

Bu gündən bir daş qopdu,
Daşdan ağır nəydi ki?!
Bu daş boyda bir qorxu
Belimizi əydi, ah.

qopdu,
Yaşdan acı nəydi ki?!
O yaşın ağrısına
Fələk bizi qıydı, ah.

Bu ildən bir qış qopdu,
Qışdan kəskin nəydi ki?!
Bu qışın soyuğuydu
Bizi ağlar qoydu, ah.

II

Qara gündən gələn qar,
Üzün ağ olsun.
Soyuğuna söykənən
Sözün ağ olsun.

Sənə ağaran üzə
Yağa bilmədin.
Yağdin da, dost bilmədin,
Yağı bilmədin.

Qara gündən gələn qar,
Yolumdan yiğiş.
Vallahi, qəzəbliyəm,
Qolumdan yiğiş.

Sənin ağ yalanına
Büküldüm, bəsdi.
Sifətimə sillə tək

Qara gündən gələn qar,
Ağın-təsəlli.
Sən-uzaq ümidi dəki
Yaxın təsəlli.

İçindəki zülməti
Görmüşəm daha.
Gərəyim də deyilsən,
Ölmüşəm daha,
Qara gündən gələn qar.

1996

XACMAZ

Xacmaz "Qübbə"dən aşırılmış
tavadı-
üzü yuxarı.
İçində minbir milləti,
Minbir millətin minbir zilləti.

Qatar ayağına

Firuzə Məmmədli

çıxanları var,
Bazar ayağına çıxanları var.
Atları yəhərli saxlayar Xaçmaz,-
Hər gələn minər gedər,
Hər gedən minər gələr.
Dərdi - içində qıyma-qıyma.
Səbrinə gedən yollara düşüb
Yalvaran deyil,
yalmanın deyil.
Əyiləndə də
əli belində əyilər.
Papağını gün də dələr,
güllə də.
Yol üstündə dursa da,
Yolvuran deyil Xaçmaz.
Yolvuranları;
Yolqıranları
Uzaq-uzaq diyarlardan gələr
Xaçmazın.
Dizinə söykəli üzündən kövrək,
Üzünə söykəli dizindən kövrək
Dərd bölüşdürüni yox Xaçmazın.

Oğullarından,
Qızlarından heç nə düşməz Xaçmaza.
Elə Xaçmazdan da
oğullarına,
qızlarına.

Özünün deyil

Əlləri çiçəkləməz,
qabarlayar.
Əməlləri baş alıb gedər
İşə-güçə,
zavoda, bazara, tarlaya.
Belə baladı Xaçmaz.
Atadı, anadı, qardaşdı,
Bacıdı, xaladı Xaçmaz.
Hayıma çatmasa da,
Payıma çatmasa da,
Üzü yoladı Xaçmaz.
Sərtəm, sərtliyim onundur,
Mərdəm, mərdliyim onundur.
Bir gün canımı istəsə,
üzündən keçən deyiləm.
Mənə balamsan deməsə,
ağrim alansan deməsə,
izindən keçən deyiləm...
Belə oğuldu Xaçmaz.
Həm sözünün ağasıdı,
Həm sözünə quldu Xaçmaz.

1996

LAÇIN

Bu dağ bu şəhərin tapıntısim!?
Bu şəhər bu dağın yapincısımı?
Ordan bir çay axır - qapıcıdımı?!

yaman yaraşır.

Küçələr - eləcə səflənib gedir,
Məhlələr gədikdə təklənib gedir,
Bu dağ bir şəhəri yüklənib gedir, -
Bu şəhər bu dağa yaman yaraşır.

Bu şəhər ümidi dən, arzudan düşüb,
Çinqıdır, aşığın sazından düşüb.
Loğman təbiətin yazından düşüb,
Bu yaz bu şəhərə yaman yaraşır.

Evlər - qayalarla qoşa , - deyirəm,
Dolub dərələrə, daşar, - deyirəm.
Bu şəhər bu dağı aşar, - deyirəm, -
Bu daşqın bu dağa yaman yaraşır.

Qılınçı, qalxanı yox bu igidin,
Yoluna xoş üzlə çıx bu igidin,
Duyğuna, ruhuna yiğ bu igidi, -
Xoş üz bu şəhərə yaman yaraşır.

Bu dağ bu şəhərin tapıntısim!?
Bu şəhər bu dağın yapincısımı!?
Ordan bir çay axır, - qapıçıdım!?
Bu şəhər bu dağa yaman yaraşır.

1985

Bu türbənin tövbəsi yox,
Səbrində qarğalar ötür.

növbəsi yox,
Əlini ağrılar öpür.

Hansı sirlinsə heykəli,
Dayanıb dərdə söykəli.
Dönüb taleyin təkəri,
Ömründən yağılar ötür.

Yolu karvandan üzülüb,
Ovsarda dəvəsi - ölü.
Qürubadır ömür yolu,
Bir dünya nağlı itir.

1995

Bütün ümidlərin
yolu,

Firuzə Məmmədli

Bütün igidlərin yolu,
Bütün cigitlərin yolu -
Qərbən -Şərqə, Şərqdən - Qərbə.

Söküldü həsrət çəpəri,
Çəkildi sərvət çəpəri.
İndi də - qismət çəpəri -
Şərqdən - Qərbə, Qərbən - Şərqə.

Biz bilirik nə çəkmişik,
Ər başına ləçəkmişik.
Hey tələsib gecikmişik,
Qərbən -Şərqə, Şərqdən - Qərbə.

1992

EMİQRANT

Seçilmiş əsərləri

Bir qoca ki gəncliyini ötürüb,
Əlli üstdən aşırıbdır əllini.
Ayaq altdan özülünü götürüb,
Çasdırıbdır ağıllını, dəlini.

Nəyi vardi, nəyi yoxdu - özüymüş.
Çoxdu, azdı, azdı, çoxdu - özüymüş.
Çuxasının kürəyindən süzülmüş
Al qaniyla bəsləyir bir zəlini.

Səmənisi, Novruzu yalanmış,
Karvan-karvan dağı-düzü yalanmış.
"Ata" sözü, "ana" sözü yalanmış,
Qoşmayıbmiş öküzünü, kəlini.

Ulu-ulu öyüdləri yox imiş,
Dəli-dolu igidləri yox imiş.
Talış, lahic hibridləri yox imiş,
Görməyibmiş əl üstündə əlini.

Qılınc, qalxan sözlərinə yad imiş,
Yağı, düşmən izlərinə yad imiş.
Yurdun qala dizlərinə yad imiş,
Araz dərdi əyməyibmiş belini...

Ömrü boyu qurbətdə bəxt aradı,
Nə bəxtindən, nə ömründən yarıdi.
Son nəfəsdə yad küləklər daradı
Bu qəribin təkəm-seyrək telini.

1982

Firuzə Məmmədli

Gəldim, elimə qarışam,
Özcə gülümə qarışam,
Bir qart ölümə qarışam,
Düşəm anam qəbristana.

Ağlayam qəmim boyunca,
Gözümün yaşı doyunca.
Ömür qədəmin qoyunca
Özüm enəm qəbristana.

"Bir qarış" boşluğa dolan
Anam, salam, atam, salam.
Gəldim ki, sizinlə qalam,
Köçəm nənəm qəbristana.

1993

BURDA HƏVƏS GÖRDÜM

Seçilmiş əsərləri
Xaçmaz rayonu "Şəfəq"
sov-
xozunun qabaqcıl
hektarçısı
Düriyyə Hüseynovaya.

Bu torpaq nə yaman tumar götürən,
Bu torpaq nə yaman ərkəsöyündür!
Sahmanı,
sığalı, ətiri ilə
Bu torpaq sevinir,
Bu torpaq gülür.
Sənin əllərinlə oxşanır deyə,
Əllərin zəhmətlə qoşadır deyə
Torpağın sevinci çırtlayır yenə.
Eləcə çiçəyi çırtlayıb gülür.
Əllərin ovduqca, sığalladıqca
Torpağın elə bil sınır quluncu,
Torpağın əlindən düşür qılınçı.
Sənin o zəhmətdən xinalı əlin,
Şaxtadan, günəşdən tumarlı əlin
Torpağın dilini öyrənən olub...
Əlinin hünəri hopub canına,
Yoxsa bu torpaqdə bu hünər hardan?! -
İlbəil ucalan zirvələr hardan?!
Bu qızıl payızın qızıl günündə
Burda həvəs gördüm -
qolu çırmalı.
Gördüm tarlalardan Günəş boylanır.

Firuzə Məmmədli

Bərəkət yüksəri tiğlanıb gedir,
Tərəvəz yüksəri tiğlanıb gedir...
Burda əllərinin sehrini duydum.
Qaldırdım gözümün üstünə qoymadım, -
Torpaqda əlinin mehrini duydum.

1987

Obası - yad, elatı - yad,
Qəribə dərd-qəm də - qəhət.
Bu necə Dünyadı, Allah, -
Ölməyə Vətən də - qəhət.

Adam var ki, vaxt aparır,
Elə bilir baxt aparır.
Kimisi tac-taxt aparır,
Kiminə kəfən də - qəhət.

Həsrəti - düşmən çəpəri,
Buğdasından qan cücərir.
Zaman - köç, məkan - köçəri,
Bu yoldan keçən də - qəhət.

1995

Bazar - evimin içində,
Evim bazarın içində,
Qaldım hasarı içində,
Qaçası yerim yox daha.

Çox tutdular, çox atdilar,
Dərd-səri çoxaltdilar.
Boğazımdan çıxartdilar,
Soyulası dərim yox daha.

Bu da mənim alın yazım -
Nə bir oğlum, nə bir qızım.
Bir özüməm, bir də dözüm,
Qəmim-kədərim yox daha.

1998

Qoynundan yağısı daşan,
Gözündən ağrısı daşan,
Cibindən oğrusu daşan
Bir zamana qul olmuşuq.

Çaşdırılmışıq gümanları,
Ürəklərə damanları.
Qurutmuşuq ümmanları,
Damlalara gül olmuşuq.

Salışdırıb millətləri,
Oyatmışıq minnətləri.
Dağıtmışıq cənnətləri,
Cəhənnəmə yol olmuşuq.

1997

Firuzə Məmmədli _____
QURBAN GEDƏRƏM

Kəsilmişdi güman yolu,
Yox idi bir inam yolu.
Nə uzunmuş iman yolu,
Səbrinə qurban gedərəm.

Bir qapı aç keçim daha,
Yolda qalan köçəm daha.
Görürsən ki, puçam daha,
Cəbrinə qurban gedərəm.

Yaratmışan, öz qulunam,
Yerdə qalası ölünməm.
Sal ayağına, yoluna,-
Qəbrinə qurban gedərəm.

Gözələmsə, camalınam,
Yaxşıyamsa, əməlinəm.
Ver ətəyini, əlinəm,
Əlinə qurban gedərəm.

1997

Gün düşdü üzümüzə,
Üzümüz çılın-çılpaq.
Gözlərimiz dipdiri,
Bizi birləşdir, Allah.

Dərdimiz üzə durdu.
Bizlə göz-gözə durdu.
Qorumağa bu yurdu,
Bizi birləşdir, Allah.

Biz ki ümman ummuruq,
Ölüyə can ummuruq.
Düy, elə bircə yumruq,
Bizi birləşdir, Allah.

1993

Sürülər yol boyu şışə çəkilir,
Bir kənd bir sağlığa başa çəkilir.
İştahlar təzədən daşa çəkilir,
Qeyrətlər əlinə daş almir niyə?

Körpülər uçulub, bərələr qalıb,
Gözümüz çərələ-çərələ qalıb.
Heyrətlər boylanıb bərələ qalıb,
Bu dolu anbarlar boşalmır niyə?

Kimdi bu sərvətə qıfil vuranlar?
Daldada, bucaqda pusqu quranlar?
Arzu göyərdənərlər, ümid qıranlar
Qırıldığı ümidə tuş olmur niyə?

Hanı küyləyənlər, körükleyənlər?
Xalqı "qalx" adına hörükleyənlər?
Tankların altına sürükləyənlər
"Xalqın" hörüyünə qosulmur niyə?

Bu yurdun üst qatı, alt qatı həmən.
Papağı, ləçəyi, çarqatı həmən,
Sovqatı həməndir, ovqatı həmən,
Niyə canımıza nuş olmur, niyə?

Çırtlayan çiçəkdir satqın anası,
Solur "igid" kimi adın anası.
Dilənir dünənin xatın anası,
Görən gözümüzdə yaşı olmur niyə?

Bu yollar, bərələr daşqına düşüb,
Yurdsuza, işsizə, qaçqına düşüb.
Bəndələr Allahlıq eşqinə düşüb,
Ay Allah, göyündə daş olmur niyə?

1992

AÇ BAĞLANMIS GÖZLƏRİMİ...

A hirsini gilzli-gizli yeyənlər,
A səbrinə "gözlə-gözlə" deyənlər,
Deyiləsi sözüm çıxdu sizlərə.
"Sizdən qeyri kimim var ki?" deyənlər
İndi nifrət, indi oxdu gözlərə.

A görənlər, götürənlər gülənlər,
Axırını əvvəlcədən bilənlər,
A cəbhəsiz döyünlənlər, döyənlər,
Silahlanın yaxşılara pislərə.

Silahlanın, baş aparsın hirsınız,
Hələ-hələ cəbhələşmə öndədi.
Yaxşı-yaman, nəfsinizdə bırsiniz,
Hələ nifrət qılıncınız qındadı.

Döngə-döngə həyat, ömür dilənən
Millət ilə ilişginiz yox sizin.
Üzünüzdən şübhə ümid dilənən
Baxışlarla görüşünüz yox sizin.

Nə tez uddu yaddaşınız, huşunuz
Ağrılara sinə gərən bu xalqı?
Perikmişdi onda dövlət quşunuz,
Qarşıdaydı,
Şuşa, Laçın, Daşaltı.

Dövlət quşu - xəyal quşu
uçuşda,

Satılaşsı torpaqvardı, elvardı.
Nəfsinizdən vətənə də bu quşla
Düşmən üçün keçidvardı, yolvardı.

Onda qışdı, onda yazdı, fərqi yox,
Bu küçələr onda cihad yoluydu.
Siz yayxanıb kürsülərə, dərdin yox,
Hökmünüzün, cibinizin quluyduz.

Nələr çaldı, nələr çapdı qüvvəniz -
İndi daha şübhə deyil, sərr deyil.
Xaricdədi övladınız, nəvəniz,
Vətən sizə türbə deyil, pir deyil.

Bölünmüşük əzilənə, əzənə,
Bölünmüşük, istəyimiz buymudu?
Vətən bizi -
boş qalası xəzinə,
Vətən sizə -
bir xəyanət oyunudu.

Qaçqınının taleyində zərbə çox,
Qaçmayanın hara qaçıdı bəxti bəs?
Qaçqın da var...
Düşmən ilə hərbə yox,
Qaça-qaça necə çıxdı taxta bəs?

Uzun-uzun fəsilləri, illəri,
Bu hərb necə savaş imiş, hərb imiş?
Aç bağlanmış gözlərimi əllərim,
Aç tanıyorum namərdimi, mərdimi.

Orda yasın burda toyu baxt deyil,
Bir vəhşətin meydan açan ağlıdır.
Burda daha ağıl da bir haqq deyil,
Burda nadan, burda axmaq haqlıdır.

1995

"XƏBƏRLƏR" BÜLLETENİ

Ağrılı bir əldi, oyana bilmir,
İçində dərdinin sayını bilmir.
Bilmir, bu dünyaya yayıla bilmir
Ana fəryadından qanlı xəbərlər.

Niyə qara-qara qaynadi bu qan?
Niyə qaba-qaba kükrədi bu qan?
Laxladı, içində titrədi bu qan,
Odlu kağızlarda yandı "Xəbərlər".

Saxlaya bilmədi kinini niyə?
Dəyişdi donunu - dinini niyə?
Çeynədi səsini,
ününü niyə?
BMT soraqlı,
andlı "Xəbərlər".

Gözüm, qulağımla qapandım dərdə,
Tapındım, yiğışdım,
toplandım dərdə,
Qatlandım ağrıya, qatlandım dərdə,
Müjdə gətirmədi atlı xəbərlər.

Yonula-yonula yonqara döndüm,
Qalxıb zirvə-zirvə
səngərə döndüm.
Kənd-kənd, şəhər-şəhər tonqala döndüm,
Udquna-udquna dandı xəbərlər.

Fələkmi sürüyüb qəzaya çəkdi?
Neylədik, bu qədər cəza da çəkdik?
Bir gün ünvanları bəzəyəcəkmi
Muşduluq "Xəbərlər", şanlı "Xəbərlər".

1993

KÖYLÜ QIZI GÜLARƏ

Dəsmalın qəm dəsmalı -
Düşdü özünlə Vətənin arasına
ayrılıq olub.
Gedər-gəlməz ayaqlarına sarına-sarına
götürüb apardı səni
körpələrin damdabaca qorxularına.
Qəlbinin sıñılqıq yarasına
ötən günlərinin
şəhdini-şirəsini sıxdıqca sıxdın.
Sən öz vicdanın önündə
saf çıxdın.
Əməllərin gələcəyinə
göz dağı olmamalıydı, ey qadın.
Sənin kişi iradən,
kişi inadın
ər kimi getdi
namərd üstünə.
Yatdın, özünündün,
qalxdın - cəmiyyətin.
Dişinlə-dırnağınlə
qururdun onu.
Ona görə yox ki,
səni düşmən tutsun,
Özünü sənin kimi canıyananlardan
"təmizləsin".
Nə yaxşı ki, bu gün
şəklinin gözünə

düz baxa bilirik...
Bəli, biz yeri gələndə
gülləni,
yeri gələndə
gözümüzü
sıxa bilirik
qəlbimizə.

1988

QƏLƏMİNDƏN ALIŞANLAR

*İlk azərbaycanlı rəssam qadın
Qeyşər Kaşıyevaya*

O bizim alnimizə
əlini də qoya bilərdi,
qəlbini də.
Amma alnimizi
əlinə çəkdi, qəlbini çəkdi,
Sonra qəlbini qələminə çəkib,
özümüzü,
Özümüzdə alnimizi, qəlbimizi çəkdi.
Onun qələmindən sonra
biz bir az da gözəlləşdik.
Lakin
hürküdü bizi
bu kamillik,
bu gözəllik.
Biz də hürkütməyi bacarırdıq;
özü də necə!
Bir də gözünü açıb
özünü
məhkumlar və
məhrumlar sırasında addımlayan gördü
uzaq-uzaq ellərə.
Qum səhralarından keçdi -
quma çəkdi bizi.
Qar düzlərindən keçdi -

qara çəkdi bizi.
O unutmadı bizim alnımızı, qəlbimizi.
Neçə illər sonra
bizi çəkən qələminə
söykənə-söykənə
qayıdır gəldi Vətənə.
Gəldi atasız-anasız yetimlərin
alnını və qəlbini
oxşamağa,
əzizləməyə.
Biz qayıdır yenidən
onu tapınca,
heç kəsi incitməmiş,
heç kəsdən inciməmiş
bir övliya ilə rastlaşınca
içimiz quru budaq kimi
xincim-xincim oldu.
Əlimizi atıb
qəlbimizi axtardıq içimizdə.
Fəqət qəlbimizi
içimizdə yox,
onun çəkdiklərində tapdıq.
(O bizi necə də sevirmiş!)
Bizə təkcə ovcumuzu
alnımıza çırpıb
ayılmaq qalırdı.

1988

XOCALI

Bu qəmin göz yaşı mənəm,
Sinəsində daşı mənəm.
Bu fəryadın saçı mənəm,
Döşənmışəm yollarına.

Uzalıydı əlin mənə,
Güvənirdi elin mənə.
Məscidlərin qənim mənə, -
Girəmmədim qollarına.

Ölüm, üzüsulu gedim,
Bu qayıtmaz yolu gedim.
İsmət gedib, Ali gedib,
Yol düşüb oğullarından.

1993.

KİM YAMADI

Bu bazarı bu bəşərin
Qismətinə kim yamadı?
Bu silləni bu şəhərin
Sifətinə kim yamadı?

Kim yamadı bu gedişə
Bu sürüşən ayaqları,
Bu qırışan yanaqları,
Bu irişən dodaqları?

Harda keçdi bu məktəbi
Bu bədəməl sövdələşmə,-
Bir gödənə sövdələşmə,
Bir vətənə sövdələşmə?

Orda dəbdə mal bazarı,
Burda - dəbdə yal bazarı.
Yoxmu həya, ar bazarı
Bu zamanın, bu məkanın?

O xaricə gedən - bazar,
Bu xaricdən gələn - bazar.
O bədənə gödən - bazar,
Bu gödənə bədən -bazar...

Hər biri bir başqa bəla,
Hər biri bir başqa azar.

Bu silləni bu şəhərin
Sifətinə kim yamadı?
Bu ləkəni bu gözəlin
İsmətinə kim yamadı?

2000

HƏLƏ BİLİNMƏYİR

Hələ bilinməyir gələcək kimin,
Hələ bilinməyir keçmiş kimindi.
Kimin ölüsüyük beləcə, kimin?
Kimin dirisinə eşilir kəndir?

Kimin boğazının həlqəsidir o,
Asılıb tanrıının qəzəbi kimi.
Hansı qasırğanın dalğasıdır o,
Gəlir insanlığın əzabı kimi.

Təzə fəlakətlər boylanıb gəlir
Torpaqdan, havadan, oddan, həm sudan.
Dörd ünsür yuxudan oyanıb gəlir,
Gəlir əzab verə, gəlir ovuda.

Gəlir, nifrətlərin rəngi - qapqara,
Gəlir, sevgilərin dilində qıfil.
Geyir ağ əlcəyi zənci - qapqara,
Qara maskalı ağ - gəlişi qıfil.

Yaradan yetəmmir öldürəninə,
Dağıdır bir ucdnan, sökür bir ucdnan.
Bəşər bir kəfəndir öldürəninə,
Öldürür bir ucdnan, bükür bir ucdnan.

Qəbristan yeriyir şəhərlər üstə,
İntiqam qışqırır məzar daşları.
Şər aşır sərhədlər, çəpərlər üstdən,
Yağır zirvələrdən qəzəb daşları.

Zülmün, səfalətin küçələrində
Mərhəmət əl açıb dilənir daha.
Şübhələr, qorxular açar yerindən
İzləyir gedəni, gələni daha.

Səxavət, ləyaqət - gözükölgəli,
Harinliq - gözündə mənəmlilik gəzir.
Haqq yaza bilməyir haqlının əli, -
Üstündə haqsızın qələmi gəzir.

Yaddaşa çökəni yaddaş eşitmır,
Dərdə açılıbdır qulaqlar daha.
Qardaşın hayına qardaş yetişmir,
Yadları doyurur yalaqlar daha.

Hələ bilinməyir gələcək kimin,
Hələ bilinməyir keçmiş kimindi.
Kimin ölüsüyük beləcə, kimin?
Kimin dirisinə eşilir kəndir?

2000

Harınlayıb bu çəlçəpər,
Daşından buynuz göyərir.
Çöküb dibinə bir təpə,
Başında donuz göyərir.

Çöküb dibinə kənd-kəsək,
Od-ocağı - quru təzək.
Yavanlığı gəlib gözə,
Çörəyində duz göyərir.

Üzü astardan sıyrılıb,
Uçuq hasardan sıyrılıb.
El-oba vardan sıyrılıb,
Təknəsində toz göyərir.

2000

Bağa baxan, bağda nə var?
Bal tutan barmaqda nə var?
Düzdə nə var, dağda nə var
Quru adından qayıdır.

Üzülübdür zamanından,
Kəsilibdir amanından,
Əkin-biçin samanından,
Çəmən otundan qayıdır.

Tüstüsünə kor olduğum,
İstisinə qor olduğum,
Yanıb-yanıb qovrulduğum
Ocaq odundan qayıdır.

2000

BU VƏTƏN ÜÇÜN

Təkcə özlərinə gün ağlayanlar,
Şöhrət ağlayanlar, yön ağlayanlar,
Həsədə, həsrətə kin ağlayanlar,
Deyin, neyləmisiz bu Vətən üçün?

Biznesmen qardaşlar, vəkil bacılar,
Bəzəkli, bəzəksiz, "şəkil" bacılar,
Müəllim bacılar, həkim bacılar,
Bəs siz neyləmisiz bu Vətən üçün?

A can bəsləyənlər, qapazaltılar,
Palazarasılar, qotazaltılar,
A "Mersedes-Bens"lər, a "VAZ-6"lar,
Deyin, neyləmisiz bu Vətən üçün?

Siz də, a özünü dolandırıranlar,
Yaraya duz töküb hovlandırıranlar,
A suyu lap başdan bulandırıranlar,
Axı neyləmisiz bu Vətən üçün?

Etdiyiniz bumu, Qarabağ gedib?
Ölümün qoynuna neçə sağ gedib.
Verilən vədlər mayallaq gedib,
Deyin, neyləmisiz bu Vətən üçün?

Talanan sərvətin qulduru həmən.
Satqını, qatili, qırqırı həmən.
Fağırı, yolcusu, dilgiriş həmən,
Axı neyləmisiz bu Vətən üçün?

Bu xalqın köpüyü xilti üzdədir,
Atib-tutduğunun qulpu üzdədir.
Cibkəsən, başkəsən, quldur üzdədir,
Axı neyləmisiz bu Vətən üçün?

Başını qaldırmaz boynuyəhərlər,
Yetiklər at deyil, qoyunu yəhərlər.
A zurna-qavallı, toylu yəhərlər,
Bəs siz neyləmisiz bu Vətən üçün?

2001

MİLLƏTİN

Seçilmişlərə

Sən adında, adı səndə daşınar,
 Dərdlərinə dursan yiye millətin.
 Sevgisindən "doydum" deyən olmayıb
 Hər sözünə alqış deyən millətin.

Ətək səndən, əl millətdən, üz haqdan,
 Sevgisini əldə çıraq gəz, axtar.
 Ağ günləri diş ağardır uzaqdan
 Ağ çıxarıb, qara geyən millətin.

Qop özündən, başqa cilddə, fənddə gəl,
 Tanımağa öz xalqını kəndə gəl.
 Millət səni ucaldıbdı, sən də gəl,
 Əzizin tək qaldır göyə milləti.

Yasaq qoyma bu haraya, dada çat,
 Yan övlada, yan anaya ataca.
 Töhməti də yenə sənə çatacaq
 Dərd əlindən dizə döyən millətin.

Zirvədəsən, bir ətəyə əyil, bax,
 Bu yer, bu yurd sən gördüyün deyil, bax.
 Körpələri "çörək, çörək" deyir, bax,
 Qışdan yaza ələf yeyən millətin.

Aylar, illər döyür çadır gözünü,
 Gözləməyə hələ çatır dözümü.

Ər aparmaz, şər aparar qızını
Qamətini çadır əyən millətin.

Çərtilibdi ağrıları qan kimi,
Nə boşlayır, nə də çıxır can kimi.
Dərdlərinin deyim sənə hankını
Qayğıya yad, dərdə həyan millətin?

Ortağışan şöhrətinin, adının,
Seçmələmə doğmasını, yadını.
Çapırsansa minib şöhrət atını,
Qeyrəti ol səni öyən millətin.

2002

MÜBARƏK

*Xalqaçı bacılarım Tahirə və
Fəxriyyə üçün*

Nə tez çıxdın bu dünyani gəzməyə,
Çəmənləri istəyincə düzəməyə?!
Ürəyində ürəyini gözləyən
Hər sap üçün cümlələrin mübarək!

Söz demədim, söz toxunar qəlbinə,
Hana üstdə gərəkdir ki, əl dinə.
Nə yaratsan, yadigardı xalqına -
Təzə-təzə ilmələrin mübarək!

Bu rənglərin istisində yanmışam,
O butalar, qönçərlərə tanışam.
Hər naxışı min çalarda danışan
Şirin-şirin kəlmələrin mübarək!

Xalidimi, çəməndimi əkdiyin,
Arğacdımı, kamandımı çəkdiyin?!
Qarşısında əyilib diz çökdüyün
İşıqların, kölgələrin mübarək!

O nəğmənin harayı nə, hayatı nə, -
Hər nağıldan bir sap düşüb payına.
Bu dördguşə dünyasında ayılan
İqlim-iqlim ölkələrin mübarək!

1979

KƏNDDƏ QIŞ

Ətrafi qar basar, qəlbi intizar,
Bir qonaq sədəsi tutar dünyani.
Yolunu gözlərdən başlayar yollar,
Sükut elə bil ki, udar dünyani.

Evlərə yaraşar sırsıra saçaq,
Evləri göylərdən asar tüstülər.
Bir qadın əlilə alışan ocaq
Bir kişi qəlbində işığa dönər.

Sıyrılsa üfüqdən bir ulduz kimi,
Sükut dənizini yarar yolcular.
Köhnə ləpirləri köhnə dost kimi
Tənha sahillərdə arar yolcular.

Çöl-bayır bir evə sığışar yenə,
Nağıl çuvalları bir-bir sökülər.
Yollar yorğunluğu çəkər üstünə,
Axşamın gözündə yuxu mürgülər.

Babalar sandıq tək açar keçmişİ,
Nəvələr - gözündə köz dənə-dənə.
Tökülər ortaya bayram kişmişİ,
Gecəni nağılla əyirər nənə.

1972

XATIN

"Xatın" - qadın deməkdir,
 "Xatın" - xanım deməkdir,
 Xatın - qırılan görüş,
 Xatın - qırılan ömür,
 Xatın yanan ürəkdir.

"Xatın" kəndi haçan düşüb bu yerə?
 Bu torpağa neçə rişə atıbdır?
 Burda sevinc bir də çətin göyərə-
 Burda xanım, burda xatın yatıbdır...

Açılmır bu kəndin səhəri çoxdan,
 Sürünün həsrəti düzlərə qalib.
 Kömürə dönübdür orda bir çoban,
 Çomağı közərə-közərə qalib.

Budur, bir oğlan da görüş yerində
 Yeniyetmə eşqinin boynunu büküb.
 Küsübmü dünyadan toylar-düyünlər -
 Onun qismətinə heykəllik düşüb?

Orda
 baş tutmayan görüşə -
 vida,
 Burda
 baş tutmayan gülüşə
 vida...
 Durub yol üstündə o vəfasız da,
 Onun da bəxtinə heykəllik düşüb.

"Xatın" hopub "Xatın" kömüb bu yerə,
Bu torpağa "Xatın" rişə atıbdır.
Burda sevinc, şadlıq çətin göyərər, -
Burda xanım, burda xatın yatıbdır.

1975

"QIZ HÖRÜYÜ" ŞƏLALƏSİ

Kabarda-Balkar əfsanəsi

Bu qız belə hörüklüymüş, heç demə,
Bu qız elə görümlüymüş, heç demə.
Bir igidə deyikliymiş heç demə,
Deyiklisi bir xatırə daşıydı.

Bu qayada o qız təkdi hər səhər,
Yollar boyu ümid əkdi hər səhər.
Hörüyündən bir tük çəkdi hər səhər, -
Çaya saldı - bu dünyaya daşındı.

İllər yağıdı gözlərinin oduna,
İllər yağıdı yuvasına, yurduna.
İllər yağıdı ünvanına, adına -
Qız - eşqinə sədaqətlə yaşadı.

O igidi dava uddu, - dedilər,
İndi torpaq, indi otdur, - dedilər.
Bəs deyilmə, yaşın ötdü, - dedilər.
Piçıldadı - susun, axı eşidir.

O, beləcə qaya üstdə qayaydı,
Fələk bir gün ona məhəl qoyayıdı.
Gözlərini sevinc yaşı yuyayıdı -
Deyəydi ki, qadınlığın işidi.

Bir gün gəlir -
qayada qız görünmür.

Əvəzində -
Bir şəlalə asılmışdı - hörükdü.
Dağ kəli də baxdı, baxdı, - döyükdü,
Bu ağlıqdan, şəffaflıqdan üzüdü.

O hörüklər bu yollara sarındı.
Hər gün səhər yellərilə darandı.
Beləcə də "Qız hörüyü" yarandı -
Dedilər ki, o bir qızın eşqidir.

1979

İNTİQAM QIŞQIR SIN YUMRUQLARINIZ

Qardaşlar, bacılar, ayılın daha,
Çıxıb adamlığın zayılı daha.
Tətiyə nifrətlər qoyulub daha,
"İntiqam" qışqırır dözüm sədləri,
Sökün sərhədləri, yixin hədləri!

Hər gözdən bir quduz hədə boylanır,
Hər ağa içindən gədə boylanır.
Tərpəndin, dörd yandan xata boylanır,
Qana susayani tanıyın daha,
Zülmə üsyani tanıyın daha.

Nədən birinə od,
birinə tüstü?
Kim kimdən artıqdır,
kim kimdən üstün?
Ayılın, tanıyın düşməni, dostu.
Yolun içinizdə bitən qanqalı,
Daha nə ar qalıb, nə vicdan qalıb.

Tapdanan haqqınız ayıltmayırsa,
Danılan adınız ayıltmayırsa,
"Yeddinci qatınız" ayıltmayırsa,
Sizi ayıldammaz
fələk də, balam,
Elə çırpınarsız
bələkdə, balam.

Vətən sərhəd-sərhəd kiçilir, qalxın!
Hörümçək bağladı sizin, qalxın!
Duzladı qolunuz-qıçınız, qalxın!
Qoy "üsyan" qışqırsın yumruqlarınız!
İntiqam qışqırsın yumruqlarınız!

1988

PİRΒƏHYƏ DAĞI

Qubanın sağ əlində bir çalmasız dağ var,
 Zaman-zaman babalardan qalıb yadigar.
 Səcdəsinə gəlir hər il cavan-ixtiyar,
 Yollarına çətir tutmuş meyvə budağı -
 Pirbəhyə dağı.

Çiçəklikdir, meyvəlikdir dövləti-varı,
 Şırıl-şırıl axıb gedən buz bulaqların
 Dili - dadlı bir nəğmənin doğma xalları.
 Nügədinin sinəsində qızıl sancağı -
 Pirbəhyə dağı.

Mehman olub, buz hovuzda çimməsən - günah,
 Ceyran gördün, ovçusansa dönəməsən - günah.
 Şirin sözlü məclisində dinməsən - günah.
 Sağlamlığın, gözəlliyyin sönməz çirağı -
 Pirbəhyə dağı.

Əlindəki qızıl təknə - şərbət camımı?!
 Təknədəki suyun tamı - zəmzəm tamımı?!
 Qoy yandırım sinəsində ömür şamımı.
 Naz-nemətlə qarşılıyır gələn qonağı
 Pirbəhyə dağı.

1971

QIZBƏNÖVŞƏ

Şahdağının ayağına sərilibdir xalı kimi.
Hər bulağı - yaşıl meşə yanağının xalı kimi.
Başı üstdə ağ buludlar dolanır ağ şalı kimi
Bizim meşənin - Qızbənövşənin.

Uşaqlıqdan ləpir-ləpir sərilmışəm bu torpağa,
Dolanmışam, ömür-ömür sarılmışam bu torpağa.
Qərarım yox başqa yerdə, vurulmuşam bu torpağa,
Bizim meşəyə - Qızbənövşəyə.

Səxavəti, ədaləti qəlbim kimdən alıb mənim?
Şirələnmiş meyvəsinin düşməsindən alıb mənim.
Baxışlarım qaynarlığı çeşməsindən alıb mənim
Bizim meşənin - Qızbənövşənin.

1971

SALAM, AMAZONKALAR

Döyüşçü qızlarım üçün

Salam, Amazonkalar!
Salam, ay igidlər, salam, a qızlar!
A qeyrət, a namus, a mərdlik, salam!
Ürəyim sinəmdən göyərdi salam!
Qoyun əlinizi səbrimin üstdə,
Doğrayın, öldürün,
Qəbrimin üstdə
İntiqam zirehli bir qız göyərdin,
Amazonkalar!
Sizin qanınızı gəzdim qanımda,
Qaynadım qanımda, əsdim qanımda.
Ulu xatınımdan, ulu anamdan
Doğulan övladım, qardaşım, salam!
Axan qanım salam, göz yaşım, salam!
Gəldim keçmişimə, diz üstdə gəldim,
Oğul kişilərdən izinsiz gəldim.
Gəldim ki, doğulum qeyrətinizdən,
Düşmən ovlamağı öyrənim sizdən,
Yağı doğramağı öyrənim sizdən.
Salam, Amazonkam,
Qəlbimdəki sərkərdəm, salam!
Sən mənim hirsimdən göyərdin, salam!
Açın əlinizi Amazonkalar,
Gülləyə, patrona,
tüfəngə dönüm,

Səbrimdən fişqiran fişəngə dönm.
Mən özüm deyiləm başqayam daha,
Qopdu dözümümdən daş-qaya daha.
Salam, igid qızlar - Amazonkalar!...

1990

KƏNDİMİZ

Təzə atıb üstündəki yorğanı,
Təzə çıxıb tonqallardan kəndimiz.
Tarlaları şırım-şırım doğranıb,
Bağçalanıb sığallardan kəndimiz.

Sən adında mənaya bax, "can əxi"..."
"Əxi"lərin yadigarı Şamaxı,
Bəlkə sənin bir parçandır Canaxır...
Bəlkə qopub nağıllardan kəndimiz.

Hünərindən söz açılsa, sözü var,
Yarışanlar cərgəsində özü var.
Beşilliyin zirvəsində gözü var -
Qeyrət görüb oğullardan kəndimiz.

1975

İLK BAHAR

Yuyub əl-üzünü qışın qarında,
Yumşalar, ovular indi tarlalar.
Bağda, ağacların budaqlarında
Tumurcuq içindən püskürər bahar.

Təzəcə din vuran tər bənövşəni
Əyilib astaca üzməyin gələr.
Qışdan silkələnib çıxan meşəni
Elə hey gəzdikcə gəzməyin gələr.

Bir şey qalmasa da qışın köçündən,
Hərdən saxta-sazaq izləyər səni.
Qalxb quzulamış torpaq içindən
Bir yeni dirçəliş gözləyər səni.

Təzəcə şumlanan torpaq üstünə
Kəndin ləpirləri tökülər indi.
Zərif şırımlanan tarlaya yenə
Xirdaca toxumlar səpilər indi.

Yuyub əl-üzünü qışın qarında,
Yumşalar, ovular indi tarlalar.
Bağda,
ağacların budaqlarında
Tumurcuq içindən püskürər bahar.

1967

MƏNİM KÖRPƏLİYİMDƏN

Sirli-soraqlıydı o günlərimiz,
O günlər qadali-xatalı idi.
Yetim böyüyürdü yüz minlərimiz,
Birimiz atalı-analı idik.

Seləmi, suyamı dönmüşdü insan -
Aramsız bir axın...

Axırkı Şərqə.
Qurtulub alovdan,
qurtulub oddan,
Ukrayna gəlirdi -
Qucaqda körpə.

Ukrayna gəlirdi marağımıza -
Baxışlar, sədalar -
Ukrayna dərdli.
Neft üzünə həsrət çıraqımız da
"Voyna" yaralıydı, "Voyna" dərdli...

...O günlərdən bir də yadımda qalıb
Al bayraqlı bir yaz, laləli bir düz.
Bir bayram süfrəsi, bir də çal-çağır,
Bir də bağ başında kəsilən öküz.

1976

AZƏRBAYCAN OD İÇİNDƏ

Ağrıların nəgməsi yox, nağılı yoxdu,
Ağıların əvvəli yox, axırı yoxdu.
İnsaflısı, imanlısı, fağırı yoxdu,
Düşmən elə düşmən oğlu düşməndi, qardaş.

Min il yeyə çörəyini, içə suyunu,
Ayağının altındaca qazar quyunu.
Min hiyləsi, min fəsadı, min bir oyunu
Bir qazanda qaynayandı, bişəndi, qardaş.

Gözündəcə yuyulandı, ütülənəndi,
Gizli-gizli hərislənən, itilənəndi.
Alçalandı, yüksələndi; - ikilənəndi,
Cilddən-cildə, rəngdən-rəngə düşəndi, qardaş.

Meydanlarda at oynadan ər addımı yox,
Goreşəndi, insanlıqda bir addımı yox.
Türkün təkcə ünvanını, soyadını yox,
Məzarında külünü də eşəndi, qardaş.

Mənim daha nağıllara gümanım azdı,
Qoğallara, sığallara gümanım azdı.
Arxa duran oğullara gümanım azdı,
Danişdqca dərdim başdan aşındı, qardaş.

Ərşə bülənd ahım daha, amanım daha,
Vurub qırdım haqqın qara dabanın daha.
Aslanı da tülükləşib zamanın daha,
Himləşməyə-cimləşməyə qurşandı, qardaş.

Lənət olsun qudurlara dil verənlərə,
Qatillərə məqsədində yol verənlərə.
Erməniyə yalaq verən, yal verənlərə
Azərbaycan od içində köyşəndi, qardaş.

1992

BƏLKƏ QAYITMAZDIM...

"Yol daftarı"ndən

Ayağım altında qapqara torpaq,
Qonağam,
bu yerə təzə düşmüşəm.
Ətrafım - çilçıraq,
qəlbim - çilçıraq;
Burda bir əbədi yaza düşmüşəm.

Hardan sıralanıb bu dağlar belə?
Nəğmələr - şəlalə,
sular - şəlalə.
Çeqem ürəyimdə çağlayır hələ;
Yoldayam, deyəsən izə düşmüşəm.

Dağları meşələr bağbanlaşdırıb,
Çiçeklər, çeşmələr loğmanlaşdırıb.
Məni bu guşələr doğmalaşdırıb -
Bəlkə qayıtmazdım, üzə düşmüşəm.

1979

Nalçik.

YAŞIN SAĞ OLSUN, DÜNYA

Çökmüşəm ömrünün şirinliyinə,
Dünənə övladam, sabaha ana.
O isə - mənimlə çiyin-çiyinə,
O isə - mənimlə daban-dabana.

DÜNYAM

Çökmüşəm ömrünün şirinliyinə,
Dünənə övladam, sabaha ana.
O isə - mənimlə çiyin-çiyinə,
O isə mənimlə daban-dabana.

Səsinə, sözünə həsrət kimiyəm,
Oduna, közünə həsəd kimiyəm.
Bir misra ümidi təzə kimiyəm,
Bir misra arzuda hələ gümanam.

Göyləri üstümdən sökhasökdədir,
Topağı çynimə çökhaçökdədir.
Elə dartmadadır, çəkhaçəkdədir
Pələngi - bir yana, şiri - bir yana.

Özümü ağa da, kölə də billəm,
Qismətim nədir ki, bölə də billəm.
Bir qəfil günündə olə də billəm,
Mən şirə, pələngə qarşiduranam.

Mən şirə, pələngə qarşiduranam,
Bir vaxt enəsiyəm dərinliyinə.
Bu dünya - mənimlə daban-dabana,
Bu dünya mənimlə çiyin-çiyinə.

Əllərim əlində yanın köz olub,
İzlərim yolunda itən iz olub.
Hara dönmişəmsə, mənə göz olub,
Harda dayanmışam - məndən deyinən.

Nə qədər ilim var - gələ qabaqdan,
Dovşanlar arxada, tələ qabaqda.
Arazlar, Livanlar - hələ qabaqda,
Mənsə odu qoyub, külü geyənəm.

Ən uzaq baxışım niyə qayıdar? -
Həsrət vüqarını əyər - qayıdar.
Sərhəd dirəyinə dəyər - qayıdar,
Dəyər iradəmin əsirliyinə.

Dəyər iradəmin əsirliyinə,
Mən şirə, pələngə qarşıluranam.
Odur ki, - mənimlə çiyin-çiyinə,
Odur ki, - mənimlə dabən-dabana.

1983

NARAHAT DÜNYAM MƏNİM

Çiçəkləri, arıları - yalançı,
Düşüb əsrin qarğışına bu dünya.
Həzləri, ağrıları - yalançı,
Qohum çıxıb yağışına bu dünya.

Yaxa cırır, əsəblərin şıltağı,
Qəzəb üstdə yallı gedir küçələr.
Əlbəyaxa -
qəddarlıqla yumşaqlıq,
Əlbəyaxa -
gündüzlərlə gecələr.

Hədə-qorxu orbit boyu düzülüb,
Raketlər də körpələr tək oxşanır.
Taxtaluşlar göye dikib gözünü;
"Ulduzları sökməsələr yaxşıdır".

Bu küçələr hiddət geyib əyninə,
Bu küçələr nifrətində yanası.
Meridianlar gedir ciyin-ciyinə;
Yumruqlanır Yer üzünün səması.

İşsizliyi, yurdsuzluğu az imiş,
Qorxu, kədər hərbə qarşı saç yolur.
Dalğa-dalğa tələb imiş, söz imiş,
Bu küçələr qırma-qırma daş olur.

Bu gecələr sürmə-sürmə göz olur,
Yata bilmir pəncərələr, döngələr.

Dan yerində Günəş erkən köz olur, -
Gözlərinə inanmayır ölkələr.

Göy üzünүn ulduzları heyrətdə,
Söz dodaqda, əl çənədə -
qışlayıb.

İnsandımı -
bu adda, bu qeyrətdə,
Barmağını öz məhvinə tuşlayıb?!

1985

ÖMÜRLÜK

Bu torpağın gözaltısı bizmişik,
Bilməmişik, gözü üstdə gəzmişik.
Soyuğundan, şaxtasından bezmişik, -
Ocağına sığınmışıq ömürlük.

Tarixlərin harayıdır izləri,
Sevinc imiş, kədər imiş həzləri.
Sixcalayıb, boğmalayıb bizləri, -
Bucağına sığınmışıq ömürlük.

Baharına, çiçəyinə and içib,
Gözəlinə, göyçeyinə and içib,
Əlimizdə çörəyinə and içib, -
Aclığına sığınmışıq ömürlük.

Bu torpağı qan içində boğan - biz;
Dərman olub, əsəbinə yağan - biz;
Dağlarını, düzlərini sağan - biz...
Aciğına sığınmışıq ömürlük.

1984

AZADLIQ YOLLARINDA

*Dünyanın azadlıq uğrunda
mübarizəyə qoşulan gənclərinə*

Nə yatmışan bu torpağa baş qoyub? -
Qalx, əlinin qabarını ovuşdur.
Bu divara kim bir xırda daş qoyub,
Azadlığın qalasına qovuşub.

Ağlamasın səsindəki inilti,
Ağlamasın üzündəki cəsarət.
Bu dünyada milyon ildi, min ildi
Azadlıq var -
qollarında əsarət.

Azadlıq var -
yollarında qan-qada,
İtəni kim, batanı kim -
bilinmir.
Azadlıq var - məzəndəsi çox baha, -
Alanı kim, satanı kim -
bilinmir.

Zaman belə tamahlara dözəmməz,
Siyril müti dünənindən
dözümün.
Mənim səbrim
"sabah"lara dözəmməz,
Mənim səbrim didib-tökər özünü.

Nə yatmışan bu torpağa baş qoyub,
Qalx, əlinin qabarını ovuşdur.
Bu divara kim bir xırda daş qoyub,
Azadlığın qalasına qovuşub.

1982

Bu dünyanın sabahları var imiş,
Ulduz dolu tabaqları var imiş,
Nə ki, nə ki günahları var imiş
Gəlib mənim yollarıma döşəndi.

Gözüm üstdə kölgəm idi, susurdu.
Ürəyimdə sevgim idi, susurdu.
Bir mən idim, bir qəm idim, susurdu,
Nə özümdən, nə də qəmdən üşəndim.

Ümidimin çiçək açan çağında,
Sevincimin aşib-daşan çağında,
Bəxtin mənlə hesablaşan çağında
Yenə kağız, yenə qələm qurşandım.

Axır yenə ağrilarım oyandı, -
Yaxınlarım, yağılarım oyandı.
Laylalarım, ağrılarım oyandı,
Sözə, səsə parçalandım, yaşandım.

Ümidinə süründüyüm dünyanın,
İşığına büründüyüm dünyanın,
Sabahında göründüyüm dünyanın
Dodağında misra-misra oxşandım.

1984

HAYANDAN SIZIR BU İŞIQ

Üzümdə-gözümdə - kölgələr dönük,
Torpaqda, havada bölgülər - dönük.
Uluslar, obalar, ölkələr - dönük,
Bu işiq hayandan sizir görəsen?

Birdən bu işığın rəngi dəyişdi,
Birdən bu işığın zülməti artdı.
O zirək hakimin əngi dəyişdi,
Bu zülmət xalının ilməsi artdı.

Genəldi bu ilmə ilgəyə döndü,
Asıldı dünyanın dar ağacından.
Dirilər diriykən kölgəyə döndü,
Ölülər təzədən öldü acıdan.

Sevinclər bir yolluq ölmək istədi,
Dönmək istəmədi köçü dünyanın.
Birdən sevgisini bölmək istədi,
Boşaldı qovuq tək içi dünyanın.

Bezib üzlərdəki ağrı-acıdan,
Döndü mələklərə, körpələr uçdu.
Beşiklər, bələklər qaldı açılı,
Ömürdən-ömürə körpülər uçdu.

Açıldı zindanı əzabların da,
Dəhşətin divləri tutdu bəşəri.
İçlərdən kükrəyən qəzəblərin də
Hiddəti, hikkəsi uddu bəşəri.

Dünya xoşlayammır gözütoxluğu,
Birdən ac ümidlər qılınca çapdı,
Birdən o ağanı "yedi" öz qulu,
Çırpdı bu harını, ölüncə çırpdı...

Bu işiq hayandan sizir görəsən?
Bu isti hayandan isinə bilir?
O çənə toxluqdan qızıb görəsən!
Qısılıb o tində hirsinə biri.

...Bəlkə bu yazının günahı yoxdur,
Yazıb taleyimə gətirdim nahaq.
İlahi, zalimin Allahı yoxdur, -
Onu yolum üstdə bitirdin nahaq...

Bu işiq hayandan sizir görəsən?

1992

A DÜNYA

Bu bir həqiqətdir, bu bir yuxudur,
Qəlbimi, hissimi didir, dağıdır.
Bu gün ömrün özü mənə yağıdır,
Yağıdır peymanın, əhdin, a dünya.

Atılan daşlardan qalaya döndüm,
Çəkilən sədlərdən haraya döndüm.
Bu yaşda, dözümdə bəlaya döndüm,
Qisas yaddaşına çökdüm, a dünya.

Sümsüyü - sürüylə artdığının da,
Gördüm qismətlərə ortağını da,
Əsircə bir ovuc torpağını da,
Əsircə, ahımdan çəkin, a dünya.

Tale təpiyinə dözümlü canım,
İnamdan, ümidiñen hüznlü canım,
Didildi, əzildi, üzüldü canım,
Oldu ən çəkilməz yükün, a dünya.

Mən belə sərtliyin qəm sapandıyam,
Haqqım bir yandadır, mən bir yandayam.
Babamın, nənəmin miras andıyam,
Mənəm öz andıma düyüñ, a dünya.

1988

MƏN DÜNYANIN AĞRISINA ÜNVANAM...

Əyərimiz, əskiyimiz ələndi,
Dəyərimiz tarazlandı çıxdaşa.
Milyonçumuz, milyardçımız - dilənci,
Diləncimiz - içimizdə çaxnaşıq.

Məzəndəsi indi kimə əl verir?
Bu bazarın basılmadı əyləci.
Tərəzisi bu sövdasız alverin
Hər nə çekdi, bizi pərsəng eylədi.

Canımızda - bir əsrin səs-küyü,
Bir tabutda yatasıyiq baş-ayaq.
İtkimizə, ağrımıza əsnəyiib,
Səbrimizə daş yamayaq, daş qoyaq.

Kim göyərtdi bu qədəmi ağrı?
Çiynimizi yəhərlədi yükümüz.
Bizi haqqın çək-çeviri çağırır,
İmkanımız baxır boynubükülü.

İmanımız qalanıbdır tonqala,
Tüstüsünə ağlayan kim, gülən kim?
Böyrümüzü hey didələr, yontalar
Özü ögey, sapı doğma kərəntim.

Kələyinə əl açmadım fələyin,
Səbri uzun,
haqqı gödək mən oldum.

Bir görk üçün məni saldı tələyə,
Yağışından yağmuruna
yanıldım.

Bu illərin hansı üzü avandmış? -
Tərs üzündə tərsə düşüb imkanım.
Mən tarixin qəfəsində qalan quş,
Mən dönyanın ağrısına ünvanam.

1990

AZADLIQ, ŞAHLIQ QUŞU, MÜHARİBƏ

Siz məni ömrümdən dartin, qoparın,
Siz məni özümdən soyun, ağrıyım.
Qəbrimin yerində torpaq qabarıb,
Qəbrimin içində ruhum ağlayır.

Ömrümdə - kərpic yox, divar uçqunu,
Məni uçqunların arasında gəz.
İlahi, zirvəmə qəfil quş qonub,
Bəlkə də bayquşdur, bəlkə də kərkəs.

Tiranlar, krallar, şahlar, gədalar
Tanrı bazارında - taclara həris.
Acıb iddialar, şışib ədalar,
Zirvədən-zirvəyə hoppanır xəbis.

Caynaqlar uzanıb, boğazlar qıldır,
Talelər, qismətlər - hədəyə təslim.
Qıcıyb dişini, dirənib quldur,
Ölüm doluları kəsmir ki, kəsmir.

Bir qanlı siyasət bu qara qışı
Çatıb kürəyimə gör neçə ildir.
Uçur başım üstdə padşahlıq quşu,
Qonmağa ciynimdə yer tapa bilmir.

Gözlərdən yaşı deyil,
qan axır indi,
Dünya bir barmağa dolanıb gedir.

Qanlıdır qızların yanağı indi,
Aradüzəldən də yallanıb gedir.

Mən ki, iblislərin "çal-çağırında"
Sinəmi oxlara sıpər edəndim.
Dəmir iradəmlə, şal-çarığimla
Məğribdən Məşriqə səfər edəndim.

İndi kəndin kəndə yolları bağlı,
Bu evin o evə harayı yetmir.
Yerlərin, göylərin qolları bağlı,
Sarğısı, dərmanı yaraya yetmir.

Ümidlər eləcə sayıqlamada,
Vədlər, vədələr sədləri aşdı.
Uyub saqlıqlara bazar tamada,
Açıdığı süfrəsi boşdu ki, boşdu.

Ah, məni ömrümdən dartın, qoparın,
Ah, məni özümdən soyun ağrıyım.
Qəbrimin yerində torpaq qabarıb,
Qəbrimin içində ruhum ağlayır.

1992

SƏHRADA TUFAN

Səhra qış götürmür, yağış götirmir,
Bu qanı yumağa Nil daşmalıdır.
Çağırılmış qonaqlar - ərkli, xətirli,
Ərəbin sərvəti qardaş mahıdır.

Uraya axışır raketlər, tanklar,
Birin otuzadır nisbəti burda.
Açır öz kartını bizneslər, banklar,
Bölünür ərəbin qisməti burda.

Başlanır bir səhra taxtası üstdə
Tarixin ən iyrənc şahmat oyunu.
Yarışın ibnəsi, saxtası üzdə,
Gedir nəsillərin töhmət oyunu.

Ərəbin ərəbdə iddiası yox.
Hərbə yerikləyən tamahlar iti.
Məscidin kilsəyə bəd duası yox,
Günahlar qan tökür, -
Günahkar itib.

Yaralı binalar, çəpərlər daha
Ərəb qadınıni gizləyə bilmir.
Oyaq minarələr, minbərlər daha
Əzanı, namazı gözləyə bilmir.

Yağır ulduzlardan ölüm dolusu,
Bağdad bir cənnətmiş, -
küçəsi qanlı.

Qurana, Yasinə yetmir ölüsü,
Axır qara qızıl, -
külçəsi qanlı.

Bu bəbəyə girən, bu göz əridən
Bəhanələr nahaq, "tədbirlər" nahaq.
Səhra qarış-qarış məzar yeridir,
Səmada qazilan qəbirlər nahaq.

Niyə qənim çıxsın ərəb-ərəbə?
Niyə çökdürülsün diz vətənində?
Öz yurdunu uğrundan ərəb qəribə,
Ərəb işgalçımış öz vətənində.

Yenə siyasetlər bazarı dəbdə,
Tiranlar, fironlar qan içir yenə.
Yağlı vədlərin astarı dəbdə,
"Xilaskar" rolunda yankıdır yenə.

Birin otuzadır nisbəti burda,
Qumara qoyulan ərəb qanıdır.
Görünür hər kəsin qisməti burda,
Ərəb qoltuqlanır, ərəb yanılır.

Səhra qış götürmür, yağış götirmir,
Bu qanı yumağa Nil daşmalıdır.
Çağırılmış qonaqlar - ərkli, xətirli,
Ərəbin sərvəti qardaş malıdır.

1991

SƏN DEYƏN ÜNVANLAR

Sən deyən ünvanlar daş-qalaq olub.
 Qalalar qurulub sən deyən yurdda.
 Qayğılar, imkanlar daş-qalaq olub,
 Tələlər qurulub sən deyən yurdda.

İndi o ünvana tapınmaq - çətin,
 İndi o ünvani anmağa dəyməz.
 Ümidə, gümana tapınmaq - çətin,
 Qürurda, inadda yanmağa dəyməz.

Ağsaqqal, ağbirçək azib yalandı,
 Yaxşıya yozmur hər yuxunu daha.
 Səbrdə, dözümdə aldadılan da
 Mollaya, falçıya sığınır daha.

Şişir dərisində, şişir harınlar,
 Qızılı kərpic tək divara höyrür.
 Zəhməti, inamı heçə varanlar
 Yatıb, yuxusunda qumbara görür.

Görür bu yiğanı o yeyib şişir,
 Onun əlindədir bunun qisməti.
 Görür bu yazanı o geyib şişir,
 Bunun beyni dolur,
 onun kisəsi.

Demə, damarlarda susar burulğan,
 Qaynadı, -
 Mərmidir yada, qohuma.

Neçə yol, neçə yol - əstəğfürulla?..
Neçə yol şeytana lənət oxunar?..

Qoyub yaşa qarşı qurunu zaman;
Qəzəb tonqalları alışa bilər.
Ümid daşımada yorulub insan,
Yumruqları
qalxıb danışa bilər.

1986

YAŞIN SAĞ OLSUN, DÜNYA

Başın sağ olsun, dünya,
Yaşın sağ olsun, dünya.
Dərələrin, düzlərin sanı,
Gecələrin, gündüzlərin sanı
Qırğınlar görmüsən,
Nalələr eşitmisən. -
Livan da onlardan biri.
Gözün üstdə
qaşın sağ olsun, dünya.
Ərəbistan səhraları
sümüyünə susayıb
fələstin qaçqınlarının.
Qərib mahnıların
iliyini sora-sora
didərginlər
ən zülmət,
ən uzun gecələri
çəkib gətirir ağappaq səhralara.
Sən ki, gördüğünü görmüsən,
İşin sağ olsun, dünya.
Əlli ağıllın ola,
bir dəlinin daşını
bir qaranlıq quyudan
çəkib çıxara bilməz.
Dişləri qarnına tökürlər
ədalətinin,
bir yol ağrısını,

acısını çığırıa bilməz.
Bizlərə nikbin deyərlər, -
Fələstinin,
Livanın varsa,
İsrailin də var.
Afrika qaldırıb taleyini başına,
ya ən əcaibinin ayağı altına
çırpası,
ya da odlu bir sancaq tək
yaxandan asası.
Qısası,
Ocaqları tüstülüdür "dinqlərinin" də.
Ocaqları söndürməyə suyun çatmaz.
Sən ki, gəldigedərsən, -
Köçün sağ olsun, dünya.
Yaşın sağ olsun dünya.

1980

YEDDİ ÜMİD ANASI

*Müharibəyə yeddi oğul
yola salmış analara.*

İnam olub - çevrilib bir qalaya,
İpəkləşib,
poladlaşib, dözümdə.
Baxışını yoldan-yola calayan
Pəncərə də tor gətirib gözündə.

İlmə-ilmə çözələnib diləyi,
Ayı, günü toxuyubdur illərə.
Düşüncəmi,
kələfçəmi - bilməyib
Hey açılıb,
hey dolanib millərə.

Ürəyində həsrət qübar bağlayıb,
Dilindəki dua-alqış olubdur.
Sandığında yeddi ümid saxlayıb,
Hana qurub -
yollar naxış olubdur.

Ümidinə yeddi oğul yol gəlir,
Yeddi igid yeddi şirə dönür də.
Yeddi ümid - yeddi həsrət döngəli,
Həsrətinin ömrü olub ömür də.

Fikir - xəyal ümidiñin sapıdır -
Ümidindən üzüldüyü olmasın.

Kimsə gəlir -
Qəm-qüssəsi dağılır,
Kimsə gedir -
Dərd üz verir olmazın.

Yeddi gözəl sonalayıb, haylayan
Arzusunda
Yeddi mağar qurubdur.
Yeddi qızə yeddi ümid paylayan
Yeddi yolun ayricında durubdur.

1975

İTKİ

Bir zamanlar bircə himə bənd imiş;
Rəng verəmiş, rəng alarmış gül üzü.
Qəlbi geniş üfüqlərə tən imiş,
Çöhrəsində gəzdirəmiş gündüzü.

Kim dəyib ki, bu gözəlin xətrinə, -
Yanağının gül rəngini soldurub.
Düyun düşüb qaşlarının çətrinə -
Ülviliyin ahəngini soldurub.

Ağırlıqda gözəl olar gözəl yük,
Gözəl sərvət
yad gözlərdən qorunar.
Bu gözəldən üz döndərən gözəllik
Harda düşüb
xəbisliyin toruna?

Qılinc çəkib hansı qəzəb, hansı kin -
O ürəyin odu,
közü itibdir.
Götürülüb üzdən həya pərdəsi, -
Şirin dili,
şirin sözü itibdir.

Ədaları - qan çanağı, qan gölü,
Hikkəsində yeri-göyü gəzdirir.
Varlığında
neçə kərə can verib
Dəfn olunmuş gözəlliyi gəzdirir.

Bir zamanlar bircə himə bənd imiş,
Rəng verəmiş, rəng alarmış gül üzü.
Qəlbi
geniş üfüqlərə tən imiş,
Çöhrəsində gəzdirəmiş gündüzü.

1975

DİLƏNCİ

O ötdü yanından fikirlərilə,
Dərdli gözlərilə ötdü yanından.
Gözümə uzalı ovcuyla ötdü,
Rəhmimə uzalı ovcuyla ötdü,
Özü öz əlilə ötdü yanından.

Sökülmüş səddini sürdü, ötdü,
Bükülmüş qəddini sürdü, ötdü,
Dilənci həddini sürdü, ötdü,
Qıflı dililə ötdü yanından.

Ötdü dinməzliyi, görməzliyilə,
Gözə, qəlbə, cibə girməzliyilə.
Ötdü ölümüylə, ölməzliyilə,
Sonuncu yoluyla ötdü yanından.

Haçansa kəkliyi yerisi vardı,
Nazında xoşbəxtdi kiminsə ərki.
Ömrünün arğacı, ərişi vardı,
Ümid becərərdi, arzu əkərdi.

Ata qayğısıydı, ana istəyi,
Haçansa baciysi, bibi, xalayıdı.
Haçansa yaşmanıb, gəlinlik geyib,
Xanımdı, xatındı, o da anayıdı.

Bəs niyə ömründən qara yel əsdi? -
Bu nə tale idi,
bu nə bəxt idi?

Hanı oğlu, qızı? - Ona pay versin,
Qaytarsın qaynana, ana taxtını.

O ötdü yanından ümidlərilə,
Dərdilə, qəmilə ötdü yanından.
Uzandı, uzandı ovçu gözümə,
Uzandı, uzandı ovçu rəhmimə,
Minnətçi əlilə ötdü yanından.

1992

İNSAN

Elə ki, çırpinib çıxdı bələkdən,
Yaxşısı, yamanı keçər ələkdən.
Sevinci - özündən, dərdi fələkdən,
Bəxtindən inciyib küsəndi insan.

Ümidi qırılsa, ümid hörəndi,
Dünəndi, bugündü, sabahgörəndi.
Haçan ki, arzusu daşa dirəndi,
Allahın özünə üsyandı insan.

İnamdan, ümiddən gödəksə dili,
Açılmaz ömrünün çiçəyi, gülü.
Günahı önündə günahkar bilib,
Özü öz əlini kəsəndi insan.

Arzusu, imkanı - doğmali-yadlı,
Mərdi piyadadır, namərdi atlı.
Əlindən qəlbinə bir ömür adlar,
Çölünü içində qısındı insan.

Özüyün doğular, özgəyçin yaşar,
Çökər ömründəki bahara, qışa.
Gah dəniz hirsində qaynayıb daşan,
Gah bulaq eşqində susandı insan.

Ömrü yasa səslər, ürəyi toya,
İstəyi yolunda ömrünü qoyar.
Həyatı həyatdan gedəndə duyar,
Sadədir, çətindir, asandır insan.

1988

ÖLÜM MƏLƏYİ

Bu içi oyulmuş kədər mənimdir.
Mənimdir bu gözü tökülmüş həsrət.
Bu qana bələnmiş yəhər mənimdir,
Bu köhlən mənimdir, durub yol üstdə.

Əlim mənim deyil, əlim - əcəlin -
Dayanıb qaş ilə göz arasında.
Ölüm bircə anlıq qonaqdır, gəlib,
Gəlibsə,
ömürlük aparasıdır.

Mənim əllərimin toyudur bu gün,
Əllərim ölümə
sapand daşıdır.
Əcəl əllərimdə uyuyur bu gün,
Ömür bir qırçımlıq gözdür,
yaşayır.

Bu köhlən içimdən çapıb çıxacaq,
Çıxacaq bir kəlmə söz çekişində.
İstimi, hissimi
hopub çıxacaq,
Çıxacaq öz boyu, öz çəkisində.

Ulduzlar enəcək baxışlarına,
Heyrətim ağızını açıb
donacaq.
Nə hayım çatacaq qardaşlarına,
Nə başım üstündə bacı duracaq.

Nə qızım olacaq, - dərd yolusdura,
Nə göz yaşı udan oğlum olacaq.
Bir mən olacağam, dərd bölüşdürən,
Bir də yetim qalmış ölüm olacaq.

1988

DÜNYANIN

Bizə kimi ağlamırdı, gülürdü,
Ümid üstdə, inam üstdə dururdu.
Araz Kürdən, Kür Arazdan görürdü,
Günahları ağlayırdı dünyanın.

Bir ağızdan yumulmağı var idi,
Bulandısa, durulmağı var idi.
Bir sıradan qırılmağı var idi,
Silahları ağlayırdı dünyanın.

O kəslər ki, idrakından soyuldu,
Əsrlərin özülünə qoyuldu.
Nəsimisi, Füzulisi "oyundu", -
Allahları ağlayırdı dünyanın.

Yanırdılar, sönürdülər odunda,
Yorturdular, çapirdılar atında.
Ağlamırdı "dünən", "bugün" adında,
"Sabahları" ağlayırdı dünyanın.

Bizə çatdı mələkləri ağladı,
Gizli-gizli diləkləri ağladı,
Taleyində bələkləri ağladı,
Çıraqları ağlayırdı dünyanın.

Yol üstündə nəsilləri yixıldı,
İnamları - qəsrləri yixıldı.
Yalın əlli əsgərləri yixıldı,
Bayraqları ağlayırdı dünyanın.

1990

CAVAN BİR PƏNCƏRƏ

Cavan bir pəncərə
zillənib gözlərimin dalğınlığına.
Cavan bir pəncərə -
Məndən milyon illik məsafədə.
Dünyanın
milyon illik
vaxtı içindən,
ümidi,
arzusu,
baxtı içindən
keçib gələn
cavan bir pəncərə -
mənimlə üz-üzə,
göz-gözə;
Əlimi uzadıb
milyon illik məsafənin
güzgüsnə yazırıam:
"Cavan bir pəncərə -
ağlımdan,
fəhmimdən,
məni ciyərlərinə çəkən
Nüvə yüklü atmosferimdən
milyon illik məsafədə".
Məsafə
əlimdən
yaş balıq tək
sürüşüb çıxır,
vaxtı duymağə
vaxtim yox.
Cavan bir pəncərə

bayırdakı yağış
damlalarını
gözlərimin dalğınlığına
sixır.

Yağışı duymağa
vaxtim yox.

Özümü axtarışlarım
nahaqmış
milyon illik məsafədə;
əvvəlində yox idim,
sonunda görünmürəm.
Cavan bir pəncərə önündə
gözlərimin dalğınlığını
sixıram

bayırdakı yağışa.
Bulaniq sulardan
keçib gəlir
bayırdakı yağışın yolu.
Sular

ölü yumaqdan gəlir,
Sular torpaq yumaqdan gəlir.
Yorğun-arğın,

qanı qara yağışlar
Milyon illik məsafədəki
cavan pəncərənin
şəffaf təmizliyini
cırmaq-cırmaq edir.

Sular
milyon illik məsafənin
ışığından
axıb gedir...

1987

DÖZÜMÜN HEYKƏLİ

*"Qocalar evi" önündə
düşüncələr*

Yetmiş yaşlı anaların
qırx yaşlı uşaqları,
Qırixin içində yanmaq hədərdi!
Ayrılığın bir başında
dayanmaq hədərdi!
Yetmiş yaşlı ananın
ayrılığın o başında
Bükülə-bükülə dikələn qəddinə
səcdə edin!
Səsiniz
yaşınızın qırxında
qırılacaqsa,
qəlbiniz kövrəlib,
qırxında hıçqıracaqsa,
ananızın dizinə
dirənə-dirənə
Ay ışığına,
Gün ışığına dartinan boyunuzu
yaşınızın qırxında
görəcəksinizsə,
ayrılığın o başında
saxladığınız ananı
yetmişə çatmamış
qanadınıza alın!

Vallah, analar büruzə vermir
sizi dünya işığına
gətirdiyi günü.
Həmişə, həmişə
qəlbində gəzdirir
səsinizin-ününüzün,
ağ günlərinizdən ucalan
tüstünüzün
təsəllisini.
İşıqlı mənzilinizdən uzanan
yolların bir ucunu
dəstələyib əlinə,
analar qısılıb
sizli dərdinə,
kədərinə.
Yetmiş yaşlı
anaların
qırx yaşlı oğulları,
qırxın içində yanmaq hədərdi.

1985

DÖNÜB QAYITMARAM...

Bir də bu dünyaya gələsi olsam,
 Bir də qayıdası olsam dünyaya,
 Qadın olduğumu biləsi olsam,
 Şair olduğumu biləsi olsam,
 Ömrümü qaldırıb üşyan dünyaya,
 Dünyanın ömrümə gülləsi ollam.
 Bir də bu dünyanın suyunu içib,
 Minnət çörəyini dadası olsam,
 Arzumu, səbrimi qara daş kimi
 Ümid quyusuna atası olsam,
 Ömrümün cirmanan qoluna dönüb,
 O daşı quydan dartası olsam,
 Bütün inadımı, bütün arzumu
 O daşın səbrinə çatası olsam,
 Çatladası olsam daşı qəmimlə,
 Və görsəm mənimlə, bilsəm mənimlə
 Taleyin özü də ögeylilik edir,
 Bircə fəsilliyə, bircə anlığa
 Dönüb qayıtmaram dünyaya bir də.

Çıxb gedəcəyəm qılıü-qalından,
 Ömrə
 təmənnasız bir sürücüyəm.
 Çıxb gedəcəyəm,
 dünya malından
 Təkcə kədərimi götürəcəyəm.

1991

BİR GECƏDƏ İTƏN ŞƏHƏR

*Brüllovun "Pompeyin son
gecəsi" əsərinə*

Yatdığı gecədə qalib xanımlar,
Körpələr yatdığı beşikdə qalib.
Kefdə, əyləncədə qalib ağalar,
Nökərlər qapıda keşikdə qalib.

Gözlər
hədəqədən çıxdığı yerdə,
Güləşçi
rəqibi yixdiği yerdə,
Kəniz yaşı paltarı sıxdığı yerdə,
Siçanlar girdiyi deşikdə qalib.

O qız mələfəyə bürünüb qaçıր,
O oğlan xəlvəti sürünenüb qaçıır,
Bilinmir, ölümü, dirimi qaçıır, -
Xəstə can verdiyi döşəkdə qalib.

Körpə, anasını dartdığı evdə,
Müsafir təzəcə çatdığı evdə,
Küsülü qarılar
yatdığı evdə,
Küsülü qocalar eşikdə qalib.

Bu qırğın
səddini ötüb, deyəsən,
Zevs övladını udub, deyəsən.

Marsın dəcəlliyi tutub, deyəsən,
Amurun heykəli yesikdə qalıb.

Müqəddəs Yunona, bu nədir belə? -
Ağanın dizində uyuyur kölə.
Barişib - qovuşub dərə dağ ilə,
Yalqızlıq bir qotur pişikdə qalıb.

Bir şəhər qəbrini qazdırıb burda,
İzini-tozunu basdırıb burda.
Kefcil kişiləri asdırıb burda,
Şərab çəlləkləri köşkdə qalıb.

1986

ƏSGƏR GEDİR

18-21 yaşlı şəhidlərə.

Əsgər gedir -
Düşmən üstə hünər gedir.
Gedir,
onun bu gedişi
tuşlanmışdır güllələrə,
tuşlanmışdır ölümlərə.
Yol üstündə
ana demiş: "Çinar balam
gözə gələr".
Bibi demiş: "Beyni qandır, sözə gələr".
İsti corab,
isti əlcək toxumuşdu
ona nənə.
Gözdən-sözdən oğurlanıb
tapşırılmışdı dönə-dönə:
"Özünü də gözlə, bala,
oyun olmaz közlə, bala".
Əsgər gedir -
"qoy görsünlər,
bircə kərə vuruşmayan
nər oğlu nər
döyüşlərdə şirə dönər".
Əsgər gedir -
hədəf gedir,
ölümlərə,

güllələrə sipər gedir,
hədə gedir.
Yolu üstə Ay da çıxıb,
Gün də çıxıb.
Əl eləyib Günə, Aya,
Əl eləyib çiçəklərə,
şimşəklərə,
bulaqlara,
budaqlara -
"görüşənə qədər" deyib.
Tüstülərə "salam" deyib.
"Mən zəfəri Berlinəcən aparan bir
yolam" deyib.
Əsgər gedir -
çəkməsinin dabanında
hünər gedir,
hədə gedir.
Yer səksənir bu hədədən.
Həddi nədir, düşmən oğlu
düşmən özü
səksənməyə?!
Bu gümana,
bu inama küsənməyə?!
Əsgər gedir -
şəhərlərdən,
ümmanlardan keçib yolu.
Əsgər gedir -
ulduzlardan,
səmalardan keçir yolu.

O bu yolu
Berlinəcən aparacaq,
o bu yolu
Vətənə də qaytaracaq.
Qaytaracaq
kolxozuna,
fabrikinə,
zavoduna,
mədəninə.
O, bu yolu addımında
Kosmosa da aparacaq;
Orbitə də aparacaq,
ulduza da aparacaq.
Hələlik ki,
əsgər gedir düşmən üstə,
zəfər gedir düşmən üstə.
Sinəsini tikan belə çizməyibdir;
uğurludur qədəmləri -
uğursuzluq
ona yaxın gəlməyibdir.
Bəs nədir bu -
gurultudan qulaq batır...
Yermi uçur,
göymü batır?
Əsgər gedir,
getmir,
yatır...
Əsgər yatır
qan qırmızı torpaq üstdə,

Əsgər yatır
tüfəng üstdə,
daraq üstdə.
Sinəsində qıpqırmızı
Günəş yanır, arzu yanır,
inam yanır, atəş yanır.
Yatır əsgər -
Vətən yanır,
Yatır oğul -
ana yanır,
ata yanır...
Əsgər yatır -
sinəsində illər yatır, gülələr yatır.
Əsgər yatır -
sinəsində məşəl yanır,
ulduz yanır.
O illərin arxasında
bir qız yanır...

1978

QARŞIDA SƏRHƏDLƏR

Bir arzu yol tutub qaçırdı məni,
Mən onun dilində tövbə kimiydim.
Bu səfər çiynində aşırdı məni,
O taylı-bu taylı heybə kimiydim.

Sevincim üzümdən axıb gedirdi,
Gedirdi gözümü yorana qədər.
Yollar sərhədləri yixib gedirdi,
Gedirdi həsrətin sonuna qədər.

Elə bil çoxdanın tanışı idik,
Bu yolla getmişdim arzularımda.
Bütün ağrılarda yanaşı idik,
Osa - mənim alın yazılarımda.

Mən onun yolcusu, osa - qanadım,
Aydın səmasından ötüb keçirdim.
Qaçıb bir ömürlük "həbsxanadan",
Dağını, düzünü qucub keçirdim.

Özümə bənzəyən soydaşlarımı
Bir ömür səsləyib silkələmişdim.
Yaxşılı, yamanlı yoldaşlarımı
Ayıldıb-ayıldıb yürgələmişdim.

İndi yaxınımı uzaq bildiyim,
Əlimi uzatsam, gülün üzərdim.
Hələ dünənəcən yasaq bildiyim
Körpüsün adlayıb, gölün üzərdim.

Əfsus xəyalımdı yenə bu səfər,
Otaylı-butaylı heybə kimiyəm.
Qarşında sərhədlər, qarşında sədlər...
Yenə bir ümidi tövbə kimiyəm.

1995

AĞRIYA AÇILAN QOL

*Milli qəhrəmanlarımızın
unudulmaz xatirəsinə*

Dinlədim çox nəsihəti, öyüdü,
Çox nağıllar sehirlədi ağlımı.
O da məni belə doğub böyüdü,
Böyüdü ki, böyüdüm öz ağrımı.

Böyüdü ki, qol-qanadım qırılsın,
Əl-ətəyim,
böyür-başım olmasın.
Qalalarım, şəhərlərim qurulsun,
Daş üstündə, fəqət, daşım olmasın.

Lal-kar olub mən boyda bir fəryada,
Mən adda bir faciəyə kor olsun.
Haqq ovcumu mən açanda hər yada
Qoşun-qoşun ümidlərim qırılsın.

Böyüdü ki, əsgər olub, kin olub,
Bu dağlarda bu düzlərdə göyərim.
Küçə olub, döngə olub, tin olub,
Xırpalansın, xirdalansın dəyərim.

Böyüdü ki, çiçək bilib əkdiyim
Qanqal olub,
sifətimə qabarsın.
Öz başıma qapaz olsun təkliyim,
Öz əllərim öz kökümüz qoparsın.

İndi daha nə nəsihət, nə öyünd?
İndi daha "qana-qandır" harayım.
"Öz əlimlə" tale məni çox döyüb,
"Öz əlimdən" səngər düşüb araya.

Budur, yenə ətəkləyib qisməti,
Sərhədlərə dirsəklənən mən oldum.
Hansı səmtdə bir qasırğa kişnədi,
Yumruqlanan, dümsəklənən mən oldum.

Çox dinlədim bir səbirli öyüdü,
Çox nağıllar sehirlədi ağlımı.
O da məni döyə-döyə böyüdü,
Böyüdü ki, böyüdüm öz ağrimi.

1994

MÜHARİBƏ

Qalxdım sümük-sümük, dikəldim mil-mil,
Sökdüm ilmə-ilmə gözümdən yaşı.
Siyirdi qolunu içimdə bir kin,
Çökdüm intiqama ayaqdan-başa.

Çökdüm günlərimin ayaq səsinə,
Çökdü, dabanımda vurdu ürəyim.
Tankların, topların oyaq səsinə
İçimdə min qala qurdı ürəyim.

Məni səngər - səngər qurşadı bu yer,
Hər səngər içində əsgər göyərdi.
Çiyində yaralı daşdı bu yer,
Hər yaradan təzə səngər göyərdi.

Xəyanət alağı-çolağı artdı,
Astarı üz oldu mələklərin də.
İşbazın, itbazın yalağı artdı,
Göynədim dışimdə, biləklərimdə.

İsticə otaqlar deşdi gözləri,
Bomba çalasına meyillər artdı.
Tale ulduzları, bəxt əkizləri -
Qızların boyunda meyidlər artdı.

Meyid qamətində şəhidlər artdı,
Ağlar söyüdlərlə bəzəndik, yetər.
Söyüşlər, təhqirlər, təhdidlər artdı...
Yetər bir bu qədər "təzəlik", yetər.

Təzədən-təzədən bəxt açan olluq,
Qəzəbə - nifrətə dolluq təzədən.
Bir ömrə qazmaçı, saxtaçı olluq,
Təzədən dirilib, öllük təzədən.

Sıldırıım böyründə, qaya qasında
Təkayaq olarıq, təkqol olarıq.
Yurdum sərhəd-sərhəd ayaq açanda
Tank ayaq olarıq, topqol olarıq.

Qalxdıq sümük-sümük, dikəldik mil-mil,
Sökdük ilmə-ilmə gözdən bu yaşı.
Siyirdi qolunu içimizdə kin,
Çökdük intiqama ayaqdan başa.

1993

KÖÇ

Vallah, çox qəribə bir iş idi bu,
Nə yazdı, nə payız, nə qış idi bu.
Ağrısı qıçında bir köç idi bu,
Qalxırdı, enirdi dağ yollarıyla.

İnsandı, şeytандı qovan bu köçü.
Harda itirmişdi karvan bu köçü?
Yamanlıq etmişdi ünvan bu köçü,
Ölüb-dirilirdi sağ yollarıyla.

Sıldırıım bilmirdi, qaya bilmirdi,
Huşunu keşikçi qoya bilmirdi.
Ölürdü, ömrünə qıya bilmirdi,
Qalırdı, kəfənə bağ yollarıyla.

Qarğışdan, nalədən tutqundu göy də?
Niyə hikkəsini udqundu göy də?
Gurladı, olmaya satqında göy də
Yağmuru, dolusu ox yollarıyla?!

Bu köç bir millətin yarası idi,
Qocası, cavani, qarısı idi.
Qaçan ürəyinin parası idi,
Parası qalmışdı haqq yollarıyla.

Bir elat qaçqındı, bir el qaçırdı,
Güçündə aldanmış bir sel qaçırdı.
Zülmün zirvəsindən bir yol qaçırdı,
Qaçırdı səmanın ağ yollarıyla.

1994

SEÇMƏK OLMAYIR

Vallah, gülməlidir dünyanın işi,
Mələyi, şeytanı seçmək olmayı.
Düzlüyün, mərdiliyin zamanı keçib;
Doğrunu, yalanı seçmək olmayı.

Baş ayağa düşüb, ayaq baş imiş,
Hakimi, məhkumu qarındaş imiş.
Yaş quruya çıxıb, quru yaş imiş,
Kotanı, malanı seçmək olmayı.

Oğrunu, cəsusu taxtda görərsən,
Vicdandan, qeyrətdən axta görərsən.
İmzani, möhürü saxta görərsən,
Yığımı, talanı seçmək olmayı.

Haramın, halala çıxmağı varmış,
Torbanın xarala çıxmağı varmış.
"Yox ol"un "var ol" a çıxmağı varmış;
Öləni, qalanı seçmək olmayı.

Milisi cibgirdən xərclik istəyir.
Cibgiri milisdən dinclik istəyir.
Alimi tülküdən biclik istəyir,
Qatili, qurbanı seçmək olmayı.

Əyilib torpağa düzlüyün başı,
Böyüyü, kiçiyi yolunu çəşib.
Qocası, cavani bağribadaşdı,
Şagirdi, ustanı seçmək olmayı.

Əcəb gunə çıxıb hali insanın,
Çevrilib, deyəsən, valı insanın.
İçini tənhalıq alıb insanın,
Qoynunda ilanı seçmək olmayıır.

Hörülüb torunda min bir oyunu,
Hüquqlar dırnaqdan başa soyulur.
Hamı bir-birinə cəsus qoyulub,
Dovşanı, tulanı seçmək olmayıır.

Bir yanda harınlıq quduzlaşıbdır,
Bir yanda kasıbılıq quzulaşıbdır.
İnsan bir böcəkçə ucuzlaşıbdır,
İçində üsyanı seçmək olmayıır.

1984

DAĞLAR DİLƏ GƏLDİ

Günlərim-sixıntı,
Ömrüm-sixıntı,
Sığındım bir ellik qəmə siğındım.
Sixıldım bir dünya qayğılarımı,
Yığıldım qoluma, ayaqlarımı.
Ayıma, günümə, anima kimi,
Dərimə, etimə, qanıma kimi,
İçimdən fişqiran andıma kimi
Büzüşə-büzüşə yiğildim mən də,
Qırışa-qırışa yiğildim mən də.
Başımın üstündə qocalıq-bulud,
Ayağım altında torpağım - ulu.
Gözümdə bir ulu bulud ağladı,
Canımda bir ulu ümid ağrıdı.
Qalxdım sümük-sümük
el ayağına,
Diz-diz, vətər-vətər
bu yaza çökdüm.
Süründüm bir qaçqın
sel ayağına,
Ömrümdə şaxtaya,
ayaza çökdüm.
İçimdə, çölümdə ağrıya qarşı,
Bu quduz varlığı, yağıya qarşı
"Məni bir mərmiyə döndər" çığirdım.
Allahı çağırdım, haqqı çağırdım.
Bu dinim, imanım cavab vermədi.

Yasnim, Quranım cavab vermədi.
Fəqət mənə qarşı axan kütlənin,
Şığryan, kükərəyən, çaxan kütlənin
Yolu geri döndü - düşmənə qarşı.
Döndü bu qırğına, şivənə qarşı.
Hər qol bir avtomat,
hər yumruq - bomba,
Hər ürək - qumbara,
hər əl bıçaqdı.
Mərmiyə dönmüşdü sözüm də onda,
Düşmən yuvasını partladacaqdı.
Bu nə yuxu idi, bu nə həqiqət,
Bu məni ağrıdan bir azar idi.
Mənim ümidi də,
mənim təbim də
Təpədən - dirnağa intizar idi.
İntizardan doğmuş bir ümidi bu,
Məni didim-didim diddi, uddu bu.
Yaxın duracağın ağrılарını,
Yaxın girəcəyin qayğılarını
Daşında ot kimi göyərtdi, getdi,
Yolunu at kimi səyirtdi, getdi.
Uzaqda, hardasa, yol kənarında,
Bəlkə də bir qutlu il kənarında
Qəlbim məkir-məkir sancı sinəmi.
Ağrı süngülərə açdı sinəmi.
Qıvrıldım, yumruq tək düyülüüm barı,
Özüm - öz əlimlə döyülüüm barı.
Döyüldüm, sıfətim, başım qalmadı.

İzimdə qanım tək daşqın qalmadı.
Cırıldı göylərin yaxası bu an,
Çaxdı qanlı-qanlı ildirimləri,
Bu qan şüləyindən, qan işığından
Qopdu qayalarım, sildirimlərim.
Yollarım, izlərim lehmə qan oldu,
Lehmə üsyən oldu başımda tüküm.
Əlimdə, gözümdə intiqam odu,
Sıçradım içimdən mən yekə-yekə,
Sıçradım sözümdən mən ağa-ağa,
Sıçraya-sıçraya qalxdım ayağa.
"Qalx" dedim, bir ordu qorxu duruxdu,
"Qalx" dedim, bir odlu qorxu darıxdı.
Darıxdı içində mütiliyinə,
Darıxdı kütləşən itiliyinə.
İçindən çıxmaga yollar aradı,
Budayıb çapmağa qollar aradı.
Harayı köksündə daşlaşan dağlar
"Siz qalxin" dedilər -
"yol bizdən olsun!
Hünər bizdən olsun, qol bizdən olsun!"
"Siz qalxin" dedilər,
"qalxin" dedilər...

1996

Bir mən ünvanlı sevdanın,
Hələ ki, canlı sevdanın,
Bir dəliqanlı sevdanın
Əlində ağacam daha.

Vurdu, yixildim ömrümə,
Daşib, yiğildim ömrümə.
Söz-söz sıxıldım ömrümə,
Qupquru qaxacam daha.

Çıx yoluma, atam, anam, -
Güman, yenə adam olam.
Gedirəm ki, Adəm olam, -
Təzə dünya açam daha.

1997

Bu taleyin baltasına
Başım məndən qabaq qaçır.
Bəxtin taxtından enməyə
Tacım məndən qabaq qaçır.

Qapayın məni gözümdən,
Yığın adımı izimdən.
Bezib oğlundan, qızından,
Yaşım məndən qabaq qaçır.

Nə harayam, nə sədayam,
Oyan, dağım, eşit qayam.
Daş üstündə dayanmayan
Daşım məndən qabaq qaçır.

1995

Həyat ölümlə qolboyun,
Adam oyanmaq istəmir.
Bu necə yuxudur, fələk? -
Yatan oyanmaq istəmir.

Başımız igid qalıdır,
Haqqı alınmaz qaladır.
Qismət qaraçı falıdır,
Açan oyanmaq istəmir.

Ömür - ölümdən betərdi,
Gedən canını qurtardı.
Bu necə "dadlı" kədərdi -
Batan oyanmaq istəmir?

1994

Dənlədim haqqı dən kimi,
Sümürdüm ömrü qənd kimi,
Sözümüzün üstdə and kimi
Əlimi qoyub gedirəm.

Ünvan oldum hər işinə,
Qarışmadım şər işinə.
Bu dünyanın gərdişinə
Gözümüz döyüb gedirəm.

Kimdi yıxan, kimdi quran, -
Daha karam, daha koram.
Ümid qırıb, inam yoran
Dünyadan doyub gedirəm.

1997

YOLUM

Göynədim ağrım dolusu,
Dikəldim haqqım dolusu.
Ümidim, baxtım dolusu
Səbrimdən qayıdır yolum.

Bir ağlar ünvanı görüb,
Dərdində ümmanı görüb.
Gedib o dünyani görüb,
Qəbrimdən qayıdır yolum.

Haqqın gözündən keçəli
Atıb üstündən əcəli.
Nə usanır, nə dincəlir,
Əsrimdən qayıdır yolum.

1994

Biz yazdıq sizdən ötürü,
Halal xoşunuz, götürün.
Ya saxlayın, ya itirin,
Dünya bizdən ötdü daha

Necə danaq? Necə susaq?
Ağlımızdan necə küsək?
Ağrısını qısa-qısa
Ömür gözdən itdi daha.

Gəldi nökərli - ağalı,
Aldatdı bizi qoğalı.
Vaxt özü çəkib siğalı,
Gözümüzü örtdü daha.

1993

Qəm harayçım, dərd əlacım, -
Kimə deyim, kimə açım?
Özüm əkdiyim ağaçın
Qolundan asdilar məni.

Ümid ki var, cin qoynudu,
Qııldım, ağlım oynadı.
Bu yoxuş dəvə boynudu,
Yolundan asdilar məni.

Öz əlimdi, öz ətəyim,
Yad görmədim özüm təki.
Bir ilgəyin gözündəki
Ölümdən asdilar məni.

1997

Çıxar quyudan səbrini,
Quyuda səbrin damladı.
Səbrimizi doldurmağa
Daha quyu da qalmadı.

Genəldi səbrin quyusu,
Uzandı tədbir quyusu.
Ömür - bir qəbir quyusu, -
Ha çökdüm, dibi dolmadı.

En içində quyu-quyu,
Qal içində ömür boyu.
Qardaş, niyə bitmir oyun? -
Odamı Nuhdanqalmadı?..

1994

Səbrimiz alıb çiyninə
Yük kimi daşıdı bizi.
Fələk zaman qaşovuya
Daradı, qaşdı bizi.

Öldük, ölümə biganə,
Canda zülmə biganə,
Sənətə, elmə biganə, -
Yer necə yaşadı bizi?

Bəxt verdisə, ilmələdi,
Taxt verdisə, pillələdi,
Elə durub sillələdi
Dünya öz yaşıdı - bizi.

1994

YOX SƏNƏ

Gorda çalan toyçu kimdi?
İynə kimdi, qayçı kimdi?
Bir gör ov kim, ovçu kimdi? -
Ovundan fayda yox sənə.

Əlin yetmir ətəyinə,
Yem olmusan köpəyinə.
Tut ovcunu kəpəyinə,
Unundan fayda yox sənə.

Dərd nə demək-qanan yoxsa,
Can-can, el-el yanın yoxsa.
Çəkməyə qəlyanın yoxsa,
Qovundan fayda yox sənə.

1997

Öldüsü qaldıdan betər,
Sona çatırmış bu ömür.
Başına tutdu hər yetən,
Demə çətirmiş bu ömür.

Adı qalibdi quruca,
Onu da dartıb qıracaq.
Bu da sonuncu duracaq,-
Kimi gətirmiş bu ömür?

Səfərlər qatıb başını,
Hey yiğisir, hey daşınır.
Qaldırın o başdaşını,
Görün yatırımı bu ömür?

1998

QUZU

Nə papaqlıq dərisi var!
Gör nə qədər hərisi var.
Bu quzunun mərəzi var,
Boğazı başından qaçacaq.

Qıvrımında göz qıvrılıb,
Nəfs qıvrılıb, söz qıvrılıb.
Bir gün deyən düz qıvrılıb
Əyin-başından qaçacaq.

Dünyaya bir bağla gəlib,
Əlində bıçaqla gəlib.
Bir gün özü agıla gəlib
Körpə yaşından qaçacaq.

1998

Bu günü də başımdan
Götürdüm papaq kimi.
Atdım ömrün gözünə
Bir ovuc torpaq kimi.

Yer verdi öz yanında
Basdırıldığım dərd mənə.
Onu çox nazlamışdım
Üz tutanda hər mənə.

Açıb ovcunu qismət -
Ac gözləri doyura.
Mənsə dilənci bilib
Ovcuna pay qoyuram.

1998

Çıxdım ömür yoluna,
Tale girdi qoluma.
Dost adından qurulan
Kələk öldürdü məni.

Daşa döndü yastığım,
Dosta dəydi atlığım.
Minnətini daddığım
Çörək öldürdü məni.

Nifaq düşüb araya,
Az axtarıb arayın.
Təkəri dərd sariyan
Fələk öldürdü məni.

1998

Yol gözləmək asan deyil,
Hər tüklənən aslan deyil.
Kəsdikcə qısalan deyil
Dünyanın dərvish yolları.

Bəlkə ona qısa düşüb,
Bu ömürdən ası düşüb.
Əlindən əsası düşüb,
Ölçür bu sərxoş yolları.

Duman durub çəndən qabaq,
Cəsəd vardı candan qabaq,
Sınayıblar səndən qabaq
Bu ürəyi daş yolları.

1996

Dünya əzabım boyudu,
Gah qızdı, gah da soyudu.
Dünən verdiyi öyüdü
Bu gün bəyənə bilmədi.

Elə vurdu ki, düyüni,
Acdı gözü, coşdu kini.
Öz boyuna biçdiyini
Özü geyinə bilmədi.

Üzündə yurd üzü vardı,
Əlində ordusu vardı.
Hakimi, oğrusu vardı,
Di gəl öyünə bilmədi.

1990

Ölümü ondan qoparın,
Qoparın ondan zülümü.
Bu xəbərin, bu çaparın
Bağlayın ondan yolunu.

Yolu özündən sonradı,
Yolundan əvvəl gələnin.
Bu dünyadan imkanına,
İnsanına ər gələnin.

Yol ömrüdür dünyamızın,
Yazısı tanrıdan gəlib.
Əvvəl insanı yaranıb,
Tanrısi sonradan gəlib.

1993

BU SÜKUT

Bu sükut kimdə oxuyur,
Dartılmış simdə oxuyur.
Bəs niyə bəmdə oxuyur? -
Bu sükutun zili yoxmu?

Bir göz qəzəbə tuş gəlib.
Ağrı-əzaba tuş gəlib.
Bəlkə həsədə tuş gəlib -
Bir dilənsin, dili yoxmu?

Qolu qalxmır varam desin.
Qana dolub yaram desin.
Halal demir, haram desin,
Arxasında eli yoxmu?

1994

Yıxıldı dərd zirvəsindən,
Bəxtinin mərd zirvəsindən.
Ömrünün qart zirvəsində
Durmağa hökmü çatmadı.

Qamarladı yekəsindən,
Keçmədi bir tikəsindən.
Bir qulağı hikkəsindən
Burmağa hökmü çatmadı.

Fərman dizinin üstündə,
Əli gözünün üstündə.
Bircə sözünün üstündə
Durmağa hökmü çatmadı.

1993

DAHA NƏYƏ SEVİNƏK

Deməyə sözümüz yox,
Döyməyə gözümüz yox,
Cırmağa bezimiz yox,
Daha nəyə sevinək?!

Daha nəyə sevinək,
Nəyimiz var, itirdik.
Ömrümüzü bitirdik,
Ölümümüzü götürdük.

Daha nəyə sevinək, -
Bir gərdişin oyununda
Ötürdülər boynumda...
Əlim qaldı qoynumda...

1999

QOCALIB

Qocalıb bu dünya, qocalıb yaman,
Bu yaz da, bu yay da, bu qış da qoca.
Bu göydən çı�nən yağış da qoca.
Qoca bir müğənni, qoca bir mahnı,
Yığışıb qocalar...
Alqış da - qoca.

Qocala-qocala qalıb çöl-bayır,
İçimdə bir qoca -
O da ağlayır.
Qocalıq büzüşür böyür-başında...
Yenə ciyinlərdə son mənzilinə
Neçə yük daşınır -
qoca daşınır...

1998

DAHA BU DÜNYANI

Daha bu dünyani vecinə alma,
Daha bu dünyadan çək nəzərini.
Dolu bazarından heç nə alma,
Geymə paltarını, çəkmələrini.

Yemə çörəyini, içmə suyunu,
Ağlama yasını, öymə toyunu.
Neyləyir bu dünya sən tək oyunu,
Neyləyir bu dünya sən tək dəlini?!

Çıx yoluñ ağına, bozar bozuna,
Qarış palçığına, səril tozuna.
Nə bir findığına, nə bir qozuna
Axıtma alnının inci tərini.

Eləavaşına doğru yürü, get,
Bəxtinə it hürüb, çäqqal hürüb, get.
Səni qismətin də koru görüb, get,
Get, say taleyinin zərbələrini.

Duygunu kökləmə, yaxşı nəyindi?
Xeyir də söyləməz baxıcı, nəyindi?
Kiminsə gətirib naxışı, nəyindi? -
Alıb xeyirini, satıb şərini.

Ağrıma təknəsi boş qalanlara,
Söz üstdə çənəsi boşalanlara.
Get qoşul əlinə daş alanlara,
Sən də aş səddini, yix çəpərini.

Zülmət nə, işiq nə... Xeyri də yoxdu,
Düz olmayan yerdə əyri də yoxdu.
Görürəm taleyin meyli də yoxdu
Tökə başımızdan simüzərini.

Qızda qız işi yox, oğulda oğul,
Dünya qisas doğur, xəyanət doğur.
Bu hayda səninlə mənə nə ağıl, -
Bu hayda sayan yox it dəftərini.

1997

DÜNYANIN

Ölçülər, mizanlar pozulub gedir,
Namuslar hərraca düzülüb gedir.
Uranı, almazı, qızılı gedir,
Nə yaman qarışib başı Dünyanın?!

Kəsib bənd-bərəni iştahigenlər,
Çolmaya-çocuğa nikahigenlər.
Günahkar arayır günahigenlər,
Tükənib göyündə daşı Dünyanın.

Hara dönürsənsə, hərzədə, hayda,
Yalanı, palanı - sahmanda, sayda.
Belədi intizam, belədi qayda,
Gəlməyir, gəlməsin xoşu Dünyanın.

Dördəlli yapışdin, əlin gedəcək,
Ağıllın yerinə dəlin gedəcək.
Bəzənib-düzənib, gəlin gedəcək,
Deyəsən yox daha işi Dünyanın.

Çəkib ətəyini susur ədalət,
İnsafdan, mürvətdən qısır ədalət.
Ay künclə-bucaqda yesir ədalət,
Dolub-daşmadadır döşü Dünyanın.

Qıvrılır yüz yerdən, sınır yüz yerdən,
Əyrisi düzünü əyir düz yerdən.
Zillənib göyünə min-min göz yerdən,
Hansı səmtə qonub quşu Dünyanın?

Dərd açdın, əyilib dizini ovur,
Yuxusuz çığa tək gözünü ovur.
Əlaca yolu yox, üzünü ovur,
Elə bil ağrıyır dişi Dünyanın.

Bir gün ağladındı, bir gün güldürən,
Pəncərədən qaçıq qapıdan girən.
Mizan - tərəzisi nə çəkir görən
Gözünə döndüyüm kişi Dünyanın?!

1998

Tarazlayıb tərəzini,
Pendirini, kərəsini,
Qurub mizan-tərəzini
Məni mənlə bələn Dünya.

Ruhum qanadlanıb - uça,
Hamilədir bu od-oqaq.
Məni təzədən doğacaq
Mənə qədər olan Dünya.

Kimdi səndə yürgələnən,
Bəxt əlilə dürgələnən?
Aç ovcunu hər gələnə,
Dilən, Dünya, dilən, Dünya.

1996

YAXŞIDIR

Bugünə də sevin elə, şükr elə,
Az şivən et, az asilan, küfr elə.
Hər qismətə açılmayırlar süfrələr,
Allah verən, Allah bilən yaxşıdır.

Bu çapılan, yağmalanan haramlar
Yağmaçının sinəsində vərəmlər.
Şər yeriməz, belə deyib ərənlər,
Qismət nəsə, Allah bölən yaxşıdır.

Keçilməzdı Tanrı çekən çəpərlər,
Qismət yoxsa, əlindən də qaparlar.
Bu dünyanın malına az qubarlan,
Halal-haram, haqdan gələn yaxşıdır.

Çox himlərə qıcıq oldu əlimiz,
İtkilərə açıq oldu əlimiz.
Tumar oldu, bıçaq oldu əlimiz,
Neyləyəsən, bəlkə belə yaxşıdır.

Oyun-oyun çözələdin, yumaqdı,
Min nağdı var, - bir nisyəyə yamaqdı.
Bəla deyil, başımızda çanaqdı,
Çatlamasa, demək hələ yaxşıdır.

1990

BİR AZ DA

Dayanım bir az da, dözüm bir az da,
Bir az da səbrimin dizinə çöküm.
Yığılsın dünyadan gözüm bir az da,
Bir az da yiğilim, özümə çöküm.

Nəfsimdən, hirsimdən bir iz qalmasın,
Bir az da köhnəltsin yazımı dünya.
Əslimə, kökümə həris qalmasın,
Onsuz da çəkməyib nazımı dünya.

Bir kölə ömrüdü, alsın, aparsın,
Kimin sevinciyəm mən innən belə?
İzimi-tozumu yolsun aparsın,
Aparsın səsimdən, ünümdən belə.

Ağlayıb, sizlayan olmasın daha,
Olmasın gözümüzün torpaq həsrəti.
Yolumu gözləyən olmasın daha,
Aparım özümlə bu dağ həsrəti.

Dünyaya gəlişim yük olmayıbdır,
Gedişim ciyindən enən yük olsun.
Təkliyim özü də tək olmayıbdır,
Məzara enən də həmən yük olsun.

Dərdlərim ağrı tək çıxsın canımdan,
Qopsun hissərimdən etibar, inam.
Görüm ki, köçürəm Yer ünvanımdan,
Görüm ki, qopuram Dünya yaşımdan.

Hələ ki, bir az da, bir az da dözüm,
Dünya qiyafəmi söküm bir az da.
Bir az da səbrimə qatlansın dizim,
Hələ ki, özümə çöküm bir az da...

1998

Dur, sənə qurban olum.
Dünənin bugünə qaldı.
Qaldı bu günə gözünün yuxusu,
Qaldı göz yaşların -
gözlərin dolusu.
Bir də,
bir də
ölə bilməmək qorxusu.
Çək ətəyindən o ümidin də,
Qoy birdəfəlik bilsin
Onun deyil bu dünya,
Onun deyil.
Dur, sənə qurban olum,
al əlindən ölümün
o badəni çək başına.
Dəyməz bu dünya
bircə damla göz yaşına,
dəyməz.

1990

Bir yuxuya yozulmadıq,
Bir qayaya yazılmadıq.
Bir sinəyə qıslımadıq,
Dünya təptəzə qalacaq.

Sevgi də üzdən gedəcək,
Oğuldan, qızdan gedəcək.
Nə gedir, bizdən gedəcək,
Nə qalır, sizə qalacaq.

Cibini açdın, toyun var,
Qolunu açdın, oyun var.
Ətdən,sümükdən nəyin var,
Beş arşın bezə qalacaq.

1998

TALE

Düyü olacağıq, dən olacağıq,
Bir ovuc ümidi bənd olacağıq.
Gah şəhər, gah dönüb kənd olacağıq,
Olammayacağıq özümüz daha.

Başımız enəcək əllərimizə,
Günümüz dönenəcək illərimizə.
Xatırə qonacaq yollarımıza,
Qonammayacaqdır izimiz daha.

Elə çökməmişik kədərimizə,
Keyfimiz yükلنə kəhərimizə.
Şükür edə-edə qəhərimizə,
Yanammayacaqdır üzümüz daha.

Biz boyda bir daşa dözən dünyadır,
Gözlərdə bu yaşa dözən dünyadır.
Ürəklərdə qısa dözən dünyadır,
Dözəmməyəcəkdir sözümüz daha.

Qaralan Günəşdir, qanımız deyil,
Soyuyan torpaqdır, canımız deyil,
Bizi doğanlar da anamız deyil,
Belə yazılıbdır yazımız daha.

1995

BU AXIN, BU SEL

Bu axın hırsını gəmirən idi,
Ağlını hissini gəmirən idi.
Yatırdı -
istəyi, arzusu qında,
Yatırdı bəxtinin uzaqlığında.

Haçansa coşası hiddəti vardı,
Kimdəsə, dünyanın harasındasına
Yanası, sönəsi nifrəti vardi.
Vardı minillərdə itən harayı,
Vardı əsrləri ötən sədasi.
Bu sel -
şamlığında, çıraqlığında...
Yatırdı bəxtinin uzaqlığında.

Çiyni öyrəncəli keşməkeşlərə,
Ömrü əyləncəmi keşməkeşlərə? -
Daha boğulmağın yeri deyildi;
Bu sel dözümündən partlaya bildi,
Bu sel özülündən ayrıla bildi.
Bu sel yuxulara axdı birinci,
Hissə, duyğulara axdı birinci,
Axdı ağıllara, cəsarətlərə,
Axdı sinirlərə, əsarətlərə,
Bu seldə yuyuldu münasibətlər...

Bu selin arası kəsilməz daha,
Sədasi, ədasi əksilməz daha.
Əskilər, kasıbin köcü-külfəti,

Əskilər dünyanın sevgi ülfəti.
Əskilər ədalət istəyənləri,
Damlarda göyərçin fitləyənləri.
"Gəldiyin ünvana, gəldiyin günə

Qayıt" deyənləri, "dön" deyənləri
əskilər,
ancaq...
Ovuclar, çiyinlər birləşə, bəlkə,
Qitələr, iqlimlər birləşə, bəlkə,
Birləşə vicdanın ağrı qütbləri,
Zərrənin, ümmanın qayğı qütbləri -
Dünyanı ən əziz övladı bilə;
Bu axın yerində donub dayana,
Sevgiyə, şəfqətə dönüb dayana...

1982

BELƏCƏ YAŞARAM

Hisslər idrakımı salsa kəməndə,
 Bir kövrək sözdən də uşaqlaşaram.
 Qalar heyrətimin əli çənəmdə,
 Bu gündən, sabahdan uzaqlaşaram.

Yaşaram içimdə neçə ki, varam,
 Ayları, illəri birdən ötərəm.
 Keçmişə bir xırda qapı açaram,
 Sabaha bir böyük qapı örtərəm.

Bir xırda varlığa yerləşə bilsəm,
 Yaşaram dünyanın kiçikliyində.
 Bir vaxt təbiətlə birləşə bilsəm,
 Bitərəm ən gizli çiçəkliliyində.

Nəğməsi olaram büllur çeşmənin,
 Sözsüz oxuyaram, səssiz axaram.
 Dünyaya hər ildə bir bənövşənin
 Məhzun gözlərindən baxar, baxaram.

Beləcə qovuşar təbiət mənə,
 Beləcə yaşaram təbiətimdə...

1973

MƏNİ GÖZLƏYİR

Ora mənim könlümün quşu qonub, ay ana,
 Ora mənim ömrümün huşu qonub, ay ana.
 Məndən əvvəl gör neçə qonşu qonub, ay ana.
 Çəpəri gələcəkdə, mehvəri gələcəkdə, -
 O yer məni gözləyir.

Nə yaşıl bir çəmənlik, nə çiçəkli bir düzdür,
 Keçmiş, gələcəyi qərəzsizdir, kinsizdir.
 Gediş-gəlişdən uzaq, o yer səssiz, ünsüzdür.
 Bomboz bir təpə üstdə,
 Sonsuz bir təpə üstdə -
 O yer məni gözləyir.

Qara yellər qoynunda sızlayar qarı kimi,
 Üç-dörd ulğun kolunda inləyər sarı simi.
 Qarışqası, qarğası səpilər dari kimi,
 Bir əlcə kiçilibdir,
 Boyuma biçilibdir, -
 O yer məni gözləyir.

Hardan-hara yol keçdim arzuların köçündə,
 Neçə fəsil yaşadım dörd fəsilin içində.
 Ümidlərin puçunda, ümidlərin heçində
 Son ümidim, pənahım,
 Son gümanım, son ahım -
 O yer məni gözləyir.

Mən belə deməmişdim mənzil başında axı,
 Niyə on səkkiz yaşım belə günahkar baxır?

Onun isteklərini puç eyləyən bir çağı
Atıb getməyə hazır,
Satıb getməyə hazır -
O yer məni gözləyir.

Ay ana, topaq altı ruhun nəşəsidirmi?
Bir de görünüm Günəşin nuru düşəsidirmi?
Sənin yanın, ay ana, cənnət guşəsidirmi?!
Ondan qeyri bir yanda
Gözüm yox, tamahim yox,
Bu cüzicə gümanda cüzicə günahım yox...
O yer məni gözləyir.

1980

AXIR BU ÖMRÜN DƏ YERİ...

Qoy cəhənnəm olsun! Bu gəliş - heç nə.
Onu yer üzünə qısqandı ruhu.
Saldı sərtliyinə, dəcəlliyyinə,
Quruca adına küsəndi ruhu.

Nə adla gəlmişdi, nə üzlə gedir?!
Nə bilim, neçənci gəlişıydi bu.
Bir dərdli-ələmli cehizlə gedir,
Kiminlə alışi-verişiydi bu?!

Çölündən qəlbinə axan qəm idi,
Yanırkı, bişirdi qəm qazanında.
Gözünü açırdı - dünya qan idi,
Gözünü yumurdu şər qazanırdı.

Bir özgə dil ilə dinirdi deyən,
Onu duymurdular, ona yaddılar.
Dünyanın gözünə damırkı deyən,
Onu gözlərindən silib atdilar.

Dərdə açılmışdı, taybatay idi,
İnsaf qapısından yoldu özünə.
Hamiya paylandı, ürək pay idi,
"Ürəkçatmazlığı" qaldı özünə.

Elə boş-boşuna çırpinır indi,
Hamı tərk eləyib, boşdu ürəyi.
Yovuşmur, yapışmur, çırplır indi,
Yetəni ağridır, daşdı ürəyi.

Bu nə gəliş idi, bu nə gedışdı? -
Bir çiyin bu Dünya, biri O Dünya.
Axır bu zülmün də sonu yetişdi,
Axır bu ömrün də yeri - O Dünya.

1999

MÜRACİƏT

Şəklinin gözündə təbəssüm donub,
Ondan öyrənəsən gülməyi bəlkə.
Nə sən - bu dünyanın əvvəli - sonu,
Nə mən - bu inamla dünyaya sərgi.

Yaxşıya, yamana dil verən bizik,
Bizik "var"ın - "yox"un əzabkeşləri.
Dünya matahını vitrinə düzüb,
Udqunma,
hani bəs səxavət əlin?!

Hər yandan "insana məhəbbət" yağır,
Yağır dəllalların öz mizranları.
Kimə - qulağının tanası ağır,
Kimə - çiynindəki söz nizamları.

Ağrıdan üz-gözü dönüb fələyin,
Harına - mükafat, fağıra - cəfa!
Bugünə "sabahın yolu" deməyin, -
Bugünün dünənə dönməyi də var.

Uranı Quran tək bağırına basan
Ölkələr qıvrılır qəzəb içində.
İnsana məhəbbət, əslinə baxsan,
İnsana nifrətdir təzə biçimdə.

Dünya -
dözümsüzlük məngənəsində
Günəşin, havanın dözümü üstdə.

Dünya - ölümsüzlük təntənəsində;
Dünyanın ölümü - gözünün üstdə.

İnsandır qırılan - arıt tək, quş tək,
"İnsana məhəbbət" - əsrin göz yaşı.
Raketlər udduğun havanı xışdar,
Körpələr tükənər - tanklara qarşı.

Kimin qismətidir kimin cibində,
Kimin çəngəlində kimin tikəsi?!
Kimin ağıllısı - kimin ipində?!
Bilinmir kim kimin bəxtindən əsir.

Şəklinin gözündə təbəssüm donub,
Ondan öyrənəsən gülməyi bəlkə?!
Nə sən - bu dünyanın əvvəli, sonu,
Nə mən bu inamla - dünyaya sərgi.

1987

HEYKƏL ANASI

Qardaşlıq məzarını
ziyarətə gəlmışdı uzaqlardan
bir ana.
Gəlmışdı ki,
bu yaşda, bəlkə sonuncu dəfə
rast ola öz oğlunun
kiçicik nişanına.
Bu şöhrət meydanında
hücumun bir anında
donub qalmış
oğullar gördü ana.
Barmaq hesabı ilə
saydı bu heykəlləri.
On barmaq
on heykəl oldu.
Əsə-əsə getdi qoynuna
ananın
on oğullu əlləri -
on heykəlli əlləri.
On heykəli
ana
bərk-bərk basdı bağına.
Burda bütün heykəllər
igidlikdə,
qeyrətdə oğluna oxşayırıldı...
Ana barmaqhesabı
yenə oğul sayırdı -

yenə heykəl sayırdı.
Gözlərinin rənginə
kədər çökmüşdü onun,
Baxışında elə bil
bir cahan ağlayırdı.
Neçə-neçə ananın
neçə heykəl oğlunu
Ana bir-bir oxşayır,
bir-bir qucaqlayırdı.

1975

DÜNYA HEÇ KİMİN?

Daha başımızın cəncəli çoxdu,
Keçək bu ümiddən, əngəli çoxdu.
Bu yemin bıçağı, çəngəli çoxdu.
Nə sənin, nə mənim,
kimindi dünya?

Əli təsbehlinin qəlbində nə var?
Gözləri yaşının dərdində nə var?
Sülhündə nə gördük, hərbində nə var?
Şeytanın, iblisin, cinindi dünya.

Ömür-gün əzabı hələlik imiş,
Azadlıq – ağalıq-köləlik imiş.
İnsafı, mürvəti dəlilik imiş,
Qəzəbin, nifrətin, kinindi dünya...

2001

Qaçıb gəldim təngənəfəs,
Çatınca qalmadı həvəs.
İlahi, dünya bir qəfəs,
Aç qapımı, çıxım gedim.

Ömür yol üstdə, yaş bitib,
Onda gedəydim kaş itib.
Yolum üstdə bir daş bitib,
Bəlkə vurub yıxım gedim.

Allahım, niyə tələsib,
Dolaşdırın bu kələfi?
Aç üzünün xoş tərəfin,
Bircə dəfə baxım gedim.

1999

XƏBƏRSİZ

O kimdir, tələsib gedir?
Ömründən yel əsib gedir.
Ardınca tələsi gedir,
Gedir gözündən xəbərsiz.

Çalxanır, nehrə kimidir,
Qəlbi boş səhra kimidir.
O qərib çöhrə kimindir? -
Yanır üzündən xəbərsiz.

Basdı çirkab su dünyani,
Sal ləyənə, yu dünyani.
Çalır-çapır bu dünyani
Biri yüzündən xəbərsiz.

1992

DƏYİŞİB

Hər şeyin tamı dəyişib,
Dadı dəyişib hər şeyin.
Dəyişib, hamı dəyişib,
Adı dəyişib hər şeyin.

Mollaların paradına
Əsgərlər farağat qalıb.
Növbə çatmir...
Yaradana
Əzrayıl özü mat qalıb.

Nə hamballıq, nə çərcilik?!
Dünyada iş-güt azalıb.
Qəmin kəm, ay nökərçilik,
Çiçəklənir qul bazarı.

Əsrimizin zurnasında
Şux pərilər, qart kişilər.
Qarnı dizindən aşağı, -
Artır kvadrat kişilər.

Bu gün dünənindən baha,
"Elə" gedir, "belə" gəlir.
Bəzi ömürlər də daha
Axırdan əvvələ gəlir.

Körpələşib
naz-qoz edir
Yetmişində kama çatan.

Əllisini arsız edir
Qartılmış ilhamaya çatan.

Məmə deyən, pəpə yeyən
Əldə qılinc, baxta çapır.
Dağ uduzub, təpə öyən
Tac götürür, taxta çapır.

Zəhməti urvatsız edib
Bir kələyə pul qazanan.
Məsləkini adsız edib
Əcnəbidən çul qazanan.

Hər şeyin tamı dəyişib,
Dadı dəyişib hər şeyin.
Əh, elə hamı dəyişib,
Adı dəyişib hər şeyin.

2000

BU DÜNYA

Heç bilmədim necə keçdi dolandı,
Ayı, ili baş-gözümə ələndi.
Kimdən sordum, - məndən sonra gələndi, -
Gündən-günə uşaqlaşır bu dünya.

Taleyimdə yaxşılığı bir azdı,
Öz atamdan, öz anamdan mirasdı.
Hara baxsan, gözdə qalan murazdı,
Nisgillərlə qucaqlaşır bu dünya.

Sülhü düşür, hərbi düşür gözümdən,
Aridammır, xəlbir düşür gözümdən.
Elə hər şey bir-bir düşür gözümdən,
Elə məndən uzaqlaşır bu dünya.

2000

Hara dönsən, şər atlıdır,
Xeyir piyada, ləhləyir.
Gətirməzlik qaçaraqdı,
Uğurumuz iməkləyir.

Yediyimiz haqq çörəyi,
And içməyə yiğ çörəyi.
Biz torpağın yağ-çörəyi,
Bizi zaman dürməkləyir.

2002

ŞƏHİD MƏZARLARI

Şəhid məzarları... Güllər təzə-tər,
Yaralar hələ də qan verir burda.
Hələ də üzünü cirir dərd, kədər,
Hələ də çiçəklər can verir burda.

Şəhid məzarları qəbristan deyil,
Fəryadın saçını yolduğu yerdir.
Şəhid məzarları gülüstan deyil,
Qanın çiçəklərə dolduğu yerdir.

Qurğuşun qəbrimi, igid qəbrimi?
Hərə sinəsində qatılı yatır.
Şəhid məzarları qısib səbrini,
Səbrində "ey dili-qafili" yatır.

"Ey dili-qafil"in qurbanı səf-səf,
Oğullar - baş daşı, qızlar - baş daşı.
Analar, bacılar - ağrıya hədəf,
Ağrılar içində sizlər baş daşı.

İgidlər geyibmi məzar daşını?
Farağat düzümü əmr gözləyir.
Qitədən-qitəyə qəzəb daşınır,
Dünya da növbəti qəmi gözləyir.

Burda ayrı düşüb yaşdaşlarından,
Vaxt elə gündündə, ayında yatır.
Qəzəb yumruğudur baş daşları da,
Şəhidlər bir əli bayırda yatır.

2001

BİR QARIŞ YERİN BEŞ BƏND ŞERİ

Baş aparan, daş aparan hamı burdadır,
Sümükləri cilik-cilik, xırda-xırdadır.
İstəkləri bayırdadı, özü gordadır,
Kimə dostmuş, kimə düşmən? Belədi Dünya.

Çox üyüdüb nəfsilə daş kəsənləri,
Qəzəbinə, hiddətinə iş kəsənləri.
Ölkə-ölkə qan axıdib, baş kəsənləri
Bircə qarış topağına bələdi Dünya.

Dişdən-dişə, daşdan-daşa dəyib "Yer" adı,
Şeşi-beşi öz yerində, yenə zər atır.
Tarixini poza-poza özü yaradır, -
Mənəmliyə, mənimliyə tələdi Dünya.

Dirisinin, ölüsunün sərgisi sayda,
Toyu-sayda, yası sayda, hərbisi-sayda.
Hörgüləri, körpüləri, kərpici sayda, -
Tülənməyən, tükənməyən qaladı Dünya.

Apokalipsis - vaxtdan-vaxta coşan qəzəbi,
Hayla gəlir, vayla gedir dərdi, əzabı.
Uduzan pərt, qazanan pərt, udan əsəbi,
Gündən-günə öz başına bəladı Dünya.

2001

ƏFQANISTAN

Bu torpaq - ilan yuvası,
Bu torpaq yalan yuvası.
Talan yuvası bu torpaq,
Nalan yuvası - bu torpaq.
İlk bombada doğulan
Oğlu keçdi iyirmini,
Ordu keçdi iyirmini.
Vurdu keçdi iyirmini
Bu yurdun qan-qadası.
Körpələrinin gözündə
Böyüdü "Əfqan" nidası.
Yuxusuna bomba düşən,
Qorxusunu bomba eşən
Qoca, qarı, gənc, cavan
Bir-birinə "doşman".
Ətəkləri küləkdən yox,
Partlayış dalgasından
yellənən,
Ayağı yer tutan kimi
Silaha sarılıb
Döyüşə yollanan,
Ayağında çəkələk,
Başında çalma
Qonşuya keçirmiş kimi
Ölüm-dirim vuruşuna gedən,
Qızla yox,
Ölümlə görüşə gedən əfqan.

Özündən sonra qalası
Torpağa niyə çıxmaz,
Sərvət yolunda
Allaha nərdivan qoymaz,
Göyə çıxmaz.
Dünyada heç nə bacarmaz
Döyüsdən qeyri,
Heç nəyin fərqinə varmaz
Vuruşdan qeyri.
Niyə döyüşür,
Kimlə vuruşur -
Bilmək də istəməz.
Bir torpağın bətnindən
Doğulan doşmandilar.
Özləri bir ağır daş olub
Bəxtlərinə düşəndilər.
Əfqan -
Dünən qan,
Bu gün qan,
Sabah qan.
Qərb Şərqə həsrət,
Şərq Qərbə zərbə.
Hünərləri qəribə,
Zəfərləri qəribə.
Bu azmiş,
Əsil MÜHARİBƏ, -
Div və Cırdan...

2001

DƏLİ ƏBİL

Anası Əbili evləndirmir -
Deyir - yaşın azdır,
Uşaqsan hələ.
Əbil isə
Neçə illərdi bilir ki,
nə az, nə çox - 22 yaşı var;
uşaq-zad deyil.
Uşaqlar tez-tez soruşur
yaşını -
O da deyir - "iyirmi iki".
Bu "iyirmi iki"
Əbilin başında yer eləyib,
Yaşında yer eləyib.
Uşaqlar da hey soruşur.
Əbil deyəndə ki,
"iyirmi iki" -
dəcəllər
Əbilin yaşını
daşa basırlar,
ağlını daşa basırlar.
Əbilin qulaqları
uzanıb-uzanıb özü çatır
uşaqların atlığı daşlara.
Əbil
Ağzı ilə eşidir uşaqları.
Gözləri ilə söyür
uşaqları.

Əbilin ağızı ilə
söyüş söyür uşaqlar da.
Əbilin əllərilə
döyüb Əbili
göndərirlər anasının üstünə
uşaqlar...
Böyüklər onun yaşını yox,
halını soruşur.
Hərdən də
"Toya haçan gəlirik?" deyirlər.
Əbil sevincək cavab verir:
"Dünən".
Böyüklər ürəkdən gülürlər
Əbilin toyuna.
Uşaqlarsa
Əbilin boyunu,
yaşını,
ağlını daşa basırlar.

1980

ÜMİDLƏR İNAMLAR

«Xəbər-ətərsiz yoxa çıxmış
2500-dən yuxarı Çili
vətənpərvərlərinin taleyi
bu günə kimi naməlum
qalmışdır.»
Qəzetlərdən

Həsrət analara həsrət ünvanlar
gizli gəlibdir.
Qadağa ümidlər, qadağa inamlar
gizli gəlibdir.
Hardan işaribdir bu işıq ucu, -
Analar, bacılar tələsik qucub,
qoynunda gizləyib -
görən olmasın.
Gündüzü dolaşıb guya xəbərsiz,
gecə əzizləyib -
görən olmasın.
Yatıb, səksəkeli yuxular görüb.
Qalxıb, səksəkeli qorxular görüb.
Güllə qabağında daşa dönəməyi,
Oğul sorağında, ər sorağında,
Qardaş sorağında quşa dönəməyi
Analar, bacılar hardan öyrənib?!
Qarilar, qocalar hardan öyrənib?
Harda keçilibdir bu inam dərsi?
Səpin yer üzünə
bitsin, göyərsin.

Həsrət olanlara həsrət ünvanlar
gizli gəlibdir;
"Burdayam!" gəlibdir,
"Gözlə" gəlibdir -
gizli gəlibdir.

1979

SƏSSİZ DUYĞULAR

Səssiz düyğuları yetimlik sardı,
Bir kimsə çağırıb ana olmadı.
Səssiz duyğularda yatan imkanı
Oyadan olmadı, anan olmadı.
Sarala-sarala qaldı ümidi,
Sozala-sozala qaldı ümidi.
Bir güman təsəlli yaxın düşmədi,
Səssiz duyğulara yağış düşmədi.

Səssizlik içində batdı qulağı,
Batdı bulaqların zümrüməsi tək.
Az qala ömrünü ötdü sorağı -
Dinib danışmadı bir cümləsi də.
Bitmədi, bitmədi bir qamışı da,
Tutmadı, tutmadı bircə dəni də,
Bircə pişiyin də, bir camışın da,
Bircə sərçənin də, bir dəvənin də
Ömründən payına alqış düşmədi,
Səssiz duyğulara yağış düşmədi.

Harda sınasıymış bu yollar belə?!
Harda sənəsiymiş bu yollar belə?!
Bu mahnilər belə, bu səslər belə,
Bu şerlər belə, bu sözlər belə
Səssiz duyğulardan istilənmədi.
Yandı bu duyğular tüstülənmədən.

İtdi bu duyğular
səssiz-səmirsiz,

İtdi ağrısından, iztirabından
Bircə xatirəyə naxış düşmədi.
Batdı daşlığında, quraqlığında,
Səssiz duyğulara yağış düşmədi.

1979

ÖLÜM

Mənim də ömrümün ulduzu uçdu,
Mən də bu dünyadan köçəsi oldum.
Qapıbir qonşuya keçirmiş kimi,
Durub o Dünyaya keçəsi oldum.

Əlimdən kim idi tutan, bilmədim,
Gözümü kim idi örtən, bilmədim.
Hardan gəlib çıxdı atam, bilmədim,
Kim idi alnimdan öpən, bilmədim.

Eləcə bilmədim o yorğan nəydi,
İstiydi, soyuqdu, yumşaqdı, sərtdi.
Çöküb quylandığım bu yargan nəydi,
Niyə gözlərimdə qaranlıq artdı?!

Nə idi bu səs-küy, ağıydi, nəydi,
Nəydi bu səsləri çəkib aparan?
Məndən yuxarıda dağ idi, nəydi,
Niyə salınmışdım bu dar hasara?

Yeri-göyü tutan bu paylanma nə?
Bu quylanın məndim, ya mən deyildim?
Ağrım yox, acım yox, bu əylənmə nə?
Nə yatıb qalmışam, axı eyibdi.

Dikəlim, ya Allah! Bu daş hayandan?
Başım az qalmışdı parçalana ki...
Bu sorğu, bu sual, yaddaş hayandan?
Huşum özümdədi, bəs canimdakı?!

Bu nə kimsəsizlik, bu nə qəriblik?
Bu göydə, bu yerdə nə gəzirəm mən?
Niyə nazilmişəm, bu nə zəriflik?
Tüləm, ya pambığam? Yox, hüzürəm mən.

Bu da mənim evim, bu da qohumlar,
O gözüyaşlılar, bu kədərlilər.
Barışa bilmirlər deyən yoxumla,
Tanışlar, bilişlər nə qədərdilər.

Gözümə baxırlar, məni görən yox,
Toxunub keçirlər, duymurlar, niyə?
Bir "xoşgəldin" deyən, salam verən yox,
Niyə kəsilir bu qoyunlar, niyə?

Qabqacaq, çaqqaçuq... Gələn... Və gedən,
Məyus piçiltilar, dərdəqalmalar.
Sükunət... Qəm-kədər; buzlayır adam.
Təəssüflənmələr, isti kəlmələr.

Daha məni görən, məni duyan yox,
Daha mənim burda nə əcəlim var?!
Dinib-danışdırın, məhəl qoyan yox,
Daha deyən də yox "bu gecəlik qal".

Deyəsən mən ruham, ya bir yuxuyam,
Gedim, bu talelə barışib gedim.
Çəkilim göylərə, buluda, suya,
Küləyə, havaya qarışım, gedim...

2002

ÖLMƏZLƏR, YAXUD 37-57.

Getdilər-
yollar gedər-gəlməzə,
yollar məlamət...
"Gedəsiz səlamət"
deyən oldumu?

Getdilər -
Otuz yeddidə...
ürəklərin sözü
ürəkdə qaldı.
"Qayıdın səlamət"
dəyən oldumu?

Getdilər -
izləri küləklə qaldı,
izlərə "əmanət"
deyən oldumu?
Bir xatakar əllə
qara daş olub
tulazlınlar
yeddi dəryadan
o yana.
Sağlıqlarında
döndülər
qorxulu nağıla,
qorxulu dastana.

Getdilər
qəflətən -

arzularından,
ümidlərindən
uzaqlaşmadan

Getdilər
səbrlə,
inamlarıyla
vidalaşmadan.

Kimi başa vurduğu ömrün
artığıyla getdi,
Kimi gəncliyinin yar-yarağıyla.
Ürəklərində nə xəyanət vardı,
nə kin...

Qurbanı idilər bir səhvin.
Bir xalqın başının
ucalığıydı onlar -
Xalqın ucalığını
üzdülər bədənindən.
Bir xalqın cavanlığını,
qocalığıydı onlar -
sürdülər vətənindən.

Kimi oğul,
Kimi nəvə gözləyirdi...
Kül altında
qor vardısa -
gözləyirdi.
Yollar bu gözlərə
qan olub sağıldı.
Nəvə intizarı da,

oğul intizarı da
çəkilməz dağ oldu.
Ən böyük dağ -
bir parça kağızla,
bir qırıq qələm,
ən böyük dağ -
"yazmamaq" oldu.
Neçə-neçə əsərində
məzlumları kama yetirib,
zalimlara qan quşdurən,
acları doyuzdurən
bir çıraqı istiyə,
bir loxma çörəyə
möhtac idi...
Soyuq qırmanc idi.
Şaxta qırmanc idi...
Bir papiros kötüyündə
neçəsi sumürürdü
dərdini içİNƏ.
Ümidləri -
öləziyən çıraq;
az qalırdı keçİNƏ...

Getmişdilər;
Sönməmişdi
yandırıqları
odlar, ocaqlar.

Getmişdilər -
kim deyərdi ki,

qayıdacaqlar?
20 illik səfərdən
döndülər geri...
Fəqət
20 ilin arxasında
qalmışdı
ömürləri:
Kim necə getmişdisə;
cavani
cavan idi,
qocası qoca.

Kim gedəndə
nə yaradıb qoymuşdu -
qayıtdı onunlaca.
Yazdıqlarından artıq
yaza bilməmişdilər.
Ölməyə getmişdilər,
Ölə bilməmişdilər.

1974

BƏLKƏ MƏN DƏ...

Bardaş qurub oturmuşam Şimal qütbündə,
Ulduzlara birər-birər tilov atıram.
Qarmağıma Mars da düşüb, Ayı bürcü də,
Bəlkə mən də tora düşmüş bir meteoram,
Ulduzlara tilov atır, tilov atıram.

Yığışmışıq al Günəşin, ocaq başına,
Sığınmışıq istisinə, dəcəlləşmişik.
Zaman-zaman gündüzləşmiş, gecələşmişik.
Bəlkə birdən kimsə çata nağıl yaşına,
Nağıl deyə, nağıl ola, çox ağ olmaya,
Kainatın yaşı qədər ixtiyar ola,
İnsanlığın yaşı qədər uşaq olmaya.

Bəlkə bizdən kimsə çata səmadaşına,
Qardaşlaşa, sərhədləri göydən itirə,
Orbitləri sarğı deyib yerə gətirə.
Arazları bir qurtuma çəkə başına,
Topqarışıq, tankqarışıq, raketqarışıq
Orduları verə idman komandasına.
Tanklar start meydanına çıxanda sına,
Raketlərin sayrışına kimsə baxmaya...

Bardaş qurub oturmuşam Yer kürəsində,
Ulduzlara birər-birər tilov atıram.
Bəlkə mən də tora düşmüş bir meteoram.

1975

ZAMAN ÖZÜ ÖPƏSİYMİŞ
ONUN ƏLİNĐƏN...

H.Cavidə

O ki, orda bir ağappaq
qar düzündəydi.

O ki, orda bir ağappaq
qütb düzündəydi.

İnsanların üzü yaman
dönmüşdü onda,
Ünvanların izi yaman
dönmüşdü onda.

Açılmamış kələfçeydi -
susmuşdu sirlər.

Öz-özündən,
Söz-bezindən küsmüşdü sirlər.

Bu torpağı zaman onda
qılıqlamışdı,
O zəkanı ünvanına
qaytarmaq üçün
Yaddaşında bir ehtiyat
yol saxlamışdı.

Haradasa,
O zamanın gələcəyində
bir sanballı,
bir sanılı il gözləyirdi.

Bir bucağı göynəyirdi
ana torpağın,
O bucaqda
bənövşələr köynəyiyydi
ana torpağın.

O bucaqda
nərgizləri gözləyirdi
ana torpağın.
O bucaqda göynəyirdi
bir heykəl yeri.
O sevgini öz xalqına
qaytarmaq üçün
tarix özü əlyeriydi,
Vətən - əl yeri.

1985

BİZ KİMİNİK?

Böyüün içində
kiçiyi də öldürmək
kimdən qalib, canım?
Bu yadigar dünyanın
daşına, torpağına,
otuna, yarpağına,
küçəsinə, bacasına tıxanıb
nə vaxtadək hıqqanım?
Üzüsulu sözlərim
qayıdır qara-qara üstümə hürəndə,
üzüquylu əzablarımın
üz-gözündə cirmaq yeri görəndə
qoşa qapaz dünyani
başına endirməyim
neyləyim, canım?
Neçə yol, neçə yol
ruhumu özümdən ayırıb
qoydum yol ayrıcında, -
çix get dedim,
yaşa o tərifli dünyanda.
Öz müsibətlərinlə
ömrün boğazına tıxandığın yetər.
Nə qədər ki, gec deyil,
bir qarış topaqla
ölçərəm boyumu mən də.
Bir ovuc torpaqla
Örtərəm üstümü mən də.

Çıx get, dedim, ruhuma.
Getdi, qayıtdı.
Niyə, nə üçün, kim bilə?
Biz özümüzün deyilik,
ruhlarınıq.
Onlar bilər niyə qayıdırılar
üstümüzə, canım.
Onlar bilər
niyə bizi özümüzdən ayırib,
qaragünlüyüümüzdən,
yarıcanlığımızdan ayırib
bir adəm oğlu adəmə,
vətənə,
doğulduğumuz evə,
boyumuzu barmaq-barmaq
ölçdüyümüz divara,
həyət-bacaya,
qapı-bacaya bağlayırlar, canım.
Biz özümüzün deyilik.

1993

ŞİMŞƏK ÖMRÜ

Hüseyin Ərəblinskiyə

Elə o da hamı tək
ömrüylə doğuldu.
Ömrünün sonundakı
ölümüylə doğuldu.
İnsanlar axdı, gəldi,
ünvanlar axdı gəldi
ömrünün hər gününə.
Onun səhnə ömrünə
hükum çəkən də oldu,
çiçək səpən də oldu.

Ömrü
belə keçirib,
ölümünə yetirdi.
Kürəyinə zillənən
tapançanın tək gözü
neçə kərə onu tapdı, itirdi.
Onunla
ölüm arasına
gah faytonlar düşürdü,
gah da yollar düşürdü.
Onu tin də pusurdu,
onu din də pusurdu:
Ölüm qaralılmışdı -
yaşayırdı ömrünü.

Kürəyində -
tapançanın gözünün
zilləndiyi yerdəcə
daşıyırkı ölümünü...
Ömrü qırılıb qaldı
səhnədə -
ünvanında
yarımçıq şimşək kimi.
Ölümünün əlindən
aldi şöhrəti onu -
sənətkara verilən
bir dəstə çiçək kimi.

1973

ZAMAN ƏSGƏRLƏRİ

Əli cibində gəzən
Zaman əsgərləri,
Zamanınız qəzaya uğradı,
Əliniz - qolunuzun sapandında,
Dünya həzinliklə dolu,
Dünya həlimliklə dolu,
atam oğlu,
anam oğlu,
o bacının, o qardaşın
andında - heykəliniz,
ağrıdan qışqırınca əliniz
çırpin üzünüzə gülən dünəni.
Bu günün atında zamanı çapmağa nə var?! -
İnsanlığa doğru - İrəli!..
Haqq diləyənlərin bir əli
tirtilların altında,
bir əli
dünyanın pəncərəsini açmaqdə, -
çırpin dünəni,
anam balası, çırpin...
Sür-sümük xırçiltisina
öyrəncəli dünya;
dəsmal götürüb ağlayası deyil
bu tirtilli küçələrə.
Küçələrdə fəryad edən gecələrə
gullə yağışı
yağdıığı gündən

hıçqırığı qırılıb
içinə düşənlərin
qışqırıqla dolub günləri.
Əli cibində gəzən
zaman əsgərləri,
zamanınız qəzaya uğradı,
İnsanlığa doğru -
Irəli!..

1989

ÇİLİ İLİN DÖRD FƏSLİNDƏ

Yarpaq kimi töküldü
Çili dənizlərinə
ömrün yarpaq əlində
alışanlar, sönənlər.
Üz-gözünə taleyin tüpürdüyü
zənənlər...
Bu qadının bəxtində
quduzluğun damgası
ömür sürüb, gün görüb, -
Çili torpaqlarının
qara qətran rənginə
Günahsızlıq hönkürüb,
qismətsizlik hönkürüb.
Çili nağıllarında
taleyinə üz-gözü
qələm çəkdi bir qızın.
Çili ağrılarında
qanunlar qan-qırmızı.
Yağılarını Çili
harda doğdu-törədi?!
Yanğınlarını Çili
harda açdı pilədi?!
Qan sağılmış gözünə
Çili sobalarının.
Çili silahlarının
özü qənim özünə.
Düşüb ömrün dizinə

Çilinin mərd əlləri.
Çilinin sərt illəri
qəzəb çeynər, dərd udar,
Bir şülək sahildir o, -
Qəzəbə dar, dərdə dar.

1974

FUDZİ

*Fudzi düzgün konus formali
vulkandır. Yaponiyada ən
uca, ən gözəl dağdır.*

Ram olmuş bir nadinci
uyudur bətnində o.
Zirvəsindən başlayan
quyudur təxtində o.
O, yapon gözəlidir,
o, yapona anadır.
Müqəddəslik ünvanı,
sədaqət ünvanıdır.
Gecəsi zəvvarlıdır,
gündüzü zəvvarlıdır,
Varlısı "dilənçidir",
dilənçisi "varlıdır".
Alverə gedən də var,
pərəstişə gedən də.
Zövqünü güdən də var,
iştahını güdən də.
Zirvəsinə and içir
əyrisi də, düzü də.
Bu andamı düşübdür
Fudzinin "yüz üzü də"?
Od ürəkli gözəldir -
soyuyur təxtində o.
Ram olmuş bir nadinci
qoruyur bətnində o.

1977

MÜHARİBƏ

İş gününün sonundan uzanan
yorğun-arğın növbələr
ümidi başlarına çəkib,
gözləyirlər
yoxdan var olacaq anı.
Yoxdan var olacaq tövbələri
gözləyirlər
yorğun-arğın növbələr...
... Göbələk artımında
bir cazibə varmış;

Artdı
göbələkpapaq kişilər,
göbələkiştah ölkələr.
Göbələk artımında
bir cazibə varmış;
hamını qanun şışində
qızarmağa həvəsləndirdi.
Papağı günə yanmış
illərin
ağzını sulandırdı...
Papağı günə yanmış illərin
çuxası,
patavası,
nizəsi,
dəbliqəsi,
ati, eşşəyi

qart-qart qayaların,
qara-qara torpaqların
altından
tüstülenməyə başladı.

Papağı günə yanmış
illərin
buz bağlamış canı
istilənməyə başladı.

İstilənə-istilənə
hirslənməyə başladı
həmin illər.

Başladı hirsini
gələcəyə püskürməyə.
Göbələk artımında
bir cazibə varmış ...
Daha iş gününün sonu
yoxuydu.

Daha yorğun-arğın növbələr
yoxuydu.

Yoxuydu
başa tutulası ümid də...
Yer kürrəsi
göbələk tutmuşdu
başına...

1984

CƏNABLAR

Təcavüzkarlara

Çəmənləri bircə-bircə axtarın,
Bircə-bircə arıtlayın yolları.
Çiçəkləri açılmamış qoparın,
Açılmamış
lal eləyin dilləri.

Açılmamış
bombalayın yolları,
Salınmamış
körpülərə od vurun.
Qovuşmamış
zəncirləyin qolları,
Doğulmamış
körpələri boğdurun.

Doğulmamış
çağaları qul görün -
işçiləri yoxalmasın bu yerin.
Qadınları
gəlinlikdən dul görün -
kişiləri çoxalmasın bu yerin.
İgidləri arzusundan saldırın,
Gözəlliyyə həsrət qoyun qızları.
Üfüqləri sərhəd deyib qaldırın,
Lülələri sərhəd deyib qaldırın.

Genişliyə həsrət qoyun gözləri,
Bütövlüyə həsrət qoyun gözləri.
Amma yenə, cənablar,
Sizdən gizli doğulacaq körpələr,
Sizdən gizli salınacaq körpülər.

1975

MÜNDƏRİCAT

Cavabsız suallar.....	3
ÖMÜRDƏN KEÇƏN BAHAR.....	6
Onda.....	7
Vazt geriyə dönermiş.....	9
Qızlar.....	11
Ürəyim sənə doğru.....	14
Ayrılıq.....	16
Sənin telefon nömrən.....	17
Lirik şer.....	19
Yaddaş.....	21
Dünya böyükdür.....	24
Duyğular.....	25
Görüş.....	27
Gəl ömrümə.....	28
Canım sevgi.....	29
Canım sevgi, köcün olum.....	30
Sonuncu səhbət.....	31
Sən belə deyilsənmış.....	33
Və sonra.....	35
Bahar fəslidir.....	37
Bu gullər.....	38
Bu qız.....	40
Əlim işığın əlində.....	42
Mirvari yetirən qız.....	43
Dənizçilər.....	45
Salam sənə, ay işığı.....	47

Payız.....	49
İşıqlı yuxular.....	50
İndi.....	51
Bu yollar geriyə qayıdan deyil.....	53
Sehirləri çıraqın qara qulları.....	55
Əllərim, əllərin.....	56
Ad günü.....	58
Ümid heykəli.....	59
O gün.....	61
Bir dəfə.....	62
Bir yaşış, bir ümid.....	63
O sevirsə.....	64
Nəğmə.....	65
Həvəs.....	66
Yoluma bahar düşüb.....	68
A qızlar.....	69
Qələbə sevinci.....	70
Görüş.....	71
Sənin ad günün.....	73
Mən ki.....	74
Sənə.....	75
Damla.....	76
Bir arzunun kəməndiyəm.....	77
Bu yollarda.....	78
Sözlərindən ümid daşan qız.....	79
Yetkinlik yaşı.....	81
Özbək qızı.....	82
Kəndimizin qızları.....	83

Ay inadım, nə yaxşı ki....	85
Bu uşaq ayaq açır.....	86
Oxşayım tellərini.....	87
Həyat eşqi.....	89
Kürəyimi günəşə söykəyib.....	90
Sənə köynək tikirəm.....	91
Mənim.....	92
Lövhə.....	93
Nə gözəldir.....	94
Tövsiyə.....	95
Bənövşə.....	97
Fikirlərim cəm olmadı.....	98
Durna qatarlandı.....	99
Dilində bir sözlü qifil.....	100
Paraşütçülər.....	101
Əlində.....	103
Kimi arayıb axtarım?.....	104
Bir qərib ümməna düşüb.....	105
Tüfəng səsi.....	106
Səni dağ bilmışdım.....	109
Belə dost...	110
Nə gündüzdü, nə gecə.....	111
Mən də o gözəl dünyanın.....	112
Mövqe.....	113
Yaza doğru.....	114
Xəyalpərəst.....	116
Neyləyəydi mələk qarı.....	117
Çəleng.....	118

Qarı.....	122
Ovçu macəralarından.....	123
Burda bir dəli-dolu var.....	124
Dünəndən bugünə.....	125
Mini poeziya.....	127
Əməkçi gəncliyə.....	129
Bu bağçanın.....	131
Bu məhəbbət bəlkə də.....	132
Gəlin.....	134
Bayati bölgüsündə.....	135
Neyniyim.....	136
Zübeydə nənə.....	137
Mığmiğa.....	139
Xatırələrdən fragментlər.....	140
Çatacaq səsin.....	142
İki şəhər daması.....	144
Səslə məni.....	145
GÖZÜMÜZDƏN BAXAN VƏTƏN.....	146
Vətən.....	147
Sizdə dağlar.....	148
Qobustan havaları.....	150
Azix mağarası.....	151
Qobustan.....	154
Qala harayı.....	155
İçərişəhər.....	156
Bu yerdə.....	158
Gəlmışəm.....	159
Əsrin o tayı, bu tayı.....	161

Yurd yeri.....	162
Sahillərin həsrəti.....	164
Danışan qayalar.....	166
Bura uzun ömürlülər ölkəsi.....	168
Kəndimizdə.....	170
Qayıtsam o yerlərə.....	173
Bu gün Daşkənd.....	176
Düzlərin.....	177
Azman qala.....	179
Ay işığı - süd kimi.....	180
Bir qarış ucalıq.....	183
Yaralı bayraq.....	184
Əlim ona yetənmiş.....	185
Mənzərə.....	187
Günəşin ünvanı.....	188
Özbəkistan torpağı.....	190
Kəndimizin dastanı.....	192
Ata yurdum.....	194
Kənd axşamları.....	196
Aylı gecə.....	198
Fövqəladə vəziyyət.....	199
Dost cibinə girən əli.....	201
Bu yaz xəbərləri.....	204
Qanlı şənbə.....	206
Haray.....	208
Qurban sənə.....	209
Fikrim məni güllələyir.....	210
Lal qayalar, sal daşlar.....	212

Qismət.....	213
Azadlıq əsgəri.....	215
Bu yerdə.....	217
Atəşgah.....	218
Qurtarın.....	220
Ağı.....	222
«Yad» ölkə.....	224
Deyə.....	225
Kündələdi zaman bizi.....	227
Hırsı, Allah eşqinə.....	228
Əmr eləyir komandır.....	230
«Qanlı Şənbə» şerləri.....	231
Xaçmaz.....	233
Laçın.....	235
Bu türbənin tövbəsi yox.....	236
Bütün ümidlərin yolu.....	237
Emigrant.....	238
Gəldim elimə qarışam.....	239
Burda həvəs gördüm.....	240
Obası - yad, elatı - yad.....	242
Bazar - evimin içində.....	243
Qoynundan yağışı daşan.....	244
Qurban gedərəm.....	245
Gün düşdü üzümüzə.....	246
Niyə.....	247
Aç bağlanmış gözlerimi.....	249
«Xəbərlər» bülleteni.....	252
Köylü qızı Gülarə.....	254

Qələmindən alışanlar.....	256
Xocalı.....	258
Kim yamadı?.....	259
Hələ bilinmeyir.....	261
Harınlayıb bu çəlçəpər.....	263
Bağ'a baxan, bağda nə var?.....	264
Bu vətən üçün.....	265
Millətin.....	267
Mübarək.....	269
Kənddə qış.....	270
Xatın.....	271
«Qız hörüyü» şəlaləsi.....	273
İntiqam qışqırsın yumruqlarınız.....	275
Pirbəhyə dağı.....	277
Qızbənövşə.....	278
Salam, amazonkalar.....	279
Kəndimiz.....	281
İlk bahar.....	282
Mənim körpəliyimdən.....	283
Azərbaycan od içində.....	284
Bəlkə qayıtmazdım.....	286
YAŞIN SAĞ OLSUN, DÜNYA.....	287
Dünyam.....	288
Narahat dünyam mənim.....	290
Ömürlük.....	292
Azadlıq yollarında.....	293
Bu dünyanın sabahları var imiş.....	295
Hayandan sizir bu işiq.....	296

A dünya.....	298
Mən dünyanın ağrısına ünvanam.....	299
Azadlıq, sahil quşu, müharibə.....	301
Səhrada tufan.....	303
Sən deyən ünvanlar.....	305
Yaşın sağ olsun, dünya.....	307
Yeddi ümid anası.....	309
İtki.....	311
Dilənçi.....	313
İnsan.....	315
Ölüm mələyi.....	316
Dünyanın.....	318
Cavan bir pəncərə.....	319
Dözümüzün heykəli.....	321
Dönüb qayıtmaram.....	323
Bir gecədə itən şəhər.....	324
Əsgər gedir.....	326
Qarşıda sərhədlər.....	330
Ağrıya açılan qol.....	332
Müharibə.....	334
Köç.....	336
Seçmək olmayırlar.....	337
Dağlar dilə gəldi.....	339
Bir mən ünvanlı sevdanın.....	342
Bu taleyin baltasına.....	343
Həyat ölümlə qolboyun.....	344
Dənlədim haqqı dən kimi.....	345
Yolum.....	346

Biz yazdıq sizdən ötürü.....	347
Qəm harayçım, dərd əlacım.....	348
Çıxar quyudan səbrini.....	349
Səbrimiz alıb ciyninə.....	350
Yox sənə.....	351
Öldüsü qaldıdan betər.....	352
Quzu.....	353
Bu günü də başımdan.....	354
Çıxdım ömür yoluna.....	355
Yol gözləmək asan deyil.....	356
Dünya əzabım boyudu.....	357
Ölümü ondan qoparın.....	358
Bu sükut.....	359
Yıxıldı dərd zirvəsindən.....	360
Daha nəyə sevinək.....	361
Qocalıb.....	362
Daha bu dünyani.....	363
Dünyanın.....	365
Tarazlayıb tərəzini.....	367
Yaxşıdır.....	368
Bir az da.....	369
Dur, sənə qurban olum.....	371
Bir yuxuya yozulmadıq.....	372
Tale.....	373
Bu axın, bu sel.....	374
Beləcə yaşaram.....	376
Məni gözləyir.....	377
Axır bu ömrün də yeri.....	379

